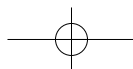
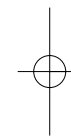
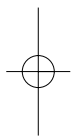

PERPETUUM MOBILE
Stanislav Vávra
1996

Život v Libni je věčný

– vždyť i podle legendy (Bohumila Hrabala) tu Ježíšek chodil do mateřské školky. Jenže dospělý Ježíšek se svého času odstěhoval jinam, odkud pak za známých okolností vstoupil na nebesa, zanechávající za sebou opuštěnou hrobku. To libeňští jsou šetrnější k místu svého posledního odpočinku. Nikam již nevystupují, bodejť by kam! Vždyť i po smrti mohou hledět na svoji milovanou Libeň (a nás pozůstalé) pěkně z vršku malebného hřbitova Na Korábě. Jsou tu všichni pohromadě, jeden vedle druhého - dekadentní básník, slavný hokejista, majitel kina, lampář, ševcovský mistr, blouznivec, majitel žehlírny, několik věhlasných hostinských, celá řada dalších nezapomenutelných postav i postavíček...obyvatel (nejen) z Libně.

V těchto místech, někde v ústraní na lavičce, v utišený podvečer rozevřel bych knihu Stanislava Vávry nazvanou „*Perpetum mobile*“ a pozvolna čtením vstoupil do událostí a dějů odehrávajících se před více jak padesáti lety v Libni, která se teď jako rozprostřený ubrus rozkládá v kotlině pode mnou. A až se setmí docela a zablikají první světla, to jistě pan Mitošinka s dlouhou tyčí opatřenou na konci háčkem vydal se na svoji každodenní pouť ulicemi čtvrti rozžínat plynové lucerny... imaginárně vzkřísit zhaslé plaménky lidských životů a přitom nahlížet do řemeslnických dílen, výloh kvelbů, oken domácností, dveří kořalen, sálů hostinců i intimit kaváren... Možná na dálku zahlédnete pana Holečka, řezníka, jak shrben nad

stolem vyrovnává vahadlo strojku, zvaného perpetum mobile... či roztrěseného brance s parádně ztopořeným ejakulujícím údem před očima sličné zapisovatelky odvodové komise ministra Čepičky. A když budete pozorně naslouchat, až sem zaslechnete na křídlech vánku útržky důvěrně tak známé filmové melodie ze zahradního biografu pana Ferkla prolnuté z výčepu cinkotem půllitrů piva i milostnými vzdechy odkudsi ze Šlosberku, kde byl počat ne jeden libeňák...

Knihy vzpomínek „*Perpetum mobile*“ nejen na dobu války, ale především následující léta (přibližně do roku 1955), protkaná epizodami z vojenské služby u PTP, evokuje jako by poláckovsky zabarvenými obrázky tehdejší Libeň s portréty usedlých obyvatel. Je to však jen zdání, doba po sobě následujících společenských zvratů (konec války 1945, únorový převrat 1948) byla i zkouškou charakterů a křižovatkou nových cest. Příběhy se navzájem prolínají, doplňují, znovu rozebíhají do stran a opět spojují - jako by v závěru stékaly do toku periferní říčky Rokytky, která vše nenávratně odnáší...

„*Život je perpetum mobile...*“ říká autor knihy Stanislav Vávra „...každý den začíná a každý den končí, znovu a znovu... každý den stejně... až na věky věků.“

Jenže Stanislav Vávra má k Libni „vzpomínkou klíč ke kráse“, nejen proto, že tu kdysi žil, ale především proto, že tu byl navzdory době svým způsobem šťasten - tedy mlád. A snad i právě proto je kniha „*Perpetum mobile*“ (1996) první částí autobiografického vzpomínkového cyklu života v Libni. Jako druhé volné pokračování následuje „*Mlčenlivá věž*“ (1999) a poté kniha „*Čas v podmínce*“ (2001).

Dodatečně a jaksí mimoděk napsal Stanislav Vávra ještě knihu „*Zvířený prach*“ (2002), která evokuje reálné postavy mladých básníků na samém počátku padesátých let v čase, kdy ústřední postavou celého dění byl Bohumil Hrabal, bydlící tou dobou v Libni v ulici Na hrázi č.24, kde se celé společenství „něžných barbarů“ scházelo. Kniha vzpomínek o to cennější, že Vávra bez emocí zaznamenává události (byť někdy jen povrchně), které Bohumil Hrabal později posunul k legendě a mýtu.

Na lavičce se mezitím již ochladilo, na čtení už také není vidět. Když zaskřípaly veřeje mohutných vrat libeňského hřbitova, to nejmladší z nebožtíků se vydal s objemným džbánem, vyslán ostatními pro točené pivo. Zavřeme knihu vzpomínek a následujme ho pokradmu až do dolní Libně, do hospody kde se říká V židech... i tam ve svitu sporých žárovek a v kouři cigaret ožijí hovorem tváře se znatelnými rysy generací svých předků. Život je opravdu perpetum mobile... život v Libni je věčný !

Tomáš Mazal

(V Libni, březen 2002)

PERPETUUM MOBILE
Stanislav Vávra
1996

1

Noc se mění ve svítání a pak v zamlžené ráno a potom, zatím co den se pomalu rozsvěcuje, už rázuje pan Mitošinka od jedné plynové lucerny ke druhé a zhasí jejich smutnicí světlo naučeným pohybem varietního umělce. Bidlo, co mu posluhuje, jako prodloužená ruka, si nese přes rameno. Háčkem na bidle zatáhne kroužek, plynové punčošky poblednou, až zhasnou docela a pak už pod skleněným krytem plápolá jenom věčný plamínek.

Jde domů, aby se ještě než bude muset do práce převlékl a aby si vyčistil hlavu od neklidných myšlenek jde z Palmovky pěšky. Zkracuje si cestu zadem, uličkami staré Libně a tam potkává Mitošinku.

„Moje poklona, pane Mitošinko...jak jde život?“

„Bába mi pije krev,“ šklíbí se Mitošinka.

A dál jdou spolu. Pozoruje lampáře jak se s každou lucernou pomazlí než ji zhasne a jak když je někde kolem těch jeho luceren nepořádek, ho uklidí.

„Kdyby ty lucerny uměly mluvit...ty by nám pověděly věci“, zastavují se a Mitošinka si zamilovaně prohlíží lucernu jejíž světlo se odráží na hladině Rokytky a pak jí poplácá po podstavci, tak jako kdyby poplácával mladou holku po zadečku. A zas jdou dál a Mitošinka je hrdý na sebe a na všechno kolem a je hrdý na to, že je rozený Libeňák.

„Jo, jo ....Libeň...jen se na ní koukněte...chvíli je šedivá a zase žlutá, zelená a modrá...a červená vod slunce a bledá vod měsíce...chvíli se směje a hned jí je do breku...chvíli je potichu a hned zas dělá brajgl...a kluci...kluci tu jsou chytrý jako vopice. Když je mokro a nebo když není kam holku položit, přivedou si ji pod lucernu, vylezou nahoru a diskrétně zhasnou... pak si holku vo lucernu vopřou a hezky s citem ji přivedou do stavu blaženosti

a když ji vošustí, zase vylezou nahoru a rozsvítěj aby každéj věděl, že jsou slušnej párek a nemají před lidma co skrejvat. A lidi jsou tu tak fajnový, že to uznaj. To jsou ty momenty, kdy se slušná holka ocitá na samým okraji počestnosti.“ Zůstanou u další lucerny stát a Mitošinka se zadumá, „akorát bába Hanušová potom musí občas dělat vejškraby a nebo když se to nestihne, tak pomáhat dalším holkám na svět a jestli mi bude sloužit zdraví, tak se dočkám i toho, jak i tyhle holky budou pod mýma lucernama zbavovaný panenství a to poněvadž Libeň je solidní čtvrť“.

Šlapou lucernu od lucerny a za chvíli už budou nahoře u hodin. Potom ještě pár kroků a bude doma.

„V Hospůdce se říkalo, že se budete stěhovat.“

„Ať se stěhuje stará,“ kyše Mitošinka, „já se nehnu. Tady jsem se narodil a tady umřu...nazdar...jen běž domů“, a Mitošinka se od něho odvrátí a zahýbá do Braunerovy a namíchle přidá do kroku. Jde tedy domů...taky zrychlí a za chvíli za ním zapadnou domovní dveře. Mitošinka dokončuje svojí štreku. Tyhle ulice tady má rád, tady je mu primově, poněvadž tady je někdo...tady něco znamená...tady ho všichni znají. Ovšem povídat to bábě nemá žádný vert. Při pohledu na to všechno kolem ho přešla zlost...zdraví se s pozdními i časnými chodci s nimiž se potkává den co den... takhle brzy... nebo pozdě, jak si kdo vybere. Noční ptáci se vrací z flámů domů a druzí zase odcházejí z domova do práce. Je to těžká hodina pro jedny i druhé a nebýt pana Bodláka, byla by ještě těžší. Proto všichni míří do jeho Výčepu lihovin. I Mitošinka dojde ke kořalně, nejprve zhasí lucernu co stojí před ní na chodníku a potom zabaší bidlem na vrata. To je pro pana Bodláka znamení, že začíná den. Uvolní zevnitř závoru a otevře těžká vrata, přihákne je ke zdi a hosté mohou vejít. A jedni zajdou na posledního a jiní na prvního panáka toho dne. Pan Mitošinka má žitnou zadarmo...je světloňoš, večer i ráno a tak

má svá privilegia. Potom se do své trafiky, stojící vedle pánského záchodku, kulí pani Šedivá. Podívá se na nárožní hodiny co stojí mezi trafikou a záchodkem...jde včas...je pět hodin a Libeň začíná ožívat. Strážník pan Novák také už přebral svůj rajon a teď ho obchází, rotmistr Vyravský sedá na motorku a vyráží aby byl do budíčku ve Kbelských kasárnách, od pekařů vyjíždějí kluci na kolech s první várkou pečiva, pani Filipová netrpělivě čeká kdy jí přivezou bandy s mlékem a tvaroh, a pan Kraus konduktér, stojí na stupátku tramvaje číslo čtrnáct a vyjíždí na první šejdr. Dívá se na trať a ten pohled se mu líbí...támhle, zrovna vedle hřiště S. K. Libně bydlí... a je rád, že tam bydlí. Kde by také jinde mohl bejt? Odcinkne první zastávku a jeho tramvaj se vydává na cestu ku Praze. Je ráno, jako bylo včera a jako bude zítra a jako bude každý den, snad až na věky věků.

2

Pan domácí Miška špulí tlustou pusinku a pomlaskáváním znervózňuje před ním stojícího pana Holečka.

„Kouknou, pane Holečku, já bych jich moh klidně vyhodit, ale aby věděli, že si švec může jednoho řezníka špendýrovat, tak jim jeden kvartál s činží počkám. Jeden kvartál. Víc ani flok. A aby věděli, že jsem lidovej a aby vo mně neroznášeli, že jsem vydřiduch, tak mi to můžou splácet...každéj kvartál jeden měsíc. Ale dají si majzla...jednou nezaplatěj a vysypu jich i s těma jejich škvarkama co tam věčně pražej, na ulici.“

Panu Miškovi dělá dobře, že je dobrák a pan Holeček zase pookřívá, že má na kvartál po starosti. Uklání se, couvá ke dveřím a tumluje se aby už byl venku.

„Děkuju vám mockrát pane domácí, jsem váš služebník. Žena

s dětma vám přijdou poděkovat taky...a jestli se neurazíte, pošlu vám teplý škvarečky.“

Pan Miška se kaboní, „kouknou, pane Holečku, škvarky si nechají a vaší paničku i s harantama rovněž...Nejsem na tu jejich famílii zvědavěj...ale když už s nima vedu řeč...tak poslouchají co jim povím. Chtěl jsem mít v domě ševce, tak jsem se domluvil s panem Vondrou...k ševci pasuje krejčí, pronajal jsem druhej krám panu Kůsovi. Má krejčovinu se žehlírnou. A pani Kubínová si u mně otevřela módní salón...takže jsem tím pádem už měl všechno co k lepšímu baráku patří. Zůstal mi jeden krám volnej... říkám si, vedle u Formana je koloniál, sem by mohl tím pádem pasovat řezník a tak jsou tady voni, pane Holečku. Nikde ale nemají napsaný, že to tady mají na definitivu. To je všechno...jenom si pamatujou...nezaplatěj a dou. A dřív jak vo kvartále mi sem nelezou“.

Pan Miška, takovým úsporným pohybem, namiří ukazováček na dveře. Audience skončila.

3

„Soudruhu, armáda ti důvěřuje!“

Předseda odvodní komise, pomuchlaný major s prsty žlutými od cigaret, se tváří vážně a chlapácky bodře... asi jako že každý chlap si má vojnu odsloužit už jenom proto, že soudruh ministr Čepička je hodný člověk a každý ho musí mít rád. Pan doktor Franc, co léčí celou jejich rodinu si podřimuje ... o tomhle odvedenci ví všechno, tak proč by si zatím co předseda komise od rána už postě opakuje stejný blábol, maličko nezdržiml.

Stojí před komisí, je nahý a nespůj z toho, že komise i se zapsatelkou se mu místo do očí dívá do rozkroku. Je z toho neklid-

ný, ztrácí sebedůvěru a přemítá jestli tam co míří jejich pohledy není nějaká anomálie o níž by snad nevěděl. A soudruh major mluví a mluví a promlouvá k němu jako k synovi a vykládá mu, jak se soudruh Lenin zřekl bratra a on že by to měl udělat taky, protože jeho bratr je protistátní zločinec. On však ta milá a přátelská slova nevnímá ... ale začíná rudnout a potit se. Cítí, že silou pohledu mladé, tmavovlasé písárky nemínící očima uhnout, tam dole rudne také. A mladá tmavovlasá písárka špulí hubinku a po vzoru indických fakírů pohybuje hlavičkou lehýnce sem tam a naznačenou melodií, stejně jako oni, donutila jeho kobru zvedat hlavu výš a výš. Soudruh major ohromeně zmlká, komise zírá, jen mladá tmavovlasá písárka, nedávná maturantka Libeňského reálného gymnasia, spokojeně a uznale přitakává. Propadá se do jejích očí jako do temně modrého jezera jehož vření způsobují stovky a možná tisíce nader vlnících se jako jeho myšlenky. A z této rozechvělé hladiny stoupá náhle ona, zahalená jen svou nahotou. Tajemství erekce. Napadá ho představa milování na ledovcovém převisu. Zatím co on je rván přetlakem ejakulace, komise vstává ze svých židlí a zděšeně ustupuje. Jen tmavovlasá písárka neskrývá svůj obdiv a se zasněným pohledem k němu posílá v něžném náznaku polibek.

Zdravotní sestra, zdržující se dosud někde za plentou, mu přináší kousek gázy.

„Měl byste se aspoň utřít“, ukáže na podlahu, „tohleto si uklidíte sám...já se v tom patlat nebudu.“

Soudruh major rychle shledává svoji důstojnost a vojáckost. „Soudruhu ... uvědomujete si, že stojíte před Československou vlajkou ... a že se na vás dívá“, ukáže na zeď, „soudruh Gottwald?“

„A soudruh Stalin,“ vzlyká soudružka ze sociálního odboru.

Soudruh major uzavírá jeho složku, jednání komise končí.

Tmavovlasá písarka se na něho usmívá, znají se přece z kavárny Svět, taky pan doktor Franc se probere z dřímoty a rezolutně prohlásí, že v týchle rodině mají všichni štítnou žlázu.

4

Na každého se jednou usměje štěstí ... ale jen jednou. Hraje biliár, sám se sebou, aby mu ušla chvíle než půjde na schůzku se slečnou Fanuškou. Upíjí kyselé víno a poslouchá rozklady pana Nového, neboť to je ten muž jemuž dnes Hospůdka u Baborů patří. Pan Nový je totiž slavným. A to proto, že brankář prvního mužstva SK Libeň Cabrnoch se zranil a pan Nový chytající za rezervu byl povolán aby ho nahradil v mistrovském utkání proti Asu Olomouc. Pan Nový je slavný, protože dokázal pustit jen tolik gólů, že to ještě stačilo na remízu a teď nadšeným posluchačům znovu a znovu popisuje tu chvíli těsně před koncem zápasu.

„Pánové, vidím, že se soudce už dívá na hodinky a je to dva dva, tak si říkám, máš to za sebou a sehráls to aspoň na plichtu. Pánové, a v týchle chvíli vidím, že po pravý straně si to mete jejich křídlo ... takovej prcek ... a nezastavil ho ani pan Šmejkal a to je prosím almara jak račte vědět, i když ho zezadu brousil jak moh. Tak to jejich křídlo doběhlo až k praporku ... tam se ten prcek zastavil a než ho pan Šmejkal moh podetnout, tak přihrál akorát do vápna ... už jsem viděl pohromu, protože tam si naběhnul jejich centr a přímo z voleje mi poslal šlupku, tak půl metru nad zemí, k mýmu pravému rohu. Pánové, a potom se stalo něco co vám nikdy nevysvětlím. Já do toho rohu hodil robinsonádu, natáhl jsem pravou ruku a ten míč jsem touhle dlaní pohladil a on vzal faleš, votřel se zvenku vo šibenici .... a byl roh. Ten jejich centr jen zdrceně svěsil hlavu a už se o nic nezajímal a šel jako

odsouzenej andělíčkář a víc nechtěl nic vědět. Pak rozhodčí nechal kopnout roh a odpískal konec. Pan stavitel Tesař mi řekl, že to byl můj velkej zápas a vyprovodil mě do kabiny a takhle mi dal do kapsy pětikilo a pan Ferkl mi poslal lístek do biografu ... do lóže prosím. Pánové a ke všemu za mnou přišel do kabiny i ten jejich centr a povídal mi, že v životě nic takovýho neviděl ...to byl zápas.“

Víno není k pití, neví jestli Fanuška přijde ... u ní člověk nikdy neví na co si vzpomene a na co zapomene. Poslední koule zapadne do důlku ... dál se mu nechce hrát ... jde tedy platit.Hospůdka u Baborů jen sípe obdivem nad panem Novým. Pan Babora roznáší piva a myslí si, vaše starosti bych chtěl mít. Panu Holečkovi je to také fuč ... kreslí si na papír náčrt nového pepetuum mobile a usrkává k tomu černé pivo. Každý má svoje starosti ... pan Holeček jen potřebuje aby se mu perpetuum točilo a má po nich.

Uklízí tágo, platí a vychází do šerící se ulice. Před ním nejistota setkání s Fanuškou, za ním pan Nový, který má dnes šťastný den, neboť ví, že se narodil pro tu chvíli kdy dlaní pohladil fotbalový míč a uhájil remízu. Mladý Babora měl dneska zase smůlu ... nedávno se vrátil z koncentráku a ráno ho sebralo SNB, že prý je špion.

Na každého se jednou usměje štěstí a to se zrovna panu Novému přihodilo.

5

Slečna Adamová se napětím a rozčilením ze situace celá chvěje ... ještě nikdy totiž nebyla u toho, když někoho vyprovázeli na vojnu. Slečna Adamová je svobodná ... dlouho svobodná

...žije s panem Rudou, bývalým četnickým strážmistrem a šije podprsenky. Její ňadra číslo šest jí slouží jako reklama ... jako když ještě poctiví řemeslníci mívali nad svými officinami vývěsní štíty. Pan Ruda, místo aby ten štít ošetřoval, po večerech na strojkou obšívá knoflíčky k dámským blůzičkám, z čehož slečna Adamová čas od času propadá melancholii.

Konečně vychází z domu. V ruce dřevěný vojenský kufr ...táta mu ho aby se pěkně leskl, ještě přetřel armálem a přešetil kartáčem. Prsa slečny Adamové se vzedmou a zase klesnou v tichém vzdechnutí. Slečna tleská nadšeně buclatýma pacinkama.

„Už je to tady ... už jde.“

Je sedm hodin ráno, je prvního listopadu, je ještě skoro tma, pan Mitošinka teprve vyráží z domova a je chladno. Bradavky slečny Adamové hrozí vzrušením nejen protrhnout festovní podprsenku, ale i tlustý světřík. Skočila po něm jako hladová lvice, objala ho, pevně přitiskla na svoji hrud' číslo šest ... možná sedm ... a líbá ho ... a líbá. Lape po dechu, očima hledá pomoc a smiřuje se s tím, že zahyne utopením v mase, že bude pohlcen a zmizí v její vyceněné pusince. Pak ho nasycena, přece jen pouští a je šťastná.

Stojí před domem s dřevěným kufrem v ruce a připadá si jako blb. Ten staropanensky vášnivý polibek ho na chvíli posunul z reálného světa do hlubin vrávorajících krystalů. Tohle je předzvěst ... je konec šťastným dnům.

Táta postává ve dveřích krámu, nadhazuje si na hlavě placatou čepici, chvíli se zdá, že něco řekne, ale potom si raději ze zvyku opráší zástěru a jde ševcovat. Slečna Adamová pípá jako zaběhlá slepice, že se náhodní chodci zastavují a obdivují její přezrálý tanec.

„Pane Stando, já jsem tak šťastná ... víte, já jsem se ještě

nikdy nelíbala s rekrutem“ a se studem, zcela se nehodícím k jejímu kynoucímu tělu, utekla z domu.

Přítel Zdenek si přestal ohryzávat nehet na palci levé ruky, nasadil si užmoulanou rádiovku a přešlápl z nohy na nohu.

„Tak půjdem ... ne?“

Nechce se mu, odkládá ten poslední okamžik vteřinu od vteřiny.Čeká na něco? Ale na co? Slečna Adamová pokukuje škvírkou mezi dveřmi, aby jí nic neuniklo. Zdenek neodolá aby se s ní nerozloučil.

„Slečno, nečervenejte se při pomýšlení na to, co je to lidské srdce.“

Pan Mitošinka zhasí lucerny a chvíli doprovází on je a pak zase oni jeho. Když přijdou až dolů k Tetě a jejich cesty se tu rozejdou, nabídne mu Mitošinka bidlo.

„Na ... zhasni si jednu ... třeba je to naposledy.“ Zhasíná lucernu jako kdyby zhasínal něčí život, a tak jemu smutno. Mitošinka zahne do staré Libně a on doprovázený Zdenkem k sokolovně. Tady se loučí i se Zdenkem, neboť dál vedou už jiné cesty.

Slečna Adamová potom večer dostává pár strážmistrovských facek ... to aby si pamatovala s kým sdílí lože a že nesmí dělat před barákem kšandu.

Tu noc narukoval k 61. PTP.

Táta sedí u panglu, ševcuje a má zlost. Výlohou se dívá na zakrslého zelináře Veselého přecházejícího před krámem sem tam a to ho znervózňuje. Třískne kladívkem do boční strany pultu přesahující z té části krámu kde se obchoduje, do části vyhrazené pro ševcování. Obě části jsou oddělené dřevěnou stě-

nou a regály, oboje vyrobené na míru truhlářem panem Janouchem. Táta odhaduje co má zelinář za lubem.

„Jestli sem vleze, bacím ho kladivem ... himl“ ... a třísk, až se stěna i pult zatřesou. Štěstí, že pan Janouch byl solidní řemeslník a odvedl bytelnou práci.

Zelinář Veselý se konečně rozhodl a rázným capkáním skřítky vlezl do krámu. Táta napřed dělá, že ho nevidí, ale potom odsune skleněné okénko nad pultem, z verpánku však nevstane.

„Vo co de?“

Zelinář vsune hlavu do okýnka a mžourá na tátu zažloutlýma očima silného kuřáka.

„Pane Vondra, už sem dlouho chodit nebudu ... musíte se rozhodnout ... tak, nebo tak.“

Táta řeže kladívkem do pultu a hučí jako průvan ve Vinohradském tunelu. Krev mu vaří, ale Veselýho zabít nesmí.

„Pane Veselý, já jsem živnostník ... já nemám na politiku čas. Lidi potřebujou pořádný boty ... vovláště dneska ... já musím dělat,“ a třísk do pultu.

Zelinář Veselý jen zašilhá, jak s ním ta šlupka zatřásla

„Pane Vondra, Vlajka není žádná politika .... to je vlastenecká organizace ... a kdo v ní je? ... samý živnostníci“.

Táta zahodil kladívko a teď rašpluje oflokovanou podrážku. V krku mu jen bublá a hlas mu přeskakuje až do fistulky.

„Krucí“ ... a napřáhne na zelináře rašplí ... „vy jste živnostník?“

Zelinář se nechce nechat zastrašit a popoleze okýnkem až nad pangl u něhož táta ševcuje.

„Pane Vondra, na co čekáte?, že to Německo prohraje? To byste se taky nemusel dočkat ... Halejte, kluk vám utek z Říše a teď je kárným táboře ... já vím všechno ... mně nemusíte nic povídat, ale když budete u nás, tak by se třeba dalo něco dělat.“

Takhle si spočítejte sám jak to může dopadnout ... Já vás varoval...pamatujte si to.“

Táta vyvaluje oči a zřejmě se chystá zelináře Veselýho přece jenom zabít.

„Jděte mi z krámu ... a sofort ... nebo himl,“ šermuje zelináři rašplí před očima.

Zelinář cítí nebezpečí a rychle se souká okýnkem zpátky.

„Já vás varoval.“

Do krámu vchází obchodní cestující, pan Grácias a možná tím zachraňuje zelináři život, nebo aspoň zdraví. Přehlíží situaci a vidí ... zelenajícího zelináře se škrabat z pultu ...Grácias je starý dobrák a tak mu pomůže ... vezme ho za kalhoty a límec a postaví ho na zem ... pak ho ještě pro povzbuzení popláca

„Tak jak se mají, pane Veselý? ... nehnijou jim brambory?... viděl jsem, že jejich stará řve před krámem ... jestli jich náhodou neschání, aby snad šli domů, než budou mít malér, že kafraj po cizích kšeftech.“

Pan Grácias se pohodlně usazuje na stoličku pro hosty a zapaluje si viržino a přes roztřepaný šedivý knír se na zelináře šklebí v doměle vlídném úsměvu. Veselý se tváří zle, velmi zle ... z opatrnosti však couvá z krámu zády ke dveřím.

„Všechno vidím, všechno slyším a všechno si pamatuju.“ Rychle za sebou zavírá dveře a utíká do svého zelinářství nějak se porovnat s ženou, která mu úpřimně kašle na to, že je funkcionářem Vlajky a která má, aby jeho neštěstí bylo úplné, o dobrý metrák živé váhy víc než on. Vběhne do suterénního krámu, mrštně se vyhne prvnímu pohlavku a zalézá mezi pytle brambor.

Vchází do krámu a když vidí pana Gráciase, rád ho zdraví.

„Má úcta, pane Gráciasi, co zase táta udělal Veselýmu? Veselá ho řeže pytlem od brambor a on tam ječí, že vás dá všechny zpozavírat?“

„To máš mladej těžký“, rozkládá pan Grácias, „von by Veselej potřeboval sehnat aspoň jednoho věrnýho Říši ... a tvůj táta to na sebe nechce vzít.“

„Jen ať mi sem neleze,“ zlepšuje se tátovi nálada ... a „Kdybych byla ptáčkem...“ dá se zpěvu.

7

Pan Holeček nosí kostkovanou čepici s kšiltem, promaštěnou od škvarků ... od velkých, světlých a slaných škvarků, co se na jazyku rozplývají jako sen švadlenky z módního salonu pani Kubínové o tom, že by se mohla vdát a ten harant co ho za chvíli porodí, bude mít tatínka. Čepice pana Holečka je promaštěná od škvarků co mají stejnou barvu jako stehýnka slečny Anny, když je u hřbitova ukazuje mladýmu Hadrabovi v těkavém světle plynové lucerny. Tuhle lucernu má pan Mitošinka moc rád. Její podstavec se totiž krásně leskne, neboť je pravidelně leštěn mnoha dívčími zadečky. Kdykoli jí pan Mitošinka rozsvěcuje, s povzdechem závidí. I čepice pana Holečka se leskne, avšak mastnotou ze škvarků. Není to obyčejná čepice ... má poslání. Nejen, že zakrývá řídnoucí vlasy pana Holečka, je i mírou a váhou podle níž se škvarky prodávají. Čepice za korunu. Taková je cena. Pan Holeček udělá z tvrdého balicího papíru kornout, hrábne naběračkou do kastrólu se škvarkama, potěžká, přesype do čepice a když je míra správná, obrátí čepici do kornoutu. Pak jde čepice na hlavu a večer potom všichni chlapi v Hospůdce u Baborů mu závidí primovně lesklou patku. Pan Holeček při tom pije to svoje jedno černý a dumá o tom jak postaví perpetuum mobile a všichni mu budou moct bejt volný.

Pani Holečková pravidelně každý rok rodí jedno dítě a mezi

tím nadává panu Holečkovi, že vyhazuje peníze za hovadiny, místo aby si koupil prezervativy a otevírá dveře bytu na chodbu a na celý barák křičí, že má muže vola a že se na takovej život může vyflajznout a že přestane chodit do kostela. Pan Holeček zase dveře zavírá, řeže ženu řemenem a domlouvá ji, že je křesťan a že žádný pryžový výrobky používat nebude. Domovnice pani Šedová potom chodí po domě a každému vykládá, že Holečkovi jsou pořádná rodina, protože se perou jen do devíti hodin a potom ctějí noční klid, jak to ve slušným domě má být, ale že jim to stejně nic nebude platný a pan domácí s nima vyrazí dveře protože mu to jde na nervy a ke všemu jsou dlužný věčně za činži.

Jednou si pan Holeček koupil klobouk a protože klobouky nenosí a jako míra na škvarky se nehodil, pověsil ho v krámě na hák a tak tam ten klobouk visí a nikdo už si nepamatuje jak dlouho.

Chodí kolem krámu pana Holečka každý den. Ráno do práce, večer z práce. A kdykoli se podívá do jeho krámu, vidí tam mezi masem a buřtama viset klobouk. Pokaždé ho ten pohled potěší ... jako když k němu zavoní vzdálený svět, jako záblesk jitřního květu.

Zase se vrací z práce domů, zase se podívá do krámu pana Holečka a tu náhle ho napadne, že ten klobouk koupí. Vezme za kliku a vejde. Pan Holeček je nerad. Zrovna vyvažuje jakési vaha-dlo ... je nerad že ho někdo při práci vyrušuje. Mimo to v krámu podle jeho soudu není nic na prodej ... ani krvavá tlačěnka co se prodává za polovic lístků a lezou z ní na všechny strany štětiny takže vypadá jako překrojený ježek.

„Co chceš?“

„Ten klobouk.“

„Jakej klobouk?“

„Ten na háku.“

„Klobouk na háku?“

„Ano, támhle ten.“

Pan Holeček klobouk už dávno nevnímá, už dávno zapoměl, že tam visí. Nevěřicně se ohlíží a tu, po dlouhé době, ten klobouk zase vidí.

„Proč nejdeš k Vrzalovi?...to je kloboučník.“

„Já chci tenhle.“

„Vono se o tobě říká, že jseš divnej ... prej píšeš básničky a maluješ vobrázky ... je to fakt?“

„Prodáte ten klobouk?“

„Kolik dáš?“

„Padesát.“

„Málo.“

„Víc nemám.“

„Pan Holeček prohlíží svoje inštrumenty rozložené po pultu a chvíli přemítá jestli z toho může perpetuum mobile někdy být. Pak se pokřívuje, sundá klobouk z háku, položí na pult a významně vedle něj poklepe rukou.“

„Čekám.“

Vyndá z kapsy peněženku a vyloží vedle klobouku pět desetikorun. Umolousaný klobouk se stopami po mase je jeho, nasadí si ho tedy na hlavu. Moc mu nesedí ... ale ... vadí to?

„Pane Holečku ... už mi netykejte.“

Pan Holeček se nad touhle novotou zahloubá ... ale pak.

„Máš recht ... už jseš chlap,“ a naučeným pohybem shrábne peníze a stejně naučeně dodá, „poručím se pane, přijďte zas!“

Je chlap a nemá rád když se mu nevyká. Jde Soukenickou a na Náměstí republiky a pak Celetnou až na Staroměstské náměstí, pak na Malý rynek a dál do Karlovky ... tam však nedojde.

Pan předseda vlády Gottwald zrovna na Staroměstském náměstí vykládá, že s buržoazií je to u nás nahnutý a že si ode dneška budou všichni tykat. Došel na náměstí zrovna když čepice i klobouky pochodovaly s puškama přes rameno.

„Tak to tedy né ... já si s nikým tykat nebudu ... já mám nověj klobouk.“

Jenže ... někdo mu ho sráží z hlavy, další si do něj kopne a ještě další na něj šlápne bagančetem. Zachraňuje co z klobouku zbylo.

„Tak to tedy né,“ křičí, „tohle si někdo odskáče.“

Odskákal.

8

Je mu zima ... protože je zima. Je zima, protože má na sobě vojenský mundúr který ho zahřát nemůže. Ušanku z králičiny posíté hrubým modrým plátnem ... miluje modrou, je to barva svobodných nebes a je to barva očí průsvitné dívky ... potom zelené kanadské kalhoty, neurčitou blůzu ještě páchnoucí magazínem přes to dlouhý kabát v polní šedi wehrmachtu, se zapranými skvrnami po krvi a spečených blechách. Kolem krku štíplavou šálu, na rukách palčáky ze stejného materiálu jako ušanka a na nohách onuce a ruské „pulitry“. Přes rameno flekatý chlebník a v něm dva krajíce chleba a pět deka tuhého a žvýkavého špeku. Tak se v uniformě zděděné po několika armádách druhé světové války, ubírá v chumlu stejných drbanů mrazivě mlžným ránem ulicemi Hradce Králové, na stavbu sídliště Orlické kotliny. S hlavou až u země aby ho nikdo nepoznal ... kdo by ho poznával, všichni jsou v Praze ... počítá kroky a podle zvuků co k němu doléhají hádá, jak je to na stavbu ještě daleko.

A pak jde Pařížskou třídou k právnické fakultě, kde má schůzku se slečnou Fanuškou, studentkou práv, která přestože pije rum a kouří bezpočet cigaret, má dech vonící po čaji z květů divizny a když jí líbá ruku, má její dlaň chuť jahod a heřmánku. Jahody v únoru jsou vzácnost ... avšak slečna Fanuška je vzácná dívka. Umí číst prokleté básníky v originále, její dědeček byl carským důstojníkem, otec byl učitelem jazyků a maminka je funkcionářkou KSČ. Slečna Fanuška je nádherná ...nádherná je i doba ve které žijí... je nádherné, že pan prezident Gottwald se těší pevnému zdraví. Jdou spolu Pařížskou třídou a oči jim hoří láskou. I v únoru je možné být zamilován.

Dívá se před sebe a nejde Pařížskou třídou, ale leží na tvrdé lavici v boudě sloužící zedníkům na stavbě jako jídelna i úkryt. Třese se zimou ačkoliv piliňáky jsou rozpálené do běla a ten na koho se dívá není slečna Fanuška.

Bohouš Řehák, stejný trhan jako on, mu drží ruku na čele a hlásí rozmrzele přešlapujícím mistrovi.

„Řek bych, že má horečku ... to víte pane mistr, houslisti jsou křehký bytosti, vofoukne ho vítr a je po něm.“

Desátník Pavlíček, mu také pokládá ruku na čelo aby prozkoumal jak to s tou horečkou vlastně je a taky aby nevypadal před mistrem jako idiot. Marné úsilí ... mistr by to určitě nepoznal.

„Řehák, nekecejte, tenhle přece není žádný houslista.“ Bohouš je ochoten to pod určitou podmínkou uznat.

„Není ... ale klidně by moh bejt.... koukněte na ty ruce, to jsou ruce na housle a tenhle,“ ukáže na mistra, „mu do nich pořád cpe lopatu , nebo krumpáč ... a tady jsou ty konce.“

Desátníkovi se ježí obočí.

„Řehák, děláte vola ze sebe, nebo ze mě?“

„To bych soudruhu desátníku nerad rozhodoval,“ krčí Bohouš rameny.

Mistr zbrunátní, dupe po boudě a řve.

„S tímhle já mám plnit plán ... vystoupím ze strany a budu zedničit,“ pak třískne dveřmi a je venku.

Desátník Pavlíček s Bohoušem mu stále ještě drží ruce na čele a dohadují se co s ním.

On zatím jde Pařížskou třídou, drží se se slečnou Fanuškou za ruce a podivuje se, že tak malá ručka může být tak studená.

9

Nahlíží do kavárny Svět nerozhodnut zda má či nemá vejít. Je stále ještě provoněn sladkou vůní slečny Fanušky a teď je v rozpacích má-li tu vůni smýt chutí nakyslého vína. Stojí mezi dveřmi a váhavě se po kavárně rozhlíží. Nazrzlý číšník ho kývnutím hlavy zdraví a zve dál. Sedá si ke stolu blízko dveří.

Kavárník pan Noha, je napasovaný do křesla vedle vchodu do výčepu a kuchyně a odtud kontroluje bzukot kavárny a když se rozhodne vydolovat svých stočtyřicet kilo z křesla ven, sinají číšníkům tváře a personál v kuchyni dostává depresivní třes. Dnes se však zdá být se vším spokojený. Kavárna je plná, číšníci běhají, na parketu se tančí a címá v příjemném přišeeří a kapela hraje co umí. Kapela. Šarleston, to jest buben, bubínek a šlapací činely, vedle harmonika a housle.

Číšník mu přináší dvě deci Oranu, naklání se až k němu a šeptá

„Dal jsem pro vás jednu lahev stranou ... tohle víno tu nikdo nevocení,“ a už zase mizí aby se náhodou zrak pana Nohy nezkalil.

Pije husté a těžké víno, v ústech vyvolávající vzpomínku velice příjemnou. To víno je jako krev panny z níž právě zrodila se žena. Výkřik doznívá a zůstává jen právě ta vzpomínka.

Po nevelkém parketu se posunuje Vilda a krmí hlavu boube-
laté tmavovláscce. Zná ji? Ne ... je tu asi nová ... nejspíš odvážná
gymnazistka co se rozhodla spustit ještě před maturitou. Za Vil-
dou chodí strýc Pepík Rubeš a na housle vypůjčené od kapelníka
hraje jen pro něj La Palomu. Vilda umí jen tango ... zato ho umí
jako taneční mistr Florian, co má taneční školu v paláci Merkur
v Pařížské třídě. Tango končí, Vilda lehce, téměř neznatelně,
dostrkává slečnu na chodbu a naléhavě jí přemlouvá aby s ním
šla na Šlosberk a tam si od něho nechala vyložit věci co je na réal-
ce neučí.

Pépík Rubeš hraje mezihru k další skladbě a zpívá jen pro
pana Nohu.

„Usek si prsty ... usek se rychle ... .. úusek si prrsty ...“

A pan Noha se směje až se mu sádlo na bříše rozpouští.

Tmavovláška odolala Vildovu lákání a tak se dnes ještě vrátí
domů neporušená ... a Vilda se vrátí ke stolu kde sedí Pepík Vla-
sák, jehož táta je národním správcem někde v Severních čechách,
a vedle něj kouká do limonády už značně opotřebovaná postarší
dívenka předstírající, že byla vychována v lyceu u Uršulinec, ale
každý tu ví, že se poctivě živí prodáváním svého vadnoucího těla
po libeňských hospodách. Teď přemlouvá Pepíka, ten ale všem
svodům a pokušením odolává, neboť má právě za sebou léčení
poslední kapavky a nad hlavou mu visí hrozba, že mu otec zarazí
přísun peněz ... pakliže ... vztyčený prst ... se bude ta neblahá
věc ještě jednou opakovat. Raději se tedy zvedne od stolu, pro-
smekne se ke strýci Rubešovi, vezme i od něho housle a kavárnu
už zní: Já chodím na rande s Monou Lízou ... dli dli dlampaj dli
dli dlam ...

Ochutnává víno, zdraví se od svého stolečku s Vildou
a poslouchá Pepíkovo vzdušné vibrato na struně e a to mu připo-
mene poslední panenský vzlyk jedné slečny z Klánovic. Zavře oči

a hlavou mu prolétne myšlenka: je důležité mít i příjemné vzpo-
mínky.

Přisedá si k němu strýc Pepík ... sám si nalije ... ochutná
a napije se. Je vidět, že pítí rozumí.

„Neviděls teď někdy Máňu,“ jako náhodou se zeptá.

Napije se taky.

„Myslíš tetu?..Viděl, hledá tě. Proč nejdeš domů?...aspoň
někdy.“

Pepík se zamyšleně dívá na obrovské břicho pana Nohy.

„Jednou se vsadil a vypil osudesátšest piv... na záchod ho
museli nosit i s křeslem.“

„Proč mu nedali nočník?“

„Chlap prej chčije do mušle, říkal,“ a strýc Pepík vstane a roz-
hlédne se po kavárně ...“ kdo by poslouchal ty její medy?..já jsem
muzikant ... mám rád lidi. Tak to abych se přesunul někam dál.“

„Asi jo“ ... dolévá Pepíkovi víno ... „nejspíš už je někde blíz-
ko.“

Strýc Pepík dopíjí víno a tiše se vytrácí ven. Všimne si ho jen
bystrooký pan Noha. Pokyne Pepíkovi prstem a naznačí mu, že je
všechno ažůr a že byl jeho hostem. Jaképak loučení ... Pepík se
sem po své oběžné dráze, tak jako satelit, zase vrátí vezme housle
a bude hrát: usek si prsty ... usek...

Pani Breklerová je uvelebená na kanapi, cpe se bábovkou,
táta u stolu pije pivo a myslí si, co komu udělal, že je tak trestanej
a máma je oba obskakuje. Pani Breklerová je duchařka a přítelky-
ně rodiny.

„Pani Vondrová, ta bábovka je moc dobrá... takovou mi

opravdu nabídnou jen málo kde...a že při seáncích projdu rodinama.“

„No, jen když vám chutná,“ utrousí táta a honem se napije. Pan Brekler před několika lety dobrovolně zemřel, avšak jeho pouto k manželce bylo tak silné, že jí neopouští ani po smrti a všude chodí za ní.

Máma je z toho, to říká táta, vždycky vyvedená z parády. Nedávno se neprozřetelně před paní Breklerovou zmínila, že bratr Tonda spáchal po první válce sebevraždu a paní Breklerová začala hned vyzvídat a když zjistila, že to nebylo jen tak, řekla, že by se to mělo zjistit a nutila mámu aby přišla na seánci a s Tondou si promluvila a zeptala se ho jak to vlastně bylo. Jestli to bylo kvůli té maďarce a nebo jenom ze žalu.

„To by bylo paní Vondrová moc zajímavý vědět...můžeme to sezení udělat třeba tady... abyste byla ve svém a nebála se ...ale bylo by to moc zajímavý.“

„Já bych mu stejně nevěřila,“ máma se svíjí pod tlakem černého pohledu, „co se vrátil z války tak už to nebyl von ...ta maďarka ho úplně zbláznila... musel jen za ní a jen za ní, až tam zůstal ... jednou když přijel z Uher na návštěvu ...to jsme ještě bydleli na Kolčavce ... jsem mu udělala králíka na paprice ... a on ho neje-dl, že prej nemá žádnou chuť.“

Máma tenkrát na toho chudáka králíka nasypala dva pytlíky pálivý papriky a pytlík pepře a Tonda stejně chodil s pekáčem po pavlači a každému si stěžoval, že máma neumí vařit a ten králik že je bez chuti, protože ho máma vůbec neokořenila

Přitom všichni kdo ho přišli okořstovat si šli hned lehnout do Rokytky a nořili hlavy do vody a prosili kolemjdoucí, ať už proboha někdo něco udělá s tím ohnivým králíkem co jim požírá jazyk, hrdlo a střeva ... takže, kdoví jak to s tou maďarkou vůbec bylo.

Paní Breklerová pokyvuje moudře hlavou.

„To by se právě mělo vyjevit při seánci ... dejte na mně, paní Vondrová.“

Máma je nervozní a z těch řečí o seanci jí naskakují červené fleky po obličejí. Chodí sem tam jen aby si nemusela sednout a aby nemusela odpovědět co s tou duchařskou sešlostí bude. A jak tak chodí, začnou se dveře do kuchyně samy otevírat. Tíše bez vydání jediného zvuku ... asi je máma při tom pochodu tam a sem zapoměla dovřít. Chce to jít udělat teď, ale to už paní Breklerová se na dveře osopuje a hrozí jim prstem.

„Tak to vidíte ... a tohle mi dělá pořád. Jak se hnu na chvíli z domova, už je za mnou,“ a zlobí se na dveře. „Reinhard, běž domů a nedělej tu průvan ... snad beze mě můžeš chvíli vydržet“ a obrátí se k tátovi, „nesmíte se zlobit, ale s ním to už lepší nebude. Doma si to s ním vyřídím...s tím ať počítá.“

Táta se napije a je klidnej jako ospalý štěně na sluníčku.

„Jen ho nechte...nám pan Brekler nevadí ... my se snesem s každým.“

Ale paní Breklerová není k utišení a žaluje.

„Copak tohle ještě nic není ...ale večer ... je to s ním horší než když byl živ! Jak si lehnu a zhasnu, tak mě pokouší... pokouší ...rozumíte mi? Já mu říkám, Rando, dej pokoj, copak se to hodí? ... Přestane teprve když mu řeknu, že ho dám na hřbitov.“

Mámě z toho vstávají vlasy na hlavě, táta si však klidně láme chleba a zapíjí ho pivem.

„Když si ho berete do postele ... celej den nic nedělá, tak se nedivte, že má večer roupy...vždyť mu ještě není ani padesát.“

Paní Breklerová se nad tím zamyslela a tak je chvíli ticho. Máma si opatrně sedá na gauč a je ráda, že se dostala mim námět hovoru.

Nahlédne do kuchyně a tázavě se na tátu podívá.

„Pan Brekler zase dělá brikule,“ vysvětluje táta.

„Je tady?“

„Je.“

„Tak to já mizím ... mamí, večeret budu u Soukupů ... ale můžeš mi něco nechat na kamnech...kdybych měl v noci hlad. Já jdu...nashledanou pani Breklerová, co dělají duchové?“ a je venku.

Pan Brekler dělá brikule, ale neměl by. Na nebožtíka, se to nehodí ... i když mu ještě dávno není padesát. Poručte mrtvému, když si jeho duch dělá co chce.

Pan Brekler tráví své dny věčnosti v urně a jeho místo je na policiče přibité na čelo jeho půlky manželské postele již za živa sdílel s paní Breklerovou.

„Co s ním mám dělat? ... s neřádem ... a pokoj nedá.“

„Jo, milá pani, když jste si ho vzala do bytu ... musíte ním holt vydržet,“ táta vstává od stolu, „já musím ještě chvíli dělat ... tak mojoucta,“ a jde do krámu.

Pani Breklerová se tedy rozloučí, poděkuje za bábovku a za chvíli jí je slyšet jak se před domem dohaduje s manželem.

„Rando, to ti říkám, v tramvaji se budeš chovat slušně....nebo půjdeš na hřbitov ... na mou duši že jo!“

11

Jediný bílý strop hradeckého lágru šedesátého prvního praporu PTP je na marodce. Leží na kavalci a na ten strop se dívá. Ten strop je také jediná bílá čtvrtka na kreslení co tu má. Očima kreslí na tu čtvrtku ústa dívky baletky z karlínského divadla. Miloval ji a v opilosti jí jednou políbil a napsal o ní báseň. Už nikdy jí neviděl. Ztratila se mu jako sněhová vločka ve svatebním závoji.

Na rozvrzané židli vedle postele, sedí lékař, Pavel Novotný, kouří vyklepanou partyzátku, popel odtřepává na podlahu, nohy má pohodlně natažené přes postel a mluví do toho bílého stropu.

„Já byl taky zvyklej kouřit egyptky a teď si musím vzduch v plících kazit tímhle svinstvem ... Rozčiluju se?...Jsem klidnej...Naříkej na sebe...ten Bondy ti radil dobře ... Vojna není pro básníky ... a taky co sis myslel? ... že tě pošlou s tvým kádrovým profilem do kadetky? Kdyby byla nějaká spravedlnost, tak jsi tady byl už dávno. Jak k tomu přijdu já .. nebo páter Floss?Já tu tvrdnu rok a páter ještě dýl. Měls toho Bondyho poslechnout.To byla tvoje poslední příležitost. Jediná možnost jak si v týchle době uchovat zdravěj rozum je, udělat ze sebe cvoka. Tady soudruh Olševský tě zařadil mezi rotní inteligenty a to znamená, že nad tebou jako politruk musí bdít. Vojáku, tvoje budoucnost se mi nejeví dobře.“

„Tak co mám dělat?“

„Můžeš zkusit se zhroutit... může se stát, že ti někdo uvěří.“

Nechává rty dívky baletky vyblednout a klouže pohledem k zemi.

„Zhrouтім se ... jak se to dělá? Mám mluvit z cesty a nebo si mám vyrábět pěnu u svých ušlechtilých úst?“

„Nemusíš dělat nic ... zatím ... všechno ti napíšu do nálezu a pošlu tě do Jaroměře ... chovat se můžeš jako vždycky, to úplně postačí.“ vstane a jde do ordinace, „udělám si panáka, chceš taky?“

Zavrtí hlavou že ne.

„Promiň, já zapoměl, že líh se Sibruminem nepiješ ...zatím neubyde ... než si zvykneš ... a mám u tebe stovku partyzánek.“

Doktor Novotný za sebou zavírá dveře ordinace a zanechává ho bolestným snům a představám. Dívá se do stropu a je trýzněn myšlenkou, že si nemůže vzpomenout na to, jaké měla dívka baletka oči.

Táta vstal od panglu, naučenými pohyby si oprašuje zástěru a s kladívkem v ruce vyjde z krámu. Nadhozením čepice zdraví pani Kubínovou, majitelku módního salonu kde šijí šatečky pro holky z fabrik a sem tam i něco lepšího pro ženy živnostníků. Táta jí tentokrát nic žertovného neřekne a tak se módistka urazí a vrací se do salonu aby svým děvčatům pověděla, že ten švec od vedle má zase červa na mozku.

Tátovi je to jedno ... má před sebou velmi složitou záležitost a na nic jiného teď nemůže myslet.

V hlavě si sumíruje řeč a vůbec nevidí, že ho zdraví pan Jukl, obchod látkami a textilem, že mu výkladem kyne pekař Konig a že se na něj přes sklo velkých dveří směje dědeček Svoboda, švec který sní o tom, že umře u panglu s kladívkem v ruce / a kterému se to jednou vyplní a kterého budou muset i s tím kladívkem pochovat, protože si ho nenechá vzít ani po smrti/.

Cukrářka pani Viškrnová vyběhne z cukrárny aby se táty zeptala co je s jejím střevícem, že jde s dcerou na věneček, ale táta se nedívá nalevo ani napravo a jen si pořád polohlasem sumíruje tu řeč.

Z hospody U Hladkých vykoukne pan Uxa, tátův kamarád.

„Franto, kam tak letíš?... stav se na jedno.“

Táta není k zastavení.. Řeč už má v hromadě ... jenom nemůže přijít nato, jakým oslovením začít. Jestli mu má říct pane Brabenec ... nebo jestli by nebylo lepší, pane veliteli ... kdyby aspoň věděl jaký mají u Luftschtzu hodnosti.

Přežene se kolem hospody U Millerů a je tu řeznictví pana Zemana a před řeznictvím telefonní budka. Táta se před ní zastavuje aby se vydýchal a uklidnil. Pak chce do budky vejít a v tom ho zamrazí. Takhle přece nemůže telefonovat. Dívá se na sebe ...

umolousaná čepice, stará kazajka, usmolená zástěra, prosmolené kalhoty ... a vůbec je špinavý a notabene s kladívkem v ruce.

Otočí se a stejnou cestou letí domů.

Uxa vyběhne z hospody U Hladkých.

„Franto, co se děje?“

Žádná odpověď. Táta vletí do krámu a přes krám do bytu. Rychle převléknout, umýt ... a sakra, ještě oholit ... a kravatu a znovu trap k budce.

Teď už UXA vyběhne z hospody i s celou grupou.

„Franto, ty někoho honíš?“

A táta je v budce, v ruce žmoulá papírek s číslem a s úctou a respektem studuje číselník a mluvítka. Obřadně sejme sluchátko, ukloní se k telefonu... a dostane vztek a nejraději by sluchátko utrlh a někam zahodil. Copak může říct, že Vilda utekl od lufčucu do reichu, že je v Norimberku a našel si tam místo u nějakýho ševce?... Na to se bude muset jinak. Vytáčí číslo a chvíli čeká ...pak spustí

„Mojoucta pane Brabenec, kdo? ... máte ty polobotky... Vondra, obuvník...šumachr... jsou hotový ... raďte si přijít, jsou hotový. Mojoucta.“

Zavěsí sluchátko a za několikerého uklonění vychází z budky pozpátku ven. Je zpocený jako myš, ale má to za sebou. Jde domů ... klidným krokem světáka a s nikým nemluví. Je ještě příliš plný dojmů z toho, že právě telefonoval a že to nezkazil.

Uxa, s půlkou hospody se za ním dívají a Uxa uzavírá pakl.

„Franta se zbláznil ... proto jsem od ševcoviny utek, protože poněvadž, každé švec jednou zmagoří.“

13

Michalskou a na Uhelný trh ... a Rytířskou na Můstek a na Václavské náměstí. Zastavuje se před Korunou u stánku s pečenými buřty, nakyslou hořčicí a tvrdým chlebem, nejspíš předvčerejším.

Jsou čtyři hodiny k ránu, je příjemná pozdně letní noc a je po dešti a světla lamp se odrážejí od mokré dlažby, jako oči nočních bludiček. Kolem stánku jich stojí celý chumel, taky flamendrů co se tu pravidelně zastavují na cestě domů, jsou tam i dva, tři taxikáři čekající na poslední rito.

Je zrovna tak ten správný čas na chvíli zůstat stát a zapomenout a s někým si povídat ... jen tak.

Přitochí se k němu a přitiskne bledá, smutně malá, tmavovlasá dívka.

„Napiš mi báseň...jen pro mě.“

„O čem?“

„O mně,“ šeptne.

Najde na pultíku kousek papíru na němž kdosi večerel...nebo snídal? ... a pak na ten papír píše verše a hned je předčítá.

„Tvé zvonové sukně lem
a pod ní můj růžový sen,
teď poblitý a pokálen
ti k nohám padl na zem,
surově kýmsi pohozen.“

Dívko, už nedávej nikdy zadarmo
a když, tak jenom z lásky,
z té však prý bolívají vlásky
a taky kapavku, chytila bys nadarmo.“

34

Podá jí papír pomaštěný od zbytků buřtu a flekatý od hořčice co umázla mu prsty.

Uhranutá, čte si ty verše a jde s nikým nemluvic, Václavským náměstím vzhůru k muzeu. Od Prašné brány pak, přichází hlídka SNB a tak buřtař stahuje roletu a všichni se rozcházejí, aniž řekli by si sbohem.

Z řeky stoupá k světlajícimu nebi bledý opar a na židovském hřbitově v Libni odkvétají plané růže.

14

„Tak jen pojď, hezoune,“ sestra beránková ho vede, už převlečeného do špitálního kvádru, do vyšetřovny

„Polez hezoune ať se na tebe podívám,“ vítá ho doktor, prej ses zhroutil... je to možný?“

Popojde a dívá se mu do očí. Co to pořád mají s tím hezounem? Nemá je rád.

Doktor si čte v chorobopisu a taky si ho od stolu prohlíží

„Frajer, co?...Praha ... tobě se nejspíš nechce dělat...ukaz ruce.“

Neochotně předpaží, doktor se mu se zjevnou nechutí na ruce podívá, otočí mu je dlaněmi vzhůru . a pofouká.

„To jsem si mohl myslet ... ale nic se neboj ... s tím si poradíme.“

Chtěl by tomu zlomyslnému a dobře se bavícímu felčarovi něco říci...ale nebyv tázán, ostýchá se. Doktor, náčelník oddělení, se nějakým vyšetřováním neobtěžuje. Chvíli nad ním medituje a pak se rozhoduje.

„Víš co?... Budeme to pozorovat.“ Pak vezme ze skříňky jakousi podezřelou ampulku a předá ji sestře.

35

„Tohle mu píchněte...pro začátek... a nemusíte být zas tak moc citlivá, pětépáci něco vydrží ... a aby tu neležel pro nic za nic, dáme mu ledvinovou dietu. Ta mu udělá dobře, stejně u roty věčně chlastaj. Odchod.“

Audience skončila. Sestra Beránková ho popleská po zadku a naznačí mu aby šel. Mezi dveřmi je náčelník ještě zastaví.

„Abych nezapoměl ... od zítřka bude chodit vypomáhat do kuchyně ... práce léčí vojáku, to bys měl vědět.“

Na chodbě ho sestra Beránková kormidluje do pokoje a k posteli. Dospívá k jistotě, že ho tu mají za pitomce a tak sebou nechává bezvládně manipulovat. Teprve u postele upře na sestru psovský pohled.

„Vždyť mě vůbec neprohlížel.“

Sestra beránková ho povalí na postel, obrátí na břicho a stáhne mu kalhoty.

„Bud' rád ... kdyby tě prohlížel, vracíš se ráno k posádce...asi ses mu zalíbil.“

Mezi tím natáhla nažloutlou tekutinu z ampulky do injekční stříkačky s dlouhou jehlou a bez varování mu ji vbodla do zadku. Zařval a jako vyděšená ještěrka popojel po posteli až se hlavou zastavil o nalakované trubky čela.

„No no ...abys nám to tu nerozbil,“ sestra ho spokojeně hladí po zarudlých tvářích jeho zadní části a cudně mu je zakrývá.

Cítí, že se propadá kamsi do hlubin. Chce se ohradit, chce protestovat, ale rychle se stmívá a poslední co vidí je Bondy jak s ním na záchodku libeňské hospody U Ferklů cloumá a něco na něj řve. Napíná uši aby slyšel, aby porozuměl a tu k němu doléhá medově sametový hlásek.

„Jen si spinkni modrookej hezoune ...bude se ti něco pěknýho zdát, ale ne abys mi zaneřádl prádlo ... to by sis pak musel prát sám.“

Pak už nic, jen sladko v puse ... asi po tom medu. Sny co se mu zdály byly tak krásný, že je nikdy nebude moci někomu vypravovat. Naštěstí prádlo nezaneřádl, takže ho prát nemusel. Aspoň že to.

15

Když má volno a nemusí do práce, rád si sedne k tátovi do krámu a přes výlohu se dívá jak se probouzí ulice. Kolem osmé hodiny se scházejí do salonu pani Kubínové švadlenky a skorem všechny musejí přejít kolem krámu pana Kůsa a ten stojí ve stínu své žehlírny a dívá se přes sklo výlohy jak jim vlnivé sukýnky povlávají kolem nožek. Obzvláště na jaře a v létě je ten pohled pěkný a pan Kůs si pochvaluje jaká to jsou milá rána. Někdy se dívá s panem Kůsem a pan Kůs říká.

„Po takovýmhle ránu, zas člověka baví život ... to zapomeneš, že máš doma zakyslou ženu, že ti zametla na lopatku známku co jsi roky scháněl a spálila ji v kamnech i se smetím, po takovémhle ránu mám zas odvahu žít.“

A pan Kůs přidá páru a kalhoty co zrovna žehlí mají puky jako ostří na důstojnické šavli. Když ale prší a nebo je zima, děvčata se halí do plášťů a pospíchají, tak to je potom mrzutý i pan Kůs a puky na kalhotech nemají ten správný břit. To potom raději ani nepřikládá pod kotel na páru pro žehlicí stroj a jen tak se vzadu za krámem utěšuje prohlížením sbírky známek a vejde-li zákazník, pan Kůs se neusmívá, ale každého hned pakuje co nejrychleji ven.

V devět se vytahují rolety obchodů a otevírají se první hospody a vytahuje se také roleta u garáže pana domácího Bubeníka a jeho šofér předjíždí před dům a pan domácí Bubeník nastupu-

je se svojí ženou do jejich salónní Pragovky a nechává se odvézt za roh, k uzenáři panu Kamberskému a tam v tichém rozjímání, nerušen přemítá uprostřed vábivých vůní, jestli si má dát ouško ... nebo rypáček ... nebo si snad má dát uříznout kousek laloku a když se rozhodne pro jedno, musí si jeho žena dát to druhé a pak jeden od druhého košťují a pan Bubeník je rád a raduje se, že je tak mazaný, že na všechno přijde. Od toho je také domácí. Pak se zase dají odvézt za roh ke svému domu. Pomalou procházkou vycházejí do prvního patra do svého bytu, aby si po té ranní štrapáci zaslouženě odpočali.

Zatím na druhé straně ulice pan Ferkl dohlíží na vylepování fotografií a plakátů na nový film. Levou rukou, pravá zůstala kdesi na italské frontě za první světové války, diriguje zřízence jak má aranžovat fotografie do vitrin a vtouká mu do hlavy, že dělat film je umění a že na tuhle premiéru přijede v kočáře pani Nedošínská a jestli nebude v lóži uklizeno tak že s ním vyrazí dveře.

Pan Ferkl má těch biografů víc, ale na tenhle je pyšný. Taky mu dal svoje jméno. Rád si večer stoupne do vchodu a tou jednou rukou trhá lístky a pak když před představením pomaličku zhasínají světla a rozhrnuje se opona a po plátně již běží jiskřičky z poškrabaného filmu a jsou slyšet první tóny filmové melodie, prochází pan Ferkl stmívajícím sálem a dívá se nahoru kde ze čtverečku ve zdi vychází záře prosvětleného filmu, tak těm co sedí u kraje šeptem říká,

„dělat film ... to je umění.“

16

Obtahuje na litografickém kameni šerfovací nůž, na kousku kůže zkouší ostří a dává se do tenčení dalšího plátu žlutavé vep-

řovice do níž se bude vázat knihovna pro pana prezidenta Gottwalda.

„Pane Morávku, myslíte že umí Kléma číst?“

Pan Morávek míchá bílek a chystá se dělat další zlatou ořízku.

„To nevím ... ale pamatuju, když holky dávaly za korunu ... To byly časy.“

Jeho hlas má drsný, hrdelní zvuk. pan Morávek je hluchý, umí však odezírat ze rtů. Pan Morávek je knihař jaký přichází na svět jen z Boží vůle. Vystavoval v Paříži a v Mnichově ...ale to ještě před válkou a dnes váže knihy panu prezidentovi, o kterém ani neví jestli umí číst. Jsou lidi, že dosáhnou v životě všeho. Teď má pan Morávek jenom starost o to, aby až budou prezidentovi sedět večer v kuchyni na truhlíku, nebrali ty knihy do rukou a neumakali mu je vlhkýma prstama. Tahle vepřovice je totiž hrozně háklivá.

Pan Morávek je zase háklivej na svoje spolupracovníky. Vybral si jeho a tak spolu dělají tuhle práci a těší se jakou bude mít asi pan ministr Nejedlý radost, až ty knihy panu prezidentovi předá a jak se bude skromně pyřit až bude pochválenej jak jsou hezký.

Krom knih, má pan Morávek rád rum, hezké holky a rád tancuje. Chodí do Slovanského domu, zapřádá se slečnami intelektuální rozhovory a když začne hrát hudba, tak jen takhle hodí pohled na nohy tančících a už jede také. Když slečna mluví někam do strany, tak dělá zasněného poetu ... nikdy nepřizná, že je hluchý ale říká, a v tom je tajemství jeho úspěchu.

„Když kulháš, tak si pro to vymyslí nějaký ušlechtilý důvod ... nikdy neříkej, že to máš od narození. Jen pitomec mluví pravdu tam, kde se vyplatí maličko zalhat.“

A slečnám se zase líbí jeho cizí přízvuk a taneční styl a někdy se mu dokonce podaří některou uhranout a přesvědčit jí aby se

šla k němu vyspat. To si pak druhý den píská melodie co zní v hlavě jen jemu a ty melodie jsou určitě krásné i když všem ostatním zní jako když má kuň větry.

Pan Morávek má také rád ve Slovanském domě plesy hluchoněmých. Hraje pan Valdauf a před každou skladbou ukáže cedulku co se bude tančit a pak jen mávne taktovkou a pan Morávek už plave po parketu a jenom sbírá obdivné pohledy hluchoněmých dívek. Nelaškuje však s nimi, neboť se s nimi nedomluví a také u jejich matek má špatnou pověst.

Pan Morávek se kdysi ... díky svému mecenáši ... naučil odezírat a mluvit, ale nenaučil se znakovou řeč. Nemůže se proto s hluchoněmým domluvit ... a proto je nemá rád a nadává jim hluchounů.

Ale tak už to je ... i když tě Bůh obdaruje hodně, nikdy ti nedá všechno. Pan Morávek to ví a proto má v hrnku nalitý rum, to aby ho nepálil palec až o něj bude opírat rozpálenou filetu a bude dělat linky kolem hřbetních vazů na knížkách pro pana prezidenta a je spokojený s tím co má.

17

Mladýho Baboru odvezlo ráno gestapo ... naštěstí pro něj přijeli ještě za tmy, takže se může otevřít jako vždycky ... protože hospoda musí jít pořádkem a tak starý pan Babora roztáčí piva a v kuchyni dělá jeho žena kyselou zeleninu a nakládá utopence a oboje solí svými slzami. Den běží jako každý jiný jen o ten jeden strach je tu dnes víc.

Panu Holečkovi je to jedno. Maso bez lístků neprodává a do politiky se neplete, takhle má starostí dost. Hlavně se stará jen o sebe a staví perpetuum mobile. Tudíž pije své malé pivo a sní o tom, že tohle perpetuum mobile bude velký jako ruské kolo

a že s ním bude jezdit po poutích a nebude tím pádem muset škvařit škvarky, poslouchat ženiny povídky a rozumy domácího Mišky. Jen tak si stoupne před kasu a s fešáckým kloboukem na hlavě bude vybírat peníze a kdo bude chtít, tak ten se svezí a kdo se bude bát, ten se může za polovic jenom dívat. V noci bude to kolo osvětlené barevnými světýlkama a bude vypadat jako věčně se měnící kaleidoskop. Bude to něco ... no ... šikézní.

Pan Holeček sní a neslyší jak na sebe narážejí kulečnickové koule, neslyší opatrné šuškáni hostů a nevidí, že si k němu přisedá zelinář Veselý a začíná do něj hučet.

„Pane Holečku, nebuďte včerejší ... povídám, dejte se k nám a na nic nečekejte.“

Zelinář si dělá pohodlí a pan Babora mu nese sodovku, neboť zelinář má od ženy zakázáno pít s odůvodněním, že už takhle je blbej jak škatulka vod sirek. Pan Holeček se těžce probírá ze sna, pohled má trošičku vyjevený a trošičku zděšený. Snad se mu to perpetuum mobile zřítilo.

„Co se stalo?“ chrčí jako při záchvatu mrtvice.

Zelinář zaujatý svojí myšlenkou na něj dotírá dál.

„Po válce bude pozdě ... copak nečtete noviny? Židi jsou vyřízený, rusy ženeme někam na Ural a angličani za lamanchem taky dlouho nevydrzej. Pane Holečku ... máte děti ... myslete na to co bude ... rozhodněte se, přihlášku mám u sebe.“

Zelinář Veselý vytahuje z kapsy již poněkud pomuchlaný, umolousaný a zažloutlý papír.

„Přihlášku?“ ... nevěří pan Holeček a pak volá na hostinského Baboru, „pane Babora, platím,“ a hned vstává od stolu. „Pane Veselý, nezlobte se, ale já musím do kostela.“

Zelinář se bojovně rozhlíží po hospodě a vyhrožuje.

„Vo týhle ulici vím všechno ... vo každým tady vím všechno...nejsem blbec. Dívám se a vidím ... poslouchám a slyším.“

Jenomže jak se tak dívá, vidí že je to všem putýnka.

Zvony od Svatého Vojtěcha vyzvánějí ke mši, před kostelem kvetou kaštany a válka je kdesi daleko.

18

Probouzí se jako kdyby vyplouval ze dna hlubokého jezera. A jak se blíží ke slunci, je všechno postupně zelenkavé, pak červené a mění se do žluta a nakonec do běla. Všechno je bílé ... všichni jsou bílí ... i on je bílý. Jen pomalu přichází na to kde je a úplně nakonec i na to, že mu někdo sedí na posteli a je taky bílejší. Zavírá oči a chvíli si představuje jak vypadá louka, když kvete, nebo když dozraje třešňový sad. Pak se znovu podívá na toho co mu sedí na posteli ... aha... už si vzpomíná. Je to ten co ho prohlížel ... je to doktor ... a směje se mu.

„Vidahodavida ... už ses probral vojáku?... Jak ti je ? Ještě pořád zhroucený? ... Nebo je to lepší?“

Silou vůle se probírá k plnému vědomí ... a bolí to.

„Pane doktore...“

„Soudruhu ...“ je opraven, „soudruhu“.

„Dobře ... ano ... „ podvoluje se, „soudruhu doktore, už mi žádný injekce nedávejte,“ prosí, „začínám z nich bejt blbej.“

Doktor je přímo nadšený.

„Vidahodavida, vojáku, tvůj zdravotní stav se rapidně zlepšuje ... to rád vidím.“

A je konec radostného nadšení ... na řadu přichází vojančina.

„Teď vstát, umýt a do kuchyně. odpoledne se u mně budeš hlásit.“

Rozkaz je rozkaz a tak se dpoledne u doktora náčelníka hlásí. Staví se hned za dveřmi do pozoru a chystá se zamektat

něco co by aspoň přibližně vypadalo vojensky, ale doktor se tváří jako docela normální doktor a tak jako neurčitě mávne rukou.

„Nech toho a někam si dřepni. Chceš cigaretu?“ Chce. Doktor mu nabídne z krabičky, pak zapálí jemu i sobě a potom už jen bez slova kouří a jeden druhého si prohlížejí. Je na doktorovi, aby začal řeč.

Sedí na jakémsi kanapi, dělá si pohodlí a pokuřuje. Čeká co bude.

Doktor nasaje z cigarety.

„Jseš simulant ... a já to vím,“ prohlíží si cigaretu tlustou jako jeho malíček a naplněnou tmavým voňavým tabákem.

„Na to jsem přišel ... tak proč ty injekce?“

„Podívej ... pétépáci jsou zvláštní sorta a najde se mezi nimi všelicos. Víím já koho mi sem od vás poslali ... a proč?“

„Dobře pane kapitáne ... ale snad už by to mohlo stačit...nebo z toho vážně zvokátím.“

„Řešení by to pro tebe možná bylo ... takhle ses aspoň trochu prospal a já mám co napsat do chorobopisu ... ovšem na civil, vojáku ... na civil je toho málo ... takže zapomeň. Tři neděle tě tu nechám, víc nemohu ... a ty mě tady uděláš nějakou kulturní akci. Něco za něco ...“ zkoumavě si ho prohlíží, „volal mi doktor Novotný ... jak dobře ho znáš?“

Zaváhá s odpovědí.

„Párkrát jsme se spolu namazali.“

„Hm,“ souhlasí doktor, „tak srozuměn?“

„Jo ... ano.“

O čem víc dál mluvit. Doktor náčelník se otočil k nějakým lejstrům na stole, tedy se sebral a šel. Mezi dveřmi ho napadlo, že obchodní cestující pan Grácias říkával, že, dobře holub na talíři, když je husa v troubě.

V krámě je k nedýchání. Táta si za pultem co chvíli nadhazuje čepici a ustaraně pozoruje pana Brabence, takto velitele od Luftschtuzu, jak se po krámě prochází v nových polobotkách. Přeshlazuje, pohupuje se, zkouší jak jsou botky pohodlný. Táta se z toho potí, protože Brabenec, krom pozdravu když přišel, ještě nic neřekl a jen významně mlčí.

Cestáci, pánové Grácias a Rozhoň, pálí každý své cigáro a tváří se neutrálně, zvědaví co se tady z toho vyklube.

Táta už nemůže vydržet.

„Tak co, pane Brabenec, padnou?“

Táta obejde pult aby se sám přesvědčil. Sklání se nad botkama a zkušenýma rukama osahává jestli jsou všude akorát.

„Tak co?“ úpí a trne.

Konečně pan Brabenec, velitel Luftschtuzu, promluví hlasem chmurně vážným.

„Copak boty, pane Vondra, boty pasujou ... co nepasuje, to je ta věc s vaším mladým,“ a podívá se významně po pánech Gráciasovi a Rozhoňovi.

Táta pochopí.

„Samosebou pane Brabenec, pote dál ... pánové mi na to tady zatím mrknou a my můžeme jít dozadu ... vono to bude lepší, cifix já bych,“ a už obchází pult ... „cifix, to je život.“

Projde dveřmi dřevěné stěny a pak přes předsíň do bytu. Velitel Brabenec za ním. Vejdou do kuchyně a táta zlobně i ustaraně ukáže na kanape.

„Tak se podívejte ... fixnamol ... já bych ho.“

Na kanapi je úhledně srovnaná uniforma Luftschtuzu i s tím vším co k ní patří. Velitel Brabenec se v hromádce přehrábne a rozhodí rukama.

„Copak, to je v pořádku ... schází jen dvě věci ... pletený rukavice a Vilda. Co s tím uděláte? Víte aspoň kde je?“

„Co já můžu pane Brabenec, dělat? Já jsem živnostník a kluk nemá rozum ... Kde je ... někde lauzruje ... já bych ho. Nejlepší když ho vyškrtnete, pan doktor Franc mu napíše, že je marodnej, rukavice zaplatím a polobotky máte za tu starost s tím ... cifix já bych ho.“

Velitel Brabenec se dívá na svoje nohy v nových polobotkách a chvíli zvažuje.

„No ... uvidíme,“ a rozhodnut, „řekněte ženě ať zítra přinese mundúr do sokolovny. Já už se pokusím s tím něco udělat...ale to víte, nikdo o něm neví a to nemusí jen tak projít.“ Ještě před odchodem se rozhlédne kolem.

„Žijete si pohodlně ... vidím ... tak si to hlídejte. Krámem už nepůjdu ...vezmu to barákem a nezapomeňte na ten mundúr.“

Táta ho uctivě vyprovází až ke dveřím bytu a pouští ho na chodbu.

„Spolehněte se pane veliteli, žena je tam zítra jako na koni,“ a zavře za Brabencem dveře. Pak se vrací do krámu.

Sedá si k panglu, vezme kladívko a tříská jím do stěny pultu až se rozklepou regály. Při tom si vysokým hlasem ulevuje.

„Cifix ... himl ... já bych.“

Cestáci ho pozorují a vyčkávají. Pan Grácias, mhouřící oko před šedomodrým dýmem z vížínka však dlouho nevydrží.

„Vidím, že máte starosti, pane Vondro, Co to? Něco s Vildou?“

Pan Rozhoň se přidává.

„S klukama je vždycky něco ... nejlepší je mít holku.“

„Ta si tak nejvýš někde užene fakana ... máte pravdu, pane Rozhoni,“ přitakává Grácias. Chvíli bafá. „Já mám taky syna. Vyštudoval reálku a teď je proviantákem u vládního vojska.“

Pan Rozhoň si nacpává čibuk.

„Slyšel jsem, že vládní vojsko půjde rovněž na frontu ... že pan ministr Moravec o to stojí ... někdo říká, že na východ a někdo, že prý do Itálie ... kdož ví, jak to ještě bude. Já jsem rád, že máme holku.“

„Samosebou, vy toho víte ... vy a bába s kaštanama...aspoň se podívá do světa ... támhle mistr byl v Itálii taky a dneska má prosperující živnost, tak žádný zle ... hlavně se starejte abyste pro tu vaši holku sehnal ženicha ... četl jsem v novinách, že rychle ubejvají.“

Pan Rozhoň vrací obratně karetku zpátky.

„Než zetě s nejistou budoucností co se potlouká kdoví kde ... a taky ... vdávat se do téhle doby. A kdo ví co bude po válce... povídá se, že všichni muži od jednadvaceti do padesáti půjdou obdělávat sibiř ... tak nevím. Nejlepší je o dětech nic nevědět.“

Táta přibíjí na kramflek bagančete pana Trocha, co mu nosí každý den v aktovce uhlí ze žižkovského nádraží, Bersonku a dává jednu ránu do kramfleku a druhou do pultu.

„Cifixalelujanamol ... já bych,“ a houkne na oba cestáky, „nemíchejte mě když kouříte z mé tabáčky,“ z kramfleku musí být co nevidět placička, co dostává ran kladívkem, „já mám synové ... jednoho chytanou protože utek z reichu a druhýho, co zase utek do reichu ... toho nechytanou ... a já abych rozdával žlutý střevíce kdejakýmu ... cifix ... tady si to přečtěte,“ hodí okýnkem na pult pohlednici, „dělá u ševce někde v Norimberku ... mistr je prej hodnej ... já bych,“ a šupa do pultu.

Pan Grácias se culí do francjozefovského kníru.

„Proč se rozšupujete?... syn se má dobře ... žádný zle. Konečně, jde vám sem soukmenovec Veselý, tak se s ním poradte, abyste ale neměl náhodou od zítřka na roletě ceduli do konce války uzavřeno ... jako starej Orštein.“

Táta dělá na Gráciase zlý obličej a něco by asi řekl, do krámu se však už vplížil zelinář Veselý. Hodí pohledem po obou cestáčích a dělá, že jsou vzduch. Nakloní se do okýnka nad pultem a prosmejčí očima celou dílnu.

„Dobrej den, pane Vondra.“

Táta vstane, opráší si zástěru a jde si stoupnout za pult.

„Mojoucta, pane Veselý, co potřebujete? Jestli jdete paničce pro papuče, tak ty budou až zejtra ... řekněte jí ať si pošle holku.“

Zatím co Veselý se souká okýnkem zpátky za pult, jde si táta zase sednout k panglu.

„Moje služba, pane Veselý,“ a hotovo.

Zelinář Veselý se však nemíní dát vyhodit.

„Kdyby ty papuče byly za slepici, tak už byly dávno, žejo? Pozor na mně... všechno vím, všechno vidím, všechno slyším.“

Táta vykrajuje knejpem vnitřní stranu kramfleku bagančete pana Trocha a nehodlá se dát vyprovokovat. Zelinář se tedy narovná a trumfuje.

„A s Vildou taky není všechno v pořádku ... byl jsem dneska ...“ Víc už toho říct nestačí. Táta vyletí od panglu a řve vysokým hlasem.

„Cifix ... lezete sem ... vizitýrujete mi to tady jako exekutor, jste jako štěnice a na voku máte monokl ... koukejte ať jste venku, nebo himl za sebe neručím,“ a šermuje knejpem v ruce. Veselý rychle ustupuje ke dveřím a ven. Na ulici se zase zelináři sebevědomí zvedne a hrozí.

„Pozor na mě ... pozor na mě.“

Pan Rozhoň zabafá a jenom tak jako do kouře ucedí.

„Má pravdu, soukmenovci by se řezat neměli.“

„Hrm ... zatím,“ odkašle si pan Grácias.

„Tak kolik chcete mistře přivést ze Sudet pantoflí?“ pokračuje pan Rozhoň, „Loskot v Dejvicích jich má doma už dvě stovky párů a prodává.“

20

„Slečno Fanuško, vezmete si mě?“

Slečna Fanuška se směje chraplavým hlasem vonícím po rumu, až se koně v padoku polekaně roztančí.

„Stanislave, miluji vaše modré oči i to jak nasládle umíte lhát. Co bych si však s vámi počala?“

„Počali bychom dítě, slečno Fanuško ... syna. Byl by krásný po vás a po mně chytrý ...“

„Chudáček malý.“

„Byl bych šťasten. Ráno bych se smál, večer plakal a v noci umíral.“

„Nemám katastrofy v lásce ... ničila bych vám život a již tak to nemáte lehké.“

„Proč ... slečno Fanuško ... proč?“

Koně vyjdou z padoku a procházejí uličkou mezi lidmi. Slečně Fanušce se líbí kůň číslo sedm.

„Měli jsme na něj vsadit ... sedmička je vaše šťastné číslo.“

Koně jsou již na startu a celé závodíště je naplněno vzrušením a nedočkavou touhou. Zmocňuje se všech. Přihlížejících slečen, paní i pánů. Je to ten okamžik před koncem polibku, než se nedočkavá ruka dotkne rozechvělého a čekajícího stehna. Pak je start a koně jdou do první zatáčky. Slečna Fanuška se se za nimi dívá, tleská ručkama a šťastně se usmívá.

„Můj tatínek byl ruský němec a carský důstojník. Místo aby utekl do Paříže, usadil se v Praze. Říkal si, že má vyhráno a vzal si

mojí matku. Za války dělal tlumočnicka na oberlandrátu, byl anglickým špiónem a když po válce po něm byla scháňka na ruské komandatuře, tak se zastřelil.“

Koně běží na protilehlé rovince a kůň číslo sedm je mezi prvními a slečna Fanuška z toho má radost.

„Vidíte? ... Měli jsme na něj vsadit ... maminka je dcerou velkoobchodníka s textilem, vychovali jí i ve francouském lyceu a ve čtyřicátém pátém vstoupila z trucu do KSČ.“

Koně jdou do poslední zatáčky a kůň číslo sedm se propadl do středu pole. Slečně Fanušce to nijak nevadí.

„Stejně jsme na něj nevsadili ... Vedla sekretariát krajského tajemníka a teď je ve vyšetřovací vazbě. Já bydlím u strýce, večer co večer se dívám jak se třese strachy, vyloučili mě ze studií, čekám co se mnou bude. Můj život je k smíchu a vy byste chtěl abych plakala.“

Koně jsou v cílové rovince, a jsou v cíli a kůň číslo sedm dobíhá až někde daleko vzadu.

Jdou po travnatém korzu Chuchelského závodíště, vedou se za ruce a sní o tom, že si jednou vsadí na vítězného koně.

„Slečno Fanuško, vezměte si mě.“

A slečna Fanuška se směje chraplavým smíchem vonícím po rumu, až se lidé polekaně otáčejí a jen pan Marek, bývalý prokurista firmy Jos. Pfeifer a nyní účetní národního podniku Hadrbolec, jim kyne svým kloboukem diplomat na pozdrav. Pana Marka doprovázejí, každá z jedné strany, dvě elegantní a vzrušující dámy. Ještě ne čtyřicetiletá matinka se svojí ještě ne dvacetiletou dcerunkou.

Pan Marek je pyšný, všichni mu závidí a on se jen tak uklání všem známým a jako když uděluje svátost, jim kyne svým elegantním kloboukem.

„Halóó malíři, jak se má moje žena?“

„Nevím, pane Marku, ale patrně doma pláče a trápí se žalem.“

Pan Marek si spokojeně zapaluje doutník.

„To je dobře ... ženy když trpí jsou krásné,“ vypustí obláček dýmu, „ovšem kromě těch, co jsou krásné pořád, ukloní se svým dámám.“

„Zde ... je náš malíř a básník,“ představuje ho, „ a toto je paní Bety a její dcera Daniela ... mé přítelkyně. Napište nich báseň ... nebo je namalujte, já nemám čas, já je musím milovat,“ a zasměje se hlubokým smíchem, až všechny paní okolo si instinktivně položí ruce na klín ... snad aby bránily svoji ctnost ... snad aby ... kdo ví?

Políbí oběma dámám ručky, pan Marek udělá totéž, avšak mnohem elegantněji, slečně Fanušce a pak s oběma do něj zavěšenými přítelkyněmi vejde do šumivého davu.

Slečna Fanuška na něm visí pohledem.

„Jeho ženě závidím ... je jistě nádherné být nešťastná pro takového muže.“

21

Chodí si po špitále, pomáhá v kuchyni, jí, spí a lebedí si. Sestřičkám, co jsou s ním zadobře, sem tam i pomůže a říká si, že by tady mohl docela dobře i dosloužit. Courá se po chodbě, v hlavě má příjemné prázdno a v břiše příjemné plno. Předjarní sluníčko se otírá o žluté emailové nátěry chodeb, je po obědě, klid, ticho. Je příjemné, procházet se sám opuštěnými chodbami.

Pak se odkudsi kamsi žene údržbář Ferdinand s dřevěnou bedýnkou na koženém řemenu přes rameno.

„Servus Ferdinand ... kam ten kvalt?“

Ferdinand je pracovitý hromotluk, docela pohledný, leč rozumu mdlého, dalo by se napsat.

„Na velkém sále prej mají rozbitej kohout. Zrovna mám chvíli, čímžto vznikla situace, že se jim na to můžu mrknout.“

„Ferdinande, víš, že je dnes operační den?“

Ferdinand zvolnil tempo aby nemocného neuhnal a tak jdou alejí žlutých světél a stínů a docela nic jim neničí trávení.

„No a ? ... pro mě a za mě ať operujou, já jim překážet nebudu. Udělám si své a odkráčím vstříc světlým zítřkům.“

Začala ho tahle historka zajímat a tak šel s Ferdinandem dál, zvědav co se z toho vejce vyklubne.

Zastavují se před širokými dveřmi zasklenými matným sklem. Ferdinand se rozhlíží kolem sebe, očima jezdí po podlaze jako kdyby hledal rohožku. Pak upře svoje bezelstné oči na dveře a zaklepe. Hezky jemně a tiše, aby se nevysypalo sklo. Dveře se nevyvrátily, sklo se nevysypalo a odezva žádná. Nic. Nikdo nepřišel Ferdinandovi otevřít, žádná dívka ho nevitá úsměvem.

Sedá si na lavici proti dveřím a dává pozor aby mu nic z toho divadla co začíná neuniklo.

Ferdinand chvíli před dveřmi nerozhodně přešlapuje, pak vezme za kliku a vejde do předsíně operačního sálu. Je tam rušno a Ferdinand to hemžení docela se zájmem pozoruje. Očima hledá sálovou sestru aby se zeptal kde že je ten poraněný kohout. Když jí spatří, přišourá se k ní a ťukne jí opatrně na rameno. Sestra se k němu otočí a začne se při pohledu na jeho ušmourané montérky dusit. Nezmůže se na víc než na sípot

„Ferdinande, co tu chcete?“

Ferdinand, osmělen, že se na něj promluvílo zaujímá konverzачní postoj.

„Bylo mi hlášený, že tu máte něco pošramocěného ... přišel jsem odstranit závadu,“ ukončí úředně.

Jenomže sestra si už mezi tím stačila naplnit plíce dostatečným množstvím vzduchu a tak se na Ferdinanda s chutí rozeře.

„Člověče, nezmagořil jste? ... ze který višně jste sem spad ? ... víte vůbec kam jste vlezl?“

Ferdinand maličko znejistí ... něco mu tady nehraje.

„Prej vám něco teče...“

„Já teču z vás, „ řve sestra, „kam sem lezete v těch zsranejch montérkách?“

Ferdinand je již docela zmatený a ohrazuje se.

„Jaký to ... jsou jenom vod šmíru ... říkal mi soudruh, že prej kohout ... mi říkal ...“

„V těch montérkách sem nesmíte,“ sestře až přeskakuje hlas, „tady je všechno sterilní,“ a to už s Ferdinandem vyráží dveře.

Ferdinand je na chodbě. Krčí nos i čelo a mhouří oči. Řeší problém ... a také ho vyřeší. Sundá bedýnku z ramene a svléká se. Systematicky rovná montérky a prádlo na lavici až zůstane jen v bílých pomačkaných trenýrkách, možná že byly kdysi i vyprané, sahající mu až ke kolenům. Hodí bedýnku na rameno a opatrně našlapuje, snad aby si z ledově hladké podlahy něco nevrazil do chodidla, vydá se znovu za dveře sálu aby opravil porouchaný vodovodní kohout. V rychlosti se ještě jednou prohlédne a jistý si, že teď je všechno ažur, hledá sálovou. Aha ... už jí vidí. Našlapuje z vysoka a na špičky ... aby jen proboha něco ... jde za ní.

Instrumentářky se jакkavě smějí, doktoři řehtají jako nadřezaní hřebci a všichni vyvolávají.

„Pani Jelínková ... máte tu Ferdinanda.“

Když ho Jelínková vidí přešlapujícího z nohy na nohu jako běžec připravující se na desetikilometrovou trať, začne v obličej střídát barvy stejně rychle jako zmatený chameleon. Pak už jenom, za vděčného zájmu všech, ječí.

„Vy hajzle jeden, vy smetáku špinavej,“ a kope skoprnlého

Ferdinanda ze sálu ven na chodbu, „a už mi sem nelez, nebo tě sama osobně vymiškuju a bez narkózy,“ a buch dveřmi. Dveře za nic nemohou, ale obvykle to odnesou.

Ferdinand hledá někoho kdo by mu objasnil záhadu před níž stojí.

„Rozumíš tomu?“ ptá se ho, „co se jí nezdá? ... vždyť mám i bílý trenky.“

Rád by to nějak Ferdinandovi vysvětlil, ale jak? ... jak? Ty trenýrky byly opravdu, věcně vzato, bílé. A tak se jen dává tichým smíchem a dává pozor aby nespádl z lavice.

„Asi se jí Ferdinande přece jenom dost sterilní nezdáš. V každém případě, být sebou, bych si na ní dával nějaký čas pozor ... ta je schopná tě vykastrovat kdy si vzpomene,“ a naznačí Ferdinandovi jak by to udělala. Ferdinand se obléká a nemůže pochopit kde se berou ty krutosti světa.

„Vona by mě miškovala? ... copak jsem kanec? ...no řekni,“ ...hází bedýnku přes rameno, „ty vole ... sem mě nedostanou ... ať se koupou v beliku a voperovat se vod nich taky nenechám.“ Klátí se chodbou pryč a uraženě si přitom rozkládá rukama.

„Já prej nejsem sterilní, vždyť si každěj den meu ruce.“

Mitošinka, s rukama za zády špacíruje podle Rokytky, v plynárně odevzdal tyč a tím mu skončila ranní šichta, druhá mu začne až navečer. V plynárně dostal kafe z cikorky a teď se těší, že si dá U Horkých polívku. Potom se zastaví v obecním dvoře na Zámečku co je novýho a to už bude skoro poledne a bude čas dát si u Bodláka ještě jednu žitnou a jít domů na oběd. Tak je to každý den a Mitošinka si lebedí jakou má práci, že může pozorovat jak

se Libeň a její ulice mění den ode dne a jak při pohledu do těch ulic pozná hned ráno když vyleze z baráku kolikátýho je, takže vůbec nepotřebuje kalendář. Tak to má nalinkovaný a tak se podle toho drží. V půl dvanácté již stojí nahoře v Libni u hodin a přemítá kam zajít na poslední dopolední pivo. Žitná hřeje, ale ...ještě by to jednoho pulčíka chtělo. Kam? K Jarolímkovům? ...ke Zralým?... do Hospůdky? ... K Hladkým? ... nebo k Millerovům? Z hospody U Ferklů vychází hostinský Maňas, aby se podíval jak to venku vypadá a tak se Mitošinka rozhodne, že zajde tam. Klidným krokem nepostradatelného občana dojde až k Maňasovi.

„Pozdravbuch ... jak je?“

Pan Maňas se rozhlídne po ulici, nasaje vzduch a zapálí si vlastu z čerstvý krabičky, ale napřed jí olízne.

„Takovýhle počasí mám rád. To se hospoda dobře vyvětrá a když se potom zakouří, hezky se dejchá.“

Chvíli jen tak stojí a nasávají květnový větřík. Pan Maňas tahá z vlasty aby si upravil v plicích kyslíkovou směs a šrekou se zadívá do Krejčího ulice.

„Měl jste tu včera večer bejt ... přišel jste o moc,“ tiše se usmívá a mhouří oči oslněné tím jarním sluníčkem, „děda Beneš tu umřel.“

„Co to?“ diví se Mitošinka a starostlivě sleduje rafie nárožních hodin..

„Seděl u stolu ... za kulečníkem, jako vždycky ... mohlo být tak před sedmou, že zaplatí a půjde na večeři. A to bylo veliký štěstí, snad už měl takový vnuknutí, poněvadž jindy platil až když se vrátil na svý zbejvající tři piva co dělal každej den před spaním. - Bába by mi to v životě nedala. - Koukněte na Kůsa, už je zase ve výloze a čeká až půjdou holky od švadleny na oběd ... no, má to tam pěkně z blízka ... já na tu dálku tak nevidím.“

Mitošinka kontroluje nárožní hodiny, dneska si už pivo nedá, to je jednou hotový.

„Hele, pane Maňas, holky vod Kubínový mi jsou sáčko, jak to bylo s Benešem?“

„Zaplatil, dopil, hodiny tloukly sedum a on si položil hlavu Štíbrovi na rameno a zavřel oči. Štíbr ho na rameni držel dokud nepřijeli funebráci a teprve potom mu hlavu sundal ... no, jako když pokládáte holku do postele a šel domů. Ani nedopil pivo ... tady jste měl včera bejt.“

Pak pan Maňas usoudí, že místo hostinského je v hospodě a vrací se k pípě. Mitošinka ještě trochu zaváhá, ale pak jde dál, kdepak jaro, to je zrádný, to umírá nejvíc lidí. Zahne do Zahrad a před rohovým domem do něhož míří, sedí na obrubníku mladěj Bartoš. Mitošinka se u něho zastavuje.

„Jseš nějakej nakřáplej, co to?“

„Protože jsem vůl ... obrvůl,“ plive Bartoš pod chodník.

Mitošinka je známý tím, že má měkké srdce a tak utěšuje.

„Nesmíš hned padat na hubu, musíš přírodním zákonům trochu vzdorovat... co ti fotr zase vyved?“

„Co mi vyved? ... jako vždycky ... je to parchant a jednou ho vezmu lopatkou na uhlí a bude pokoj. Fotr, že prej má kšeft a že přijde domů až pozdě večer. – Tak blbej fór a já mu na něj vždycky skočím. –Přived jsem si na to konto domů holku a když byla nejvíc rozdělaná, tak se fotr vrátil, mně vyhodil a teď ji tam nahoře pigluje. Jo a ještě ... jestli chci, že se můžu dívat ... abych se něco naučil ... ale ať se neplete, jednou schodím ze schodů já jeho.“

„To víš,“ kývá Mitošinka hlavou, „ každej máme svý. Ty jseš dole a svědí tě poklopec, já jdu nahoru a tam mi stará bude držet přednášku. Vono to máš jedno ... ale většinou si nevybereš.“

Vchází do domu a těší se na oběd a mladěj Bartoš plive pod chodník a těší se jak jednou vezme fotra lopatkou. Tak je ta Libeň krásná, že se v ní pořád něco děje.

Prochází krámem, u panglu se zdraví s tátou, vypůjčí si od něho pětistovku a vyjde z krámu na ulici. Zvedá klobouk aby pozdravil paní Kubínovou a pak kousek dál šmírujícího pana Kůsa a přidává do kroku aby mu neujela třináctka co ho odveze až na nuselský trh, kde má schůzku se slečnou Fanuškou.

Stojí na zadní plošině, dívá se jak za ním mizí Libeň a je mu smutno jako kdyby jel někam do cizího světa.

23

Podplukovník Žížala miluje zvířata a ze zvířat hlavně psy a z nich nevíce svého pinčla, takovou kříženou kapesní potvoru, co si byla nějakým zvláštním způsobem vědomá toho, že její pán je na rozdíl od ní zvířetem opravdu velkým. Tak tahle dvě zvířata vtrhla i s doprovodem k rotě.

Poflakoval se zrovna v tu dobu po tmavé chodbě baráku a překrveného podplukovníka nebral na vědomí. Na chodbě je proto, protože na světlici opilý vojín Masár, v civilu dříve odněkud z Levočských vrchů, pečlivě a se zarputilostí tichých opilců, trhá uniformu a prádlo a všechno co patří eráru, na centimetrové proužky. Opilec mu nevadí, v přemýšlení ho však ruší, v pravidelných intervalech se ozývající zvuk trhané látky.

Žížala se k němu žene a řve.

„Vy neumíte pozdravit? ... a kdo bude podávat hlášení, ty burane?“

Nejdříve se rozhlédne, aby se ujistil, že to patří jemu, vyprovokovat se však nenechá a o celé věci nejprve podumá. Dívá se na podplukovnícké výložky a dříve než stačí Žížala puknout, vysvětlí.

„Soudruhu poručíku, já jsem strašně rozčilený.“

„Z čeho?“ dusí se podplukovník.

„Jsem rozčilený jak jsem viděl toho důstojníka když nakopl vašeho pejska.“

Žížala křičí a dupe na místě.

„Pročs toho hajzla oficírskýho hned nezabil ... kde je?“

Ukázal podplukovníkovi cestu z baráku a když ten vyklusal ven, dál si pokojně meditoval a čekal až vojín Masár dokončí svoji práci.

Když se potom sseřadili na dvůr mezi dřevěnými baráky 61. PTP, postavil se podplukovník Žížala proti nim a silným hlasem řeznického tovaryše jim vyjevil jejich postavení v mezinárodně politické situaci.

„Moc dobře vím,“ řve, „že tak jak tu stojíte, všichni jste přísluhovači amerického imperialismu a cena každého z vás je cena jedny kulky. Pamatujte si, že jestli se fašisté a imperialisté pokusí k nám vtrhnout, že vás naženu před první linie a buď vás postřílejí američani, nebo naše dělnická lidová armáda. Zúčtujeme s váma se všema najednou.“

Nezakoktal se, ani nezachraptěl, ví že stojí na té správné straně. Je to, až na tu řezničinu, hodnej člověk.

24

Lepší je bejt mrtvej, pánové,“ stýská si pan Holeček, „já mám světovej nápad a domácí mě chce vyhodit z bytu poněvadž mu smrděj moje škvarky a jsem mu dlužen za činži.“

Pan Nedbal si posunuje po hlavě nádražáckou čepici jako když přehazuje výhybky na nádraží Praha - Libeň dolní nádraží a hledá po kapsách zbytek zorky.

„Voni maj dobrej nápad? ... a co z toho? ... to má dneska kde kdo,“ a obrací se na pana Hrušku, známého děvkaře a úředníka Elektrických podniků, „pučej mi jednu cikaretku, nějak mi došly.“

Pan Hruška, otevře zlatě se tvářící cigartašku, přehlédne narovnané cigarety, pak jednu vyndá a panu Nedbalovi ji podstrčí.

„Je to vlasta, tak si ji šetřete, jinou ze mně totiž už nevyrazíte.“

Pan Holeček tluče pěstí do stolu.

„Potřebuju hliníkový drát ... kus mizernýho hliníku a mám to.“

Pan Nový si jde vyměnit k výčepu aby měl mince do kulečnicku.

„Perpetuum mobile? ... Jste říkal posledně, že stavíte ruský kolo?“

„Vo ruským kole nechci slyšet,“ máchá pan Holeček rukama jako dovádivé nemluvně.

Pan Hruška kýve na pana Baboru.

„Dám si buřta, žena mi nevaří, že prej mám jít k Pražákový, když už mi dává, tak ať k tomu přidá taky gáblík. Jenomže on Pražák nemá dneska službu a pochybuju, že by se chtěl dělit i o večeri,“ a obrací se k panu Holečkovi, „minule jste říkal, že to máte vymyšlený.“

„Vymyšlený to mám,“ tluče pan Holeček pěstí do stolu, ale ruský kolo je na vodu co se furt přelevá a to se musí vyměřit ... to dá pane fušku ... to chce precíznost.“

„Tak vo co vám jde?“

Pan Nový zahraje buzara přes modrou kouli a červená aniž by se jen malinko dotkla panáčka, vklouzla do jamky s tisícovkou.

„Domovník Šeda na mě žaloval domácím, že prej mu cejprám vodu. Dal mi výpověď ... ale, on jim to Zápotocký spočítá ... říkal, že jim zatne típec ... domácím ... a to budu rád.“ Očka mu s tou myšlenkou jen radostně zamžikala. „Zeptejte se támhle

mladýho Vondry, co je náš domácí zač ... a to jsou s jeho tátou kamarádi ... prtáci ... tak řekni Vondro.“

Nechce nic říkat. Perpetuum mobile ho nezajímá a řeznické problémy teprve ne. Vstane a jde ke kulečnicku za pane Novým.

„Můžu se přidat?“

„Co by ne.“

Pan Nový dohrává svoji hru ... bílou na žlutou a bílou do pětistovky. Dobrej štouch. Se zalíbením se dívá jak koule mizí v jamce.

„Po tomhle pivu se dokáže namazat jenom Holeček. To jsou dneska řezníci ... vono to taky podle toho vypadá.“

Hodí korunu do automatu aby jim vypadly koule, rozestaví je, hodí si los kdo začíná a mlčky hrají.

Pan Holeček si něco pro sebe povídá a kývá hlavou v pravidelném rytmu ... jako perpetuum mobile a pan Hruška krájí buřta a vrství ne něj cibuli a přemítá o tom, že si to neměl se ženou rozházet, neboť dnes večer měly být šunkafleky. Možná by se ještě vyplatilo, se udobřit.

„Asi puđu ke křížku ... tohle není žádná večere,“ uvažuje nahlas.

„Jen abys to stihnul,“ poznamenal pan Nový, spokojený dalším podařeným štouchem a taky pohledem ne dveře do chodby domu, odkud vrazil do hospody rozžhavený velitel družstva libeňských hasičů Pražák, oblečený jen tak nalahko v černých kalhotech stažených úzkým páskem, v košili a s nezbytnou ahojkou na hlavě. V pravé ruce svírá hasičskou sekyrku.

Pan Babora točí pivo a dívá se přes pulitr k panu Hruškovi.

„Vida, co se sem žene ... já vám to Hruško napíšu, zaplatíte až vás pustěj z Bulovky.“

„Dojím buřta a pak se uvidí,“ kontroluje Hruška říčného Pražáka, „co je ti Jardo ... spolk jsi mouchu?“

Pražák dýchá a pumpuje se sekyrkou v ruce. Pan Hruška dojdí dá buřta.

„Pane Baboro, dám si ještě jedno pivo.“

Velitel družstva hasičů Pražák, konečně vyrovnal tlak a dává se do řvaní.

„Kolikrát jsem ti řek abys mi nechodil starou klátit? Vem už jednou na vědomí, že si to nepřeju.“

Pan Hruška ukusuje z tenkého krajíčku včerejšího chleba.

„Dáš si Jardo pivo?“ a k panu Baborovi, „natočte mu jedno, podívejte jak je uřícenej.“

Do hospody se vevlní dlouhonohá a dlouhovlasá blondýnka v krátkých domácích šatečkách. Kromě hasiče Pražáka a pana Hrušky, se všichni dívají jenom na ni. A pani Pražáková se vlní a natáčí, aby všichni mohli vidět a obdivovat, co vidět a obdivovat lze. Je toho požehnaně a je to všechno neustále v jakémsi plápolavém pohybu. Pani Pražáková obrací oči kamsi k nebesům a lhostejně šeptá svými pusinkovacími rtíky.

„Vidíte ho? ... už zase dělá po baráku rotyku a na stole mu stydne prejt.“

A všichni s očima přilepenýma na její napěchované hrudi uznávají, že je to hrozný.

Hasič Pražák, však nic o tom co se děje za jeho zády neví. Rozmáchně se a zasekne sekyru do stolu.

„Já nechci žádný pivo, já ti přišel rozbít hubu!“

Pan Holeček, si cosi kreslí prstem na stole, plně soustředěný na svůj problém a Pražákovu řvaní ho nikterak neruší. Vůbec nepostřehne, že události se daly i bez jeho propočtů do svého nezadržitelného pohybu. Pan Hruška stačí ještě spolknout poslední kousek buřta, když se Pražák rozmáchně a tu správnou hasičskou facku dostává pan Holeček. Kácí se k zemi takovým rozfázovaným pohybem a chvíli mu trvá než ulehne pod stůl.

Neprotestuje, nediví se, klidně si spí. Pan Hruška je už dávno od stolu, platí panu Baborovi a pak ještě potřese pravicí vyjevenému veliteli družstva hasičů Pražákoví.

„Jardo, pozdrav tě, já běžím na večeri ... máme šunkafleky ... a s Holečkem si nedělej starosti, zastavím se u jeho starý aby si ho vodnesla.“

V hospodě je ticho, jen chvílemi cinkne sklenice a je slyšet hlasité polknutí. Velitel družstva libeňských hasičů se dívá vydřeně pod stůl na dřímajícího řezníka. Pani Pražáková dává svoje elektrizující tělo do pohybu a hospůdka jen obdivně hučí. Dlouhé blond vlasy se přitulí k hasičskému rameni.

„Jaroušku, pojď domů ... takhle vypadáš jako trotl,“ pak vytrhne sekeru z desky stolu a odvádí si zmagořelého hasiče domů.

„Hruška je lump ... klátí mi ženu a když má dostat po hubě, nastrčí za sebe jinýho. Ale já ho jednou načapu a pak...a pak.“

„Nech toho huhlání,“ vystrčí pani Pražáková svého muže na chodbu, „prejt budeš mít určitě studenej.“

Naposledy zahraje svým zadečkem melodii v mol a vypluje z hospody také a štamgasti naposledy vzdychnou a je po všem.

Jen pan Babora tiše úpí.

„A kdo bude platit ten rozervanej ubrus a rozflákanej stůl?“ zapálí si viržínko a mávne rukou, „stejně nás znárodněj.“

Dohrají s panem Novým partii kulečníku a jdou domů. Před hospodou se na chvíli zastaví aby nasáli červnový vzduch. Přes ulici je vidět z dílny tátova krámu ještě světlo a nebe je plné hvězd.

„To je párek, co? Viděl jste to někdy? Von je vůl a vona svině ... to přece nejde dohromady.“

„Bane, pane Nový, já myslím, že je to mezi nima taková láska. Možná o tom něco napíšu ... ale skončí to sebevraždou.“

„Tohle co dělá on ... to nemá žádněj styl,“ pohoršuje se pan Nový, „měl jí buď seřezat a nebo se jít voběsit ... jak říkáte a ne třískat rezníka, kterej notabene o ničem neví.“

„To máte tak, pane Nový ... když vás ožehne plamen lásky ...jste bezmocný.“

Pan Nový se nad tím zamyslí.

„Možná ... ale von je hasič a má si umět poradit ... od toho má uniformu.“

25

V Bousově se konají pohřby jen v sobotu odpoledne a v neděli. Jindy na to není čas. V kraji Fráni Šrámka je lid pracovitý a i dnes tu platí, že nejdřív práce a teprve potom zábava. Pohřby v to počítaje. Dvojčata Jirka a Jan Loučkovi, vojáci odloučené čty 61. PTP, budující za Bousovem vojenské magacíny, přišli brzy na to, že příbuzní, zejména teď přede žněmi, nemají čas se nebožtíky příliš zaobírat a tak se domluvili s místním funebrákem a za dvacet korun za kus, obstarávají nošení věnců a smuteční hosty ... aby za rakví někdo šel, neboť přece jenom je třeba, hlavně kvůli sousedům, při funusu rodinu řádně prezentovat. Každý pátek se proto Loučkovic dvojčata scházejí v lokále hospody v níž je četa ubytovaná, s funebrákem, aby s ním projednali podrobnosti i případná zvláštní přání pozůstalých. Potom, protože funebrák již z toho neustálého pohřbívání a smutečních proslův nad rakví, družstevního rolníka nemůže vyprovázet z tohoto světa kněz, ale řádně odborově organizovaný zaměstnanec komunálního podniku, pitomí a propadá chlastu, obracejí se truchlící přímo na bratry a všechno dojednávají s nimi. Funebrák je rád ... může se opíjet bez obav, že by poškozoval pověst socia-

62

listického pohřebnictví. Tahle práce se nakonec stává hlavním posláním dvojčat při jejich bousovském působení.

Na stavbu docházejí jenom aby věděli jak postupuje a nebo k vykonání některých speciálních prací, jako je likvidace u starých a otevírání nových latrin. Jinak chodí hlavně po Bousově a okolí a dělají si seznam a přehled svých příštích zákazníků.

Angažovali vojína Formana, v civilu sochaře, aby kopal hroby, aranžoval výzdobu hrobů a vyráběl odlitky výjevů z družstevního života podle jeho vlastních návrhů. Tato sochařská dílka za příplatek a na přání zdecimovaných pozůstalých natíral buď bronzem, pískovou šedí, nebo černou.

Stavbyvedoucí dělá, že o ničem neví ... nechce mít zle u krajanů. Vojclové odejdou, on zůstane ... a i když dobrý straník, chce mít svůj klid.

Velitel čety, čatár Gabal, zase předstírá, že nižádný voják Loučkovec sa včatě nenacházdá.

A je pokoj a všichni si libují, že tak krásný pohřby nikdy v Bousově nebyly.

Chodívá někdy večer na ten šílenství propadající hřbitov a vzpomíná, jak jednou Milton Seidl řekl.

„Nemám odvahu žít, a odvahu zemřít jsem nenašel.“

26

Jarda Štercl děkuje, uklání a v úsměvu cení zuby na obecenstvo dokuckávající smíchem. Pak se Alhambra rozsvěcuje, číšníci přidávají na tempu a každý se začíná bavit jak umí.

Sedí v boxu proti jevišti, pije červený Oran a čeká až se hudebníci připraví hrát k tanci. Zazní úvodní orchestrálka a už k mikrofonu přichází drobná tmavovláška s nádhernýma očima,

63

lehce napadající na pravou nohu. S prvními tóny písně v boxu povstane a úklonou půvabnou zpěvačku pozdraví. I ona mu maličko hlavou pokyne a pousměje se.

Hedvábný alt Alice Farkašové zpívá Vyznání v růžích možná jen pro něho.

Je srpen a Praha vydechuje do noci oheň. Sedí na schodech Rudolfiny a celým tělem vnímá silnou vůni řeky Vltavy. Na dlaň položil korunu, převrací ji, hledá rub a hledá líc a chce přijít na to, která strana znamená život a která smrt. Má hodit los? Ale kterak se ponořit na dno řeky aby zjistil pravdu, když voda je dnešní noci černá.

Píše Kavárnu smutku a když zdvihne oči od stolu, je okouzlen a vždy zraňován smutným úsměvem křehké zpěvačky s čokoládovými očima.

„Alice, miluji vás.“

Alice se jen usmívá a rudé víno zanechává na jejích rtech krvavé kapky. Chce se mu zešítet.

Alice, miluji vás ... vezmete si mě?“

Koruna na dně Vltavy se směje perlivě jako půvabná zpěvačka co způsobila zatmění měsíce.

„Ne ... tento týden určitě ne.“

„Tak se mnou pojdte na procházku podle Vltavy a přemluvte mě abych pro vás nespáchal sebevraždu.“

„Kde zůstala ta dívka co nedávno tu byla vedle vás?“

„Slečna Fanuška? ... Je na stavbě mládeže, aby odčinila hříchy předků ... i tak se končí lásky.“

Líbá ruku zpěvačce s krvavými rty, dopisuje Kavárnu smutku a někde v dálce doznívá hedvábný alt Alice Farkašové v písni Moje srdce housle jsou. Ta ruka byla bílá a chvěla se jako břicho panny.

Jde Celetnou ulicí a dlažba se leskne jako hlavy odsouzenců k smrti.

Tajemníka zpopelnili a maminka slečny Fanušky je na převýchově v psychiatrické léčebně. Slečna Fanuška jí smí navštěvovat a tak budou-li obě dobře pracovat ... možná ještě někdy okusí její rty.

Rota se před chvílí vrátila z práce a teď se každý podle své náтуры chystá strávit zbytek dne. Někdo tak jak přišel zalezl i se stopami malty ve vlasech na kavalec a zamotal se do deky, někdo se myje a holí a chystá se jít za zábavou, někdo si čte, někdo poslouchá rádio a někdo zase dělá něco úplně jiného.

Voják postižený službou u roty vychází otráveně z kanceláře a vláčným krokem prochází temnou chodbou dřevěného baráku zděného, jako ostatně většinu toho co tu je, po Wehrmachtu a každému na potkání říká.

„Pánové ... je nástup ... prej bude prověrka.“

Tuto novinu, kterou nikdo nebere ani jako informaci, oznamuje na všech světnicích a pak si jde sednout na židli pod jediné světlo na chodbě a dá se do čtení nějaké knihy.

Po čtvrt hodině, když se nic neděje, vylézá z kanceláře souchotinářský podporučík Olševský a vyjede na vojáka ve službě.

„Bobůrko, co je s tím nástupem?“

„Je vyhlášeněj,“ nezvedne Bobůrko od knihy oči.

Olševský se nadme ... je důstojník a chlap. Zahuláká.

„Tak vyhlašte poplach!“

Bobůrko čte dál a jen od knihy do tmavého prostoru chodby oznámí ...

„Tak prej je poplach ... nástup.“ A čte dál.

Olševský na jeden záťah všlukne vyklepanou lípu, vletí do

kanceláře a v tu ránu je zase venku i se staršinou roty Gabajem. Začnou lítat po baráku, rvát a vyhánět vojáky na dvůr pod okna kanceláře roty. Ale je to obtížné a trvá to velmi, velmi dlouho.

Probuzený voják Masár nejprve hledá břitvu.

„Podrežem ťa ... prisambohu, že ťa podrežem.“

Ale i staršina je východňár a tak se nakonec v nesrozumitelném nářečí nějak dohodnou.

V umývárně napůl oholený Běda Teplý se zlobí.

„Vole co tu rveš? ... jsem se kvůli tobě říznul.“

Olševský tahá z krabičky dnes už padesátou lípu.

„Kdo je u tebe vůl?“

„Ty ... podívej jak vypadám ... to je jako kdyby mě měl v práci Masár. Můžu takhle někam jít?“

Olševský už jenom bublá jako holub hřivnáč.

„Nepůjdeš nikam ... dám tě zavřít.“

Běda je našťestí v dobrém rozmaru, prohlíží se v popraskaném zrcadle a utírá si z obličeje zbytky mýdla.

„Kams to říkal že mám jít?“

Olševský se proti němu postaví a jako Jon Wayne ve filmu Velká Oklahoma, mu s ironickým úsměvem a s rukou na pistoli ukáže na dveře umývárny a řekne drsným hlasem.

„Ven.“

Pod okna kanceláře se pomalu trousí celá rota. Jde tam také. Cestou si váže kravatu a obléká sako s černými výložkami. Po chvíli, když vidí, že se nic neděje a čas ubíhá, se sebere a vrací se zpátky do baráku, chodí po světnicích a sám přesvědčuje opozdilce.

„Kluci, dělejte ... potřebuju co nejdřív vymáznout ... Kubík se asi zase namet, tak ať to máme za sebou.“

Ze světnice na konci baráku, naproti ní už jenom sklad, je slyšet Olševského, staršinu a klidný, chraplavě hluboký hlas cikána Jula. Vejde zvědavě dovnitř. Olševský se staršinou sedí v obla-

cích páry na kavalci a u kamen na stoličce obtloustlý cikán. Na roztopených kamnech je kýbl s namočenými košilemi, druhý kýbl má Julo před sebou a košile v něm ve vodě s rozvařeným jádrovým mýdlem pere. Staršina ho přesvědčuje.

„Julo, choď ven ... maj rozum.“

Julo žmoulá v rukách košili.

„Něidem, lebo mám robotu.“

Olševský má šestou krabičku Lip už skoro prázdnou.

„Soudruhu, ať už jste na nástupu ... to je rozkaz!“

„Niesom sudruh, som cikán,“ prohlíží si Julo límeček košile a pak ji hází do rezatého lavóru na máchání.

Olševskému přeskakuje hlas až do fistulky.

„Tak dobře cikáne vztyk, pozor a na nástup pochodem vchod!“

Julo pere další košili a staršina jen ztrápeně máchá rukama.

„Čo narobím? ... nič ... aj ja som člověk,“ a sebere se a jde pryč.

Olševský cvaká těmi několika zuby co mu zbyly po občasných nakládačkách od nikdy nezjištěných surovců a zrovna teď vypadá, že se půjde každou chvíli všet.

Vidí, že takhle to nikam nepovede a tak se do toho vloží sám.

„Hele, Julo, dám ti dvacet ... pojd' na ten nástup ... musím co nejdřív zmizet a zdržuješ to jenom ty.“

Julo se tváří ukřivděně.

„Mám prácu ... dívaj ... tých košil.“

„To doděláš potom až se Kubík vykecá.“

„Velitel roty nekecá,“ vyletí Olševský.

„No tak nekecá,“ připustí pro dobrou vůli, hlavně aby šel Julo na nástup.

A Julo vstává. Je to jako kdyby se rodila nová planeta. V tom co provádí se svým tělem se nedá vypozařovat žádný pohyb. Teď sedí na šumlíku a teď jeho stodvacetkilové tělo stojí. Je to jakýsi

tajemný obřad přeměny hmot. Julo sice stojí, ale o tom jestli se dá do pohybu není ještě definitivně rozhodnutý a vrčí ... zle vrčí.

„Prisam ... Pavel Eiselt má u mňa košelu ... jestli ju zitra nebude mať ... bėda vam ... bėda vam.“ A udělá něco, co se dá jen stěží označit jako krok. Každopádně, k úlevě všech, se hmota jeho chvějivého těla dá do pohybu a jakýmsi těžko popsatelným způsobem směřuje kupředu.

Okouzlen a očarován tím divadlem, jde za ním.

Podporučík Olševský jde, otvíraje sedmou krabičku Lip, oznámit veliteli roty, že mužstvo je nastoupené k rozkazu.

28

Z hospody se nese zamžený hlas harmoniky, odráží se od hladiny řeky tiše vzdychající a mizí kdesi na druhém břehu mezi šířky v holešovickém přístavu.

Sedí pod rozkvetlými kaštany, u stolu stlučeného z prken a hledá kde zůstala sláva hospody Hofmanka.

Před hospodou mhouří oslněné oči uvyklé jen na přítmí lokálu, ošuntělý číšník s ústy nahnědlými od laciných cigaret. Otráveně, jako vykastrovaný kocour, se rozhlíží kolem, ale není kam se rozhlížet. Napravo Trojský most a navigace, kde se včera utábořila grupa cikánů na dvou valnících zakrytých plachtou a tažených dvěma herkama nepoužitelnýma ani do salámu. Nalevo silnice lemovaná kaštanovou alejí vedoucí podle Vltavy až k zámečku a paláci Svět, a proti hospodě stojí čtyři otrískané baráky, v nichž několik štamgastů Hofmanky přebývá, všichni však mají u číšníka zařatou sekuru a tak chodí domů raději zadem po navigaci a přes plot dvorkem. Číšník nakonec zastaví zarudlé oko na jediném hostu.

„To je pane kšeft, odplivuje si do prachu silnice, „vod rána jedno pivo... jestli si dá ještě jedno, tak mu k němu dám grátis topinku.“ Potom, znechucený světem venku, leze spátky do přiseří hospody, tam je dobře.

Vstává od stolu z hrubých prken a jde se sklenicí do lokálu. Číšníkovi se v naději zaleskne oko, marně. Vráti sklenici, dá pinglovi desetikorunu a jde. Na chvíli se zastavuje a pozoruje cikány.

Tlupa dětí si hraje pod valníkem z něhož cikánky stáhly bubínková kamínka, topí v nich nasbíraným dřívím a v prádelním hrnci cosi vaří. Cikáni leží na kamenech navigace, klobouky stažené aby jim slunce nesvítilo do očí, v ústech cigaretu, nemluví, odpočívají. Teď mají rast ... facha začne až večer.

Je opřený o plot neupravené zahrádky a vdechuje ten klid co z nich vychází. Chce odejít, ale nemůže se přinutit. A tak stojí, opírá se o plot a poslouchá zamžený hlas harmoniky z hospody Hofmanky. Ta harmonika je pianovka lesknoucí se chromem a bílými a černými klávesami a hraje na ní harmonikářka Cilka. Hraje a pláče. I její písničky pláčou i když hraje samé veselé odrhovačky. Pláčou, protože i její srdce pláče, neboť ji nechal milej a pro ten pláč jí už vyhodili ze všech hospod až skončila tady na Hofmance, kam už skoro nikdo nechodí. Ale namluvila si tady slepýho, taky harmonikáře a ten jí každý den řeže holí, bílou holí co ho vodí po ulici, aby z ní ten smutek vytlouk a naučil jí zase mít radost ze života.

Jde kaštanovou alejí a myslí na svoje lásky. Na průsvitnou dívku co jednou potkal v noci uprostřed Čechova mostu, jak jí políbil ruku a pak rty ledové a praskající strachem ze smrti, jak jí rozmluvil skok přes zábradlí a konec pod hladinou řeky, jak jí vodil po Petříně až do ranního slunce, jak po šílící noci se probudil do šílícího rána, jak šel po stopách za čůrkem krve až na Újezd, kde ji průhledně skleněnou a krásnou, právě nakládali do

průhledného skleněného vozu. Byla to láska na celý život, jak lásky mají být.

Je zachumlán do myšlenek na obraz co chtěl by o té noci namalovat, když je vyrušen proti němu vlající postavou.

„Doktor není doma,“ říká Vládiček.

„Já vím ... šel na Pelc – Tyrolku, řezníci si dělají u Fanty zabíjačku.“

Potom v kavárně Svět píšou manifest Explosionismu a pan prezident Zápotocký otcovským hlasem promlouvá k národu.

Průhledně prosklený vůz jede přes trojský most a Holešovčkama míří k Bulovce a tichounce, se sladkým zhoupnutím, zastavuje před patologií. Muž v umolousaném černém saku zvoní u vchodu na jehož dveřích jsou dvě tabulky. Na té první je napsáno: jste v nemocnici! a na té druhé pod ní: ticho léčí. Tak se vzdaluje čas.

29

Zelinář Veselý hučí do táty.

„Jste živnostník, tak si to snad umíte spočítat. Až vyhrajem, tak všechny ta prťáky kolem zrušíme a budete tu jenom vy ... naberete dělníky a budete ober.“

Pan Grácias se rozhoduje jestli si má zapálit viržínko co před chvílí dostal od táty a nebo jestli si má rozbalit syreček a nasvačit se. Nakonec dostane přednost syreček, ale hned potom viržínko. Položí si na klín cestáckou aktovku aby si připravil stolování a máje svoje věci vyřešené, mísí se do hovoru.

„Pane Veselý, já bych těma prťákama moc nehauzíroval ... vono je to, když to vemem do detailu, imfaktum žalovatelný.“

Táta tříská kladívkem do pultu.

70

„Cifix, to je život.“

Zelinář se zle obrací na pana Gráciase.

„Vo vás vím taky všechno ... a vůbec vím všechno ... pozor na mě,“ a hned zas na tátu, „a kdepak máte Vildu? ... nějak jsem ho dlouho navídel.“

Táta vstává od panglu a s knejpem v ruce jde za pult.

„Nechte mě, nebo namol,“ a hlas se mu škrtí ve vysokých a silných tónech.

„Já jdu,“ couvá zelinář ke dveřím, „ale pozor na mě ... vím všechno ... ze mně vola nikdo dělat nebude,“ a mizí z krámu.

Pan Grácias si pokojně krájí syreček a s plnou pusou za ním udrobí.

„Ani nemusí.“

Ve dveřích se zelinář Veselý potkává s Vildou a tak se, pln ostražitosti, za ním hned zase vrací do krámu.

Vilda má na sobě béžové sako, tmavěhnědé kalhoty, narezlé vlasy se mu lesknou, kravata je pečlivě uvázaná, ruce v kapsách a na tváři úsměv.

Táta po něm hodí okem a jde si sednou k panglu.

„To je dost, že jdeš ... už ať jsi u panglu, koukni co je tu práce,“ a dá se do zpěvu, „Pod našima óóókný roste kedluben, pověz mě máááá míííáááá co máš za lubem,“ pak si všimne veselého, „vy jste tady? ... co byste ještě rád?“

A pan Grácias přes čadící viržínko.

„Všecko, od toho tu pan Veselý přece je, žejo? Tak vemte flek, my si budem chvilku s mistrem povídat,“ a z cestácké aktovky, do níž už před tím uložil zbytek syrečku, vystrachá malý bloček a inkoustovou tužku.

„Říkal jste, než nám do toho přišel tady pan velkozelinář,“ usměje se na zelináře, a přihladí si knír, „to máme Bersonky ... jako obvykle, co ještě?“

71

Táta bací kladívkem do pultu.

„Vložky do bot, hlavně pánský do třičtyřicítky a šněrovadla, taky bílý na brusle a dlouhý černý do bagančat, grémy a vosk a nezapoměňte na bílej.“

Pan Grácias si zapisuje, když do dílny vejde Vilda v pracovním, ještě si zavazuje zástěru a sedá si na svoje místo.

„Co mám vzít?“

Táta mu hodí z hromady vedle sebe jedny polobotky.

„Špičky, kramfleky a říká, že ho dřou paty, tak se mrkni na vopatky,“ a otočí se na zelináře dřepícího na sesli a koukajícího aby mu nic neuniklo, „mojoucta, pane Veselý, vidím že už odcházíte ... nezapoměňte pozdravovat paničku.“

Zelinář pochopí, že dostal vyhazov, vstane a konečně odchází, ve dveřích si však neodpustí poznamenat.

„Pozor na mě, všechno vidím a všechno slyším ... ze mě nikdo vola dělat nebude ... říkám pozor!“

A v krámě je klid. Pan Grácias má natažené nohy, dívá se na ulici a bařá viržino, táta se potichu směje do kbelíku s namočenýma podrážkami a Vilda si píská La Palomu ... tango, to má rád.

30

První rota šedesátéhoprvního PTP se po přemlouvání radí pod okny kanceláře roty do přibližně zarovnaného houfu rozděleného podle čet. Všichni se netrpělivě dívají na okno s bidýlkem pro ptáky, vněmž by se měl ukázat a něco moudrého říct, velitel roty nadporučík Kubík.

Okno se otevírá, staršina vojácky rázně zavelí pozor a už také v pozoru stojí, salutuje a chystá se podat hlášení. Místo hlášení se však ozývá bečivý hlas rozčileného cikána Jula.

„Kde mám židlu? Súdruh Kubík ma slůbil mať na každom nástupe židlu. Němam židlu, iděm!“

Do okna se vkymácí velitel roty, opře se o parapet a roztěkanýma očima opilce se dívá na tu sebranku pod sebou. Za ním stojící politruk Olševský ho přidržuje aby neupadl.

Vnitřně rozháraný staršina si dává střídavě pozor a pohov a mezi tím salutuje.

Velitel roty Kubík, se otočí k Olševskému.

„Olševský, cos mi to sem přived?“

Olševský jen astmaticky pochrchlává a zahaluje Kubíka dýmem ze spopelňované sedmé krabičky Lip.

„Olševský, za tohle tě pošlu na frontu.“

Staršina se konečně zmátoří a začne řvát.

„Soudruhu nadporučíku, první rota nastoupena na prověrku.“

Kubík se podívá dolů pod okno, odplivne si a zaleze do kanceláře.

Vojáci se otráveně dohadují co je zase tohle za vopičárnu, zapalují si cigarety a dohadují se jestli nemají jít pryč, když se Kubík znovu objevuje v okně. Drží na ruce dvě kavky, se zjevným zalíbením si je prohlíží a pak je usazuje na bidýlko. Vztyčí před jejich zobáčky ukazovák pravé ruky, pohybuje rukou ze strany na stranu, kavky otáčejí hlavy za prstem a Kubík jim k tomu udává takt.

„Levá, pravá, levá, pravá.“

A přibližně stovka vojáků šedesátéhoprvního PTP, se jako parta vyjevených trotlů dívá na to divadlo.

Nespokojený Jula se odsouvá pryč a rozjitřeně bečí.

„Súdruh nadporučík, němám židlu, iděm,“ a ide.

Kubík přestane cvičit kavky.

„Julo, ty kokotisko černý, nejob ma,“ napráhne pěst, „pohni sa a pobijem ťa.“

Neoblomný Jula už ale urazil další metr zpáteční cesty ke svému kýblu s košilemi. Praní košil je jeho obživou i zábavou. Na stavbu nechodí, ani by tam nedošel, a tak pere vojákům košile, tři koruny za kus a sní o tom, že než půjde do civilu, vydělá si na pračku.

„Súdruh Kubík, židla není a pán Eiselt potřebuje košelu, idem.“

Nezadržitelně se posunuje kupředu. Kubík vytáhne z pouzdra pistoli a namíří na Jula ... pak mávne rukou.

„Chod', cigán ... zastrelím si ťa inokedy.“

Potom se otočí do kanceláře a podle pohybu jeho hlavy se dá usoudit, že do jeho hrdla vteklo aspoň deci tekutiny obsahující převážně alkohol. Potom se vrací ke svým kavkám a vojákům. Ulpí pohledem na ztrnule stojícím staršinovi.

„Dejte pohov.“

Staršina se uvolní a nijak se nenamáhá předat velitelův rozkaz dál. Není taky proč. Vojáci stojí v hloučcích, kouří a rokují a dohadují se jak dlouho je ještě chce ten pošuk zdržovat.

Kubík se opře o rám okna u kavek.

„Vojáci, dlouhá byla cesta z Buzuluku do Prahy ... ale já ji ušel ... dvě těžké zranění,“ dojímá se sám nad sebou, „a za každý medaile ... taky vyznamenání za chrabrost ... z Buzuluku až do Prahy jsem krvácel z utrpených ran ... a proč? ... abych skončil v Hradci Králové s touhle holotou, co mi stojí pod voknem, na krku.“

„Soudruhu nadporučíku, zkrátte to ... tohle už jsm probírali, já pospíchám,“ říká nahlas.

„Kdo to řek?“ řve brunátný Kubík.

„Já,“ přihlásí se.

Kubík se otočí do kanceláře, Olševský mu podá nalitého panáka a Kubík ho do sebe navyklým pohybem hází.

„Tak vy spěcháte, soudruhu? ... Popláááách, staršino vyhlašte poplááách!“

Staršina mu salutuje a takovým psím vzdychnutím mu oznamuje.

„Soudruhu nadporučíku, rota je nastoupena k poplachu.“

Kubík si honem nemůže vybavit v paměti jak má rota při poplachu vypadat a tak se aspoň zeptá.

„Kdo je to?“

„Súdruh nadporučík, to je nič. , to je jen jeden z tej party hnusných inteligentou.“

„A proč spěchá?“ vyzvídá Kubík.

„Kdo to má vědět? ... nepovedal mi to.“

„Kdo to má vědět? ... ty ... jseš staršina.“

„Hovorim, že mi to nepovedal.“

„Tak se ho zeptej ... mrcasi.“

„Prečo spěcháš,“ zeptá se ho tedy, utrápený staršina.

„Mám v kavárně, v Grandu, spicha s jedním přítelem z Prahy.“

Kubík se vzepře v okenním rámu aby nevypadl ven a hecuje se.

„Tady každej někam spěchá ... propustky nepodepisuju a večer tu není ani noha ... místo pochval sem choděj hlášení a stížnosti z SNB ... každej hledá jenom nějakou zašivárnu a vo rotu se nestará nikdo ... taky to tu podle toho vypadá ...“

Někdo z houfu mu odpovídá.

„Nemáš tolik chlastat Kubíku.“

Kubík na chvíli ztrácí souvislost a vyhrožuje.

„Všechny vás pošlu na frontu ... dojednoho ... tady se nikdo válet nebude.“

Pak povadne a pokračuje téměř plačky.

„Z Buzuluku až do Prahy jsem šel... a proč?“ rozeře se a zahrozí rukou, „aby mi pan Eiselt chcal na moje kavky, pod

mojí kanceláří, když je ráno pustím trochu provětrat. Proto jsem bojoval!?”

Vojín Eiselt se brání, aniž by se při tom obtěžoval vyndat ruce z kapes.

„Byla jim zima a teplá voda jim dělala fajn ... měl jste je vidět jak se v tý sprše rochnili.“

Kubík se na něho dívá smutným očima šestinedělky.

„Eiselt, zkusil jste si k nim čuchnout?“

A pak do něj vjede energie, kavky smete do kanceláře a hlasem rozléhajícím se celou Polabskou nížinou, vydá rozkaz.

„Fasovat deky, pušky, náboje a za hodinu nástup. Jede se na frontu,“ a zabouchne okno kanceláře.

Přes sklo je vidět jak mu Olševský nalévá do sklenice jakousi bílou tekutinu a jak ji do sebe Kubík převrací. Voda to určitě nebyla.

Staršina se za ním dívá utrápeným obličejem profesora jehož postihla poluce při hodině češtiny v oktávě dívčího gymnázia.

„Súdruh nadporučík, jaký pušky?...jaký náboje?“

31

Pani Marková mu připomíná, ať se na ní dívá z kterékoli strany, až příliš nevhodně přerostlou panenku. Na blond hlavě má denně dokonale upravenou trvalou, obličej přebarvený na bledě-růžovo, místo obočí tenoučké, černé, pečlivě vykreslené čárky, od jejích rtů si lze připalovat cigarety, tak ohnivou mají barvu a její ruce jsou na první pohled nástroje zcela nevhodné k jakékoli práci a vidět jí sedět za kancelářským stolem je obraz co naruší váš duševní život na dlouhá léta. I přesto je ta dáma kupodivu krásná a elegantní. Dopuštěním osudu už však není ozdobou salónů, ale jen účetní u Fy Hadrbolec národní správa.

Pani Marková i přes svoji čtyřicítku, stále miluje pana Marka. Pan Marek i přesto, že se blíží šedesátce nemiluje pani Markovou. Kdysi si ji, v dobré víře, vzal pro peníze, poměry se však změnila a ten důvod bohužel pominul a pan Marek se již tedy necítí být povinen dodržovat před lety uzavřenou manželskou smlouvu.

A tak v době diktatury proletariátu, v době přeplněných táborů nucených prací, trestaneckých lágrů a politických procesů, je pan Marek volný a svobodný a je šťastný a zase má rád život a nehodlá si to všechno nechat vzít.

„Hele básníku,“ říká „mně je dnes všechno volný jako moje sako, podívej,“ a ukazuje jak je mu to sako volný, „já žiju. Žádný příbuzný, žádnéj pan tchán co za mě platí činži a nechá mě stravovat u svého stolu, žádná manželka co občas utrousí kapesné abych měl na egyptky. A když si mě nebudou proletáři všímat ... nebudu si jich všímat taky. Oni mají moc ... já zase svobodu. Jsme si kvit.“

Pan Marek se doma zdržuje jen velmi zřídka a to jen tehdy když jeho momentální přítelkyně nemá byt. To ovšem nikdy netrvá příliš dlouho, protože takovou přítelkyni rychle vymění.

Pro pani Markovou jsou však takové dny plné nadějí a sladké, leč nesplněné touhy. Snáší panu Markovi francouzský koňak a víno a doutníky ze zásob starého pána a z lahůdkářství v Revoluční, mu nosí lahůdky a večer si na sebe bere přerokozšné noční prádélko, aby usínala nepokojným spánkem panny. Je to možná smutné a kruté, ale panu Markovi je to fuč. Jde si lehnout do salonu na kanape.

„Stáňo, vy jste básník, řekněte co mám dělat abych se mu zase líbila ... aby se vrátil?“

„Já, milostivá paní nevím. Pan prokurista básně nečte ... není romantik ... co bych mu já, snílek, mohl radit? Uznejte

sama. Já mám rád lásku, on milování ... já o tom píšu, on to dělá. Kdo z nás má komu radit?“

A pani Marková se pod nánosem barev pýří a je ještě růžovější.

„Stáňo, vy žertujete? ... a zrovna o takový věci. Co mám dělat?“

„Najděte si milence.“

„To mi radíte vy? ... takový jemný a milý chlapec? Holíte se vůbec ... máte tak jemnou pleť.“

„Neholím, milostivá pani. Vousy prý rostou jen mužům a já dosud nenašel ženu co by mě jím učinila.“

„Smutné,“ pani Marková pláče, „jak jsou naše osudy smutné.“

Pani Marková pláče bez slz, Slzy by narušily barevnost.

„Stáňo, jaká je ta jeho poslední?“ ... přestala plakat... pláč tvoří vrásky, vrásky pak trhlinky v drobnokresbě. „Prý jste je spolu viděl v Chuchli.“

Přivře oči a zase ucítí nechtěný dotyk ňadra slečny Fanušky a to ho vzruší tak, že je v pokušení políbit pani Markovou na její majoliková ústa, ale místo toho jen šeptá.

„Krásné? ... snad... jsou velmi žádoucí,“ potlačuje náhlou touhu, brání se erekci a znovu šeptá, „velmi žádoucí.“

Pani Markové bledne líčení.

„Jsou?“

„Ano ... obě ..., matinka i dcera.“

Obličej paní Markové je nehnutý ... kvůli líčení ... všechno rozhořčení je v hlase.

„To on ... s oběma?“

„Ano, s oběma.“

„Snad je vodí i do naší lóže na závodisti?“

„Milostivá pani, v Chuchli už lóži nemáte ... tam je nevodí ... do lóže, to jistě ano.“

Pani Marková zapomíná na svůj glanc dámy, vstává od stolu a slavnostně prohlašuje.

„Narazím si popeláře a nechám se od něj znásilnit,“ pak se zhroutlí.

Tiše odchází z kanceláře ... tohle není pro něj ... jeho obor je poezie, nikoliv vraždění nevinátek ... byt' to byli popeláři.

Zvonový hlas Soňy Červené útočí na klenbu Smetanovy síně, vyplňuje ji a také jeho přibíjí ke stěně galerie. Až teprve kdesi daleko za tím hlasem vnímá i filharmonii. Oči má zavřené jen se nechává omývat a obluzovat hudbou. Někde vedle něho je na zemi schoulený Zdenek Buřil. Na zpěvačku ani na orchestr nevidí, neboť před nimi je hradba těch co přišli před nimi.

Ten hlas jako kdyby se proplétal mezi hvězdami v nekonečnosti vesmíru. Nikde jediný pohyb, vzdech ... jen nehybnost a propadání do hlubin vnímání. Až teď ... jeho vznícení je přerušeno bolestným sykotem a šepotem.

„Ja ja ja ... ouvej .... sssss.“

Otevře oči aby uviděl podivné divadlo.

I Zdenek smeká rádiovku a zdá se, že nevěří.

Před nimi stojí dívka, tak jak před nimi na koncertech často stává, s rukama za zády. Je mladá, nepřiliš hezká a ničím moc zajímavá. To ale jen na první pohled. Rukávky šatů, blůzek, kostýmů, v nichž ji vídají, jsou vždycky dlouhé a také má vždycky na rukách elegantní rukavičky.

Pokaždé stojí až v poslední řadě těch co se tísňí u zábradlí galerie aby viděli na orchestr a zpěváky. Ruce má za zády, pravou volně položenou do levé dlaně.

Ta pravá ruka je totiž protéza ... chytrá protéza... protéza co má palec jenž sevře každý předmět v dlani.

A teď se i ta dívka udiveně dívá na pána středních let svjejícího se u té její chytré ruky.

Pán je hravý a rád škádlí mladé dívky. Přistupuje k nim v přímé sálu a využívá jejich zanícení, vsouvá jim svůj kopulační úd do kapes kabátků, mezi volánky, nadzdvihuje jim lem sukýnek a nebo také pokládá do dlaně, aby při výstupu až na vrcholek hory prchal jako plachý srneček a se svaly rozechvělými vzrušením se ukryl v houštině slepého obecenstva.

Pohaněná dívka pak vyhledá intimitu dámského klozetu, kde se očistuje od stop cizího hříchu.

Dnešního večera však pán milující hudbu, nenašel tu správnou ruku.

Dívka, bez zájmu a nikterak zneklidněna, hledí na zubožené kladélko sevřené v její mrtvé dlani. Pána se zmocňuje strach a probouzí se pud sebezáchovy ... chce uniknout ze sevření. To je ale možné jen za cenu sebezohavení a tak ho dívka vyvádí, jako vylekané dobytče, na chodbu, kde pán drcený palcem i tíhou viny, je předán pořadatelům. Když se palec uvolní, je poničené mužství nešetřně zakryto, pán je vlečen k výkonu práva, dívka se vrací na galerii a pani Červená končí svoji árii v tichounce chladičem a něžném pianisimu.

A Zdenek Buřil říká.

„I byla krása křečovitá.“

33

Je opřený v okně a dívá se na zářiovým slunkem osvětlené Bousovské náměstí. Dívá se na vchod domu z něhož vycházejí dvě dívky, dvojčata.

Jedna je tmavovlasá, druhá, jak jinak ...světlovlasá. Líbí se

mu světlovlasá, ale podle zákona kontrastu, si namluvil tu tmavovlasáku.

Líbí se mu nevázanost a temperament, ale volí cudnost plachých pohledů.

Přál by si divoce se milovat v rákosí rybníka, místo toho jde pěšinou k lesu, mluví ve verších a téměř bez dotyku líbá ruku vonící obyčejným mýdlem.

Nastavuje tvář slunci, zavírá oči a znovu cítí tu směsici vůní starých toaletních mýdel a parfémů, alkoholu a cigaret, jimiž vždycky voněla slečna Fanuška. Její dech byl tak drásavý, že v její blízkosti vždycky míval astmatické záchvaty.

„Je hezky.“

To neřekla slečna Fanuška, to řekl Dietrich Stiebling. Opřel se o druhou půlku okna a dívá se k nebi.

„V září už bývá moře divoké ... proto jsem ho měl rád.“

„Nikdy jsem moře neviděl,“ otevře oči.

„Máš o jednu jizvu v duši míň.“

„Jaké je moře?“

„Jako ženská ... jako ženská co ti všechno slibuje a všechno odpírá ... zatím co jinde to bezevšeho rozdává ... proto lidi od moře tolik pijou ... zbláznili by se. Přežít se dá jen v opilosti.“

„Ty ale nepiješ, Dietře.“

„Není důvod.“

„A co smutek, stesk ... a nešťastná láska?“

„Důvody k vraždě ... a sebevraždě. U moře se pije z radosti ... když už tě moře zalyká ... když už jsi plnej jeho soli ... tak to musíš vyblejt ... proto se pije u moře.“

Dietr, se dívá do slunce a to mu vysušuje slzy z očí.

Dvojčata mezi tím přešla náměstí a zmizela z dohledu. S dvojčaty se ztratila i vzpomínka na záhon růží.

„Proč ses nevrátil do Hamburku?“

Dietr obrací oči sežehlé sluncem k zemi a zapaluje si partyzánku.

„Co tam? ... nic jsem tam nikdy neměl a dnes už tam nemám ani rodinu. Táta zůstal někde s ponorkou u dna, máma byla doma když nám na domek spadla bomba a sestra se vdala někam do Dánska ... ani nevím kam. – Když začali propouštět čechy ze zajetí, tak jsem se přihlásil za čecha.“

„Vždyť jsi němec.“

„Není to jedno?“

„Asi ano ... v Německu by ti možná bylo líp ... kdybys počkal.“

„Osum let zajetí ... to bylo dlouho, moc dlouho ... jako celej život ... a Sibiř ... bylo to delší než deset životů,“ hodil zbytek cigarety dolů na chodník a díval se jak pomalu dohořívá v tenkém šedavém proužku kouře, „tak snadno se tam život vytratil.“

Plivl za tím kroužkem kouře.

„No dobře ... a tady sis polepšil? Skončili zase v lágru ... pro změnu v pětépáckým.“

Dietrich se usmívá a vrací se ke stolku aby pokračoval ve čtení jakéhosi německého časopisu.

„O tom, smět v takovýmhle lágru žít, tam moc lidí jen sní. Jen sní.“

Dívá se na Bousovské náměstí a vídí, že se dvojčata zase vrací. Zdá se mu, že tu světlovlásku hladí po oblých a pevných stehnech gymnastky přitom jí kradmo stahuje kalhotky, a sní o tom, že ta tmavovlasá na něho zírání hnědýma očima a s maličko pootevřenými ústy naslouchá jeho veršům ... Každý má nějaký lágr o němž sní.

Jde od Doktora, je kolem jedné hodiny a je jasná, trochu chladná noc. V hlavě mu doznívá rozhovor co s Doktorem několik hodin vedli a také už myslí na Vládička, jak půjdou zítra navečer do Františkánské zahrady malovat a kreslit záznamy podle skvrn v omítce zahradní zdi. Jde kolem Libeňského pivovaru a pak dál až k Rokytce. Na můstku přes potok se zastavuje, opře o zábradlí, dívá se do vody a jen tak ho napadá, že když byl kluk tak že se tady koupal, že ta voda byla čistá a že v tom potoce byly ouklejky a mřenky a jiná vodní havěť a v zimě že po zamrzlé vodě bruslili až k nedostavěnému zdymadlu ve starém rameni Vltavy.

Bez varování je ve svém přemítání vyrušen. Tmou ulice se k němu kdosi přibližuje až podezřele rychle. Dívá se a poznává, že je to Jarda Freibera, jeho spolužák ze školy, s nímž nejednu lotrovinu, jak říkala pani třídní Charouzová, měli spolu na svědomí. Se zájmem sleduje Jardův trysk s vlajícím sakem v ruce, nejspíš ho někde šlohl, ale než se tomu stačí zasmát je Jarda u něho, a vrazí mu sako do ruky.

„Na, vem to ... jsem u Ládi.“ A odsupí kolem dětského hřiště nahoru ke Kříži.

Stojí na můstku, sako v ruce ... co s tím? ... sako nic moc, chce ho hodit do potoka a jít dál.

V tom k němu doklusává muž, na první pohled se zřejmým sklonem k otylosti, v té tmě odhadem tak čtyřicátník, navlečený do pyžama.

Drží sako nad vodou, ale muž v pyžamu zanaříká.

„Proboha ... ne!“

Potom se zhroutí na zábradlí. Sípavě dýchá, nemluví, hledá po kapsách až vyloví pomačkanou krabičku dukel a jednu si rych-

le zapaluje. Několikrát do sebe vtáhne kouř a je na něm vidět, že se uklidňuje a vrací do života.

„To sako nepouštějte ... ten sígr mi ho líznul.“

Prohlíží si pána co má na sobě pyžamo ... v rozkroku značně ušmudlané a neustále se rozvírající, takže kdyby nebyla noc ... byly by vidět věci mající cizím zrakům zůstat utajené.

„Zřejmě vám toho líznul víc ... kde máte k tomu sáčku kalhoty?

A naznačí pohyb, jako že sako hodí do vody.

„Nééé,“ zaběduje pyžamo, „kalhoty jsou doma ... stačil vzít jen to pitomý sako.“

„To je divný ... Jarda do bytů neleze ... když nemusí, pokud vím.“

„Taky nemusel. Bydlím v támhle tom pitomým baráku...v přízemí Přišel jsem z merendy, otevřel jsem si okno a šel spát. Tisíckrát jsem si takhle léčil zahulený plíce čerstvým libeňským vzduchem a nic se nestalo a i kdyby stalo, tak mi to bylo egál, ale von mi přijde krást sako zrovna když v něm mám kradenou zlatou cigartašku, vykládanou českými granáty, „ nadšeně mhouří oči, „pane, nádherná zlatnická práce.“

Jeho nadšení ale dlouho nevydrží a dá se do žalování.

„Pane, nemáte tuchu, kolikrát už byla tahle tabatěrka ukradená ... já ovšem budu první koho za to zavrou ... můžete sako vrátit?“

„Ale jo ... co já s ním? ... bylo by mě stejně velký.“

Podá muži v pyžamu ošuntělé sáčko a ten se začne horečně přehrabovat v kapsách. Pak žalostně zavýje.

„Nojo, je to v hajzlu pantáto ... lidi já jsem vůl.“

Chce ho ještě než odejde utěšit.

„Možná jste, to já nevím ... o co jde? ... o nic. Vy jste to ukradl, vám to ukradli, bylo to kradený, říkáte ... tak si jděte lehnout a nikdo nic neví.“

„Nikdo nic neví,“ vyje muž v pyžamu ... a pak si hádavě stěžuje, „ví to kde kdo, ví to ta hysterka co jí tabatěrka teď patří, ví to její starej, můj spolužák ... a kdo to je vám vůbec nebudu říkat protože byste v tu ránu vodpad, ví to nejmíň třicet lidí co bylo na tom pošahaným večírku ještě jakž takž střízlivejch a z nich nejmíň pět esénbáků s tolika hvězdama na rameni, že když je jasná noc, tak jich tolik na obloze nevidíte ... Příštích dvacet let z kriminálu nevylezu ... jsem vůl.“

„Tak proč kradete, když to neumíte a když vás vidí tolik lidí.“

„Neviděl mě nikdo.“

„Že jsem se tu zastavoval ... nikdo vás neviděl, je všechno v pořádku. Jděte si lehnout.“

Muž se dívá do vod Rokytky a zřejmě uvažuje jestli by se tam dokázal utopit.

„Nic není v pořádku. Já se vsadil, že ji ukradnu tak, že si toho nikdo nevšimne.“

„Vy tedy máte historky ... nejste náhodou spisovatel?“

Muž si jen tak vzdychne jako přežranej bernardýn.

„Jsem.“

„A chudáku ... víte co? Ráno ohlašte krádež a je to. Kvůli cigartašce se nikdo nezfantí.“

Zfantí se ta hysterka. Víte co to je za lidi? Když prezidentovi ráno seděj ráno v kuchyni na truhlíku a snídají meltu, tak ten můj spolužák s paničkou k nim choděj na táčky. Byl jste někdy v kriminále?“

„Ne ... řeknu vám jenom, že ta vaše historka je čím dál uhozenější. Nemáte lepší?“

„Nemám ... bohužel ... já jsem obět povolání.“

„Vy píšete detektivky ...“

„Píšu.“

„Tak to je neštěstí.“

Nad mužem píšícím detektivky se ustrne a v návalu nepřičetné šlechetnosti se rozhodne mu pomoci.

„Víte co? Jestli to jde si zapněte poklopec a pojdte se mnou, třeba se to ještě spraví. A když ne ... tak holt, kdo s čím zachází, tím taky schází, jak řekla pani Breklerová když si byla v krematoriu pro popel svého nebožtíka jenž byl na tomto světě popelářem.“

35

Je sobota, je jedenáct hodin v noci a je mlhavo a nepříjemno jak už někdy na konci léta bývá. Z mokrých luk táhne vlhko a k bráně tábora první roty šedesátéhoprvního PTP na Novém Hradci, předměstí Hradce Králové, přijíždí služební volha. Zastavuje u závory a čeká ... čeká, že se závora zvedne. Nic se však neděje. Ve strážní budce je vidět stát vojáka, ten ale o volhu nejeví žádný zájem a tak se po chvíli z auta vysouká z jedné strany velitel praporu major Pech a z druhé strany další major, ministerská inspekce.

Velitel praporu letí k budce a vojácky huláká.

„Vojáku, proč nepodáváte hlášení?...jste snad slepej?“

Cloumá strážným ... a nic. Voják spí klidně dál.

Ministerský major k nim přistoupí, odborně nasaje a jízlivě zavrčí.

„Je vožralej.“

Pak ministerský major sáhne do budky a z kouta vytáhne umatlanou zelenou láhev od vína, přičichne a s opovržením ucedí.

„Denaturák!“

Velitel praporu strážného pustí a ten se svalí na zem.

„Je úplně tuhej.“

„Vy máte vojáky,“ odplivuje si ministerský major, „jsem zvědavý na ten zbytek.“

Vejdou do vrátnice kde je zhasnuto a ticho, najdou vypínač, rozsvítí ... a nikde nikdo.

Ministerský major cedí dál.

„Nikdo nehlídá, stráže se nevedou ... jdeme dál.“

A jdou přes dvůr do dřevěného baráku roty, zděděného, jako většinu toho co tu je, po Wehrmachtu.

Barák je temný a stejně tichý jako strážnice. Vkročí do matně osvětlené chodby ... a ... opět nikde nikdo. Stolek dozorčího je opuštěný, kolem jen ticho a nebo je slyšet opatrný krok potkana běžícího za potravou. Dají se ke stolku na němž leží kniha hlášení a jinak nic. Nedojdou ... když jsou na několik kroků od stolku, ozve se pod ním ze tmy zavrčení.

„Co to je?“

Ministerský major se zastavuje a pohledem pátrá ve tmě.

Velitel praporu udělá srdnatě ještě krok a taky se zarazí, neboť se proti nim z pod stolu vyloudá s ušima dozadu, s pokrčeným čenichem, vyceněnými zuby a zlým vrčením, vlčák s páskou dozorčího roty na krku a pomalu se k nim přibližuje.

Ministerský major jen sykne.

„Pozor na něj ... neštěká ... bude zlej. Jdeme ven.“

Couvají chodbou a z baráku a vlčák je doprovází až ke dveřím. Pak nechá vrčení a vrátí se pod stolek.

Majoři bloudí po dvoře a ten ministerský je jako v omámení. Hlas mu rozčilením až klokotá.

„Pes dělá dozorčího ... viděl jste to? Pes dělá dozorčího! O tom mám podávat hlášení ... co by tomu řekl soudruh ministr? ...Je tu vůbec někdo?“

Velitel praporu jen zvadle krčí rameny. Obcházejí barák

a klepou na okna. Nic. Žádná odezva. Ministerský major nejdříve šeptem a potom čím dál hlasitěji opakuje.

„Tady nikdo není, tady nikdo není, on tady nikdo není!“

Kroky ... konečně slyší kroky ... někdo k nim od brány jde. Je to jen šofér od jejich volhy.

„Soudruhu majore, s tím ubrány by se mělo něco dělat, von se mi zdá, že je mrtvej. Řekl bych, že mrtvej je ... protože je úplně studený a už tuhne ... zatím jsem ho odtáh stranou aby nepřekážel. Mám sem zajet, nebo čekat venku?“

„Doboha,“ zaúpí ministerský major k šoferovi, „vraťte se a držte stráž. Pak se postaví před velitele praporu, „máte pistoli? ... zastřelte se! Tohle je tábor Československé lidové armády ... u brány stojí mrtvola a dozorčím roty je pes. Soudruhu majore, tohle nemůžu soudruhu ministrovi hlásit, víte jak to zraní jeho čest? ... Zastřelte se.“

Velitel praporu je smutný.

„Nemohu, mám svobodnou dceru se dvěma nezaopatřenými dětmi ... tohle nejsou žádní vojáci, tohle jsou pětépáci, co od nich chcete?“ dá se do vzpurného řvaní.

Ministerský major ho drží za klopy uniformy a s despektem k němu promlouvá.

„Jen hodně řvete ... pamatujte si, že v naší armádě žádní pětépáci nejsou ... máme pouze vojáky, přeřazené v rámci Československé armády, k plnění pracovních úkolů ... to je rozdíl ... plní pracovní úkoly.“

Potom krokem důstojníka jenž ví kde je jeho třídní původ vyrazí k baráku.

„Je tu někde telefon?“

Velitel praporu pokrčí rameny ... pak přikývne.

„Asi v kanceláři ... ale tam je ten pes,“ zaúpí.

A taky sotva otevřou dveře do chodby, stojí vlčák proti nim

a tázavě vrčí. Majoři ustupují, už podruhé, na dvůr. Ten ministerský se nadechuje k další várce spílání ... a v tom nádechu chvíli zůstane. Přes dvůr se k nim, mihotavě jako vábivá bludička, jako poraněný motýl, přitřepotává jakýsi ludrák v uniformě. Šofér to není a to se ministerskému majorovi uleví. Se sykotem vypustí z plic zadržovaný dech a vykročí.

Dosud bezstarostný voják zaostruje krátkozraké oči a při zjištění koho to má před sebou ze sebe vyrazí.

„Sou...sou...moment,“ a utíká do baráku.

Majoři za ním.

Voják se žene ke stolku z pod něhož se hrabe pes nemající v lásce majory.

Ministerský major bublá jak přetopený kotel

„Co to je? ... kdo to je?“ bezpečnou vzdálenost si však z opatrnosti udržuje.

Ani velitel praporu to s hrdinstvím nehodlá přehánět.“

Voják psa okřikuje.

„Broku, nezdržuj a naval pásku.“

Seškubne ji psovi z krku a rychle si ji natáhne na rukáv, staví se do pozoru a podává hlášení.

„Soudruzi majoři,“ vejrá z jednoho na druhého, „po dobu mé služby u roty se nic zvláštního nestalo. Dozorčí roty vojín Bobůrko Alexandr,“ a dá si pohov.

Ministerský major drkotá zubama.

„U brány leží mrtvola, u roty drží službu pes, a zřejmě bez výcviku, a podle něj se nic zvláštního nestalo ... člověče,“ prská na Bobůrka, „co by se tu muselo stát, abyste si toho všiml?“

Bobůrko se pohledem nevinného nemluvněte chvíli dívá do majorových očí.

„Já nevím ... tady se obvykle neděje nic.“

„Miluji vás, slečno Fanuško,“ zašeptal

„Já vás také, Stanislave.“

„Opravdu musíte odjet, slečno Fanuško?“

„Musím. Musím si zasloužit nový ... lepší ... třídní původ.“

Sedí na podlaze, až nahoře pod střešou Národního divadla a poslouchají jak kdesi v hlubinách zpívá Rusalka : měsíčku na nebi ... a je jim do pláče. Tolik se milují a musí se rozejít.

Nad nimi se o zábradlí opírá postarší pán s dalekohledem a úplně v koutě, opřená o stěnu, podřimuje uvaděčka.

Nedaleko nich sedí na stupních poslední galerie, ještě jeden pár, sevřený v pevném objetí. Šeptají, pak vzdychají, pak si k tomu šepotu a vzdychání lehnou a do jejich objímání vstoupí neklid, spěch a horečnatost.

„Je nádherné milovat, slečno Fanuško, budu vám psát,“ a jeho ruka dychtivě svírá ruku její.

„I já budu psát vám, Stanislave.“

A ve zvuku tympanů docela zanikne, že milenci nedaleko nich se skutáleli až dolů k samotnému okraji galerie. Jejich sevření však nepovolilo. Ve tmě je vidět jak jejich ruce hledají tělo toho druhého, je vidět prosvítání těl klubajících se ze šatů, vzdechy jsou však přehlušeny sopránem.

Pán s dalekohledem přenesl svoji pozornost z jeviště, z jeho světla, do přítmi poslední galerie, neboť i tam se odehrává zklamání.

„Napíšu o naší lásce melodram, slečno Fanuško, napíšu o tom jak vaše oči září oslněny tmou, že vaše vlasy se vlní jako stepní traviny hlazené jižním větrem, že vaše rty jsou ohněm stravujícím bílé noci, vaše tělo, že je melodií hranou prsty němého sochaře, jste krásná a vzpomínka na vás mě vyprovodí až k věč-

nosti, o tom všem budu psát ... ach co já všechno budu o vás psát.“

Orgastický výkřik milenců se mísí se závěrečným finále a úlevné vydechnutí zanikne v potlesku. Milenci se rychle upravují a ještě než se rozzáří světla, vytrácejí se z galerie.

Slečna Fanuška je trochu pobledlá, oči má přivřené ... na chvíli se zasnívá a v náhlém návalu mu zatíná nehty do dlaně.

„Pište, pište o mně Stanislave,“ pak se rychle uklidňuje, vstávají a odcházejí.

Odchází i pán s dalekohledem, ale ten se ještě napřed zastaví tam kde se před chvílí miloval párek milenců ... a má štěstí, na zemi leží dívčí kalhotky. Vezme je, přičichne a uschová do kapsy.

„Krásné ... bylo to krásné,“ zašeptá. Odchází a když mívá uvaděčku neodpustí si.

„To je mládež ... vidíte?“

Uvaděčka se dívá na padající oponu.

„Hodně se šoustá při Mozartovi, taky Verdi, Puccini ... i Rosini je oblíbenej ... ale Dvořák ... a při Rusalce? ... no, vy jste taky pěkný prase,“ rychle zkontroluje jestli někdo na galerii nezůstal a zavírá dveře.

Svírá Fanuščinu ruku jako by s ní chtěl srůst.

Přijíždí tramvaj číslo šest a slečna Fanuška do ní nastupuje. Na schůdcích se k němu ještě naposledy otáčí.

„Stanislave, víte že jste mě nikdy nepolíbil? ... Sbohem.“

„Nepolíbil?“

Mlžným zrakem vidí tramvaj vzdalující se i se slečnou Fanuškou. Nepolíbí ji už nikdy.

Jsou lásky co končí fiaskem.

Mitošinka zalil oběd jedním pivem Na vartě, jedním U Millerů a teď se pomalu courá po ulici a kouká kde co je.

Pan Kamberský vystavuje čerstvý párky a rovná ve výloze ceduli MASO MÁME V CHLADÍRNĚ, pekař Kincl rovná housky do úhledných hraniček, ať to někdo dokáže, na to musí být jedna houska jako druhá a cukrář Brož se dívá přes ulici s čím dneska přišel konkurent Viškrna.

Mitošinková by se chtěla stěhovat za sestrou do Hloubětína, ani za nic, tady je pořád na co koukat, tady člověk vidí, že tu bydlí lepší lidi ... v Hloubětíně je to samá chudina.

No prosím ... švec Vondra už meje tenhle měsíc podruhé výlohu, takový vyblejskaný výlohy se najdou tak možná na Václaváku, a švadlenky, obdivuje Mitošinka, štíhloučkou dívenku běžící od pani Kubínové k někomu se šatama.

Celej nalevo, že by se stěhoval. Zastavuje se před vývěskami Bio Ferkl a kouká co to budou dávat novýho.

Muži nestárnou ... Pivec ... bude jeden večer od starý pokoj.

„Dobrej den, pane Šmejkal,“ zdraví dlouhého obránce SK Libně, „kolik to dáte Kročehlavům?“

„Jako vždycky pane Mitošinko, čtyry jedna, stoupněte si za bránu a můžete je počítat.“

A každý jde svojí cestou a Mitošinka ví, že Libeň je Libeň i kdyby snad náhodou Kročehlavy vyhrály.

Pomaloučku se courá od hospody k hospodě až nakonec zakotví U Jeřábků. Šel by k Věnci ... ale Jeřábkovi jsou fajnovější hospoda a Mitošinka měl k obědu pajšl, moc si pošmák a takový jídlo se nesmí vodbejvat.

Sedá si k oknu aby viděl na ulici, pak si napřed dává malou

žitnou a teprve potom pivo, ale než se napije nechává si ho trochu vorazit aby mělo správnou teplotu co má rád.

Upíjí a poslouchá co se povídá a protože tady už je dál od domova, musí zachovávat dekorum.

Slyší.

Na Hofmance se prej seprali šífaři kvůli kelnerce. Prej je zbouchnutá a neví s kým, tak to hodila na víc kluků a voni se k tomu žádnéj nechce hlásit a tak se dali do sebe.

Když tam přišli policajti, řezala se celá hospoda a nikdo už nevěděl proč.

Třískali se hákama a byl tam takovej virvál, že ty pomlácený museli vozit na Bulovku v mébláku, ale voni prej jim zase ze sálu utíkali nazpátek aby vo nic nepřišli.

A tak to šlo dokud nezavolali převozníka Topinku a ten je všecky vyházel před hospodu a řek jim aby se řádně rozešli ke svým domovům.

Nejhůř prej dopad jeden mladej policajt na kterýho svedli, že tu kelnerku zbouchnul von, když šel kolem při obchůzce, protože Hofmanka je v jeho rajonu, takže to dopadne asi tak, že si jí bude muset vzít von.

Mitošinka spokojeně pokuřuje a říká.

„Jojo, správnej malér má mít vždycky šťastnej konec ... chudák policajt.“

Pan Holeček, s hlavou u dna, vchází do hospody U Ferklů a jde uličkou oddělenou od lokálu dřevěnou stěnou, k výčepu za nímž stojí pan Maňas, roztáčí piva a je ve střehu. Pan Holeček se staví zády ke zdi.

„Natočte mi jedno, pane Mañas.“

„Jedině ke stolu, vidíte, že mi choděj lidi přes ulici ... tady budete zaclánět.“

Pan Holeček si sedá do kouta, hned vedle dveří do chodby a do kuchyně. Hostinský před něj staví pivo a maluje na tácek čárku. Pan Holeček se opatrně rozhlíží, jako kdyby se bál, že ho bude někdo poslouchat.

„Pane Mañas, mám to ... tentokrát jsem na to definitivně kápnul,“ a žalostně dodává, „jenomže nemám,“ a mnutím palce a ukazováku naznačuje, co že mu to schází.

Pana Mañase to nijak nedojímá.

„Starejte se o živnost a ne vo hovadiny... třeba vám potom zbyde i na hračky,“ a podezřívavě, „na to pivo doufám máte? protože jinak bych vás musel vyhodit,“ potom potměšile poradí, „zeptejte se Čepeláka, nahrabal si na dřevu, třeba vás založí, já ná hazard nemám.“

„Pane Mañas, tohle je hotová věc ... to je nabeton.“

Hostinský se už ale propletl mezi stoly a stojí za výčepem, roz-táčí piva a stará se o živnost.

Pan Holeček si chvíli dodává odvahu a pak se jen tak jakoby nic přesouvá ke kulečníku kde Čepelák s cigaretou vpuse a s fra-jersky posunutým kloboukem, hraje partii kulečníku se zámeč-nickým mistrem Zahradníkem a malířem pokojů Sakařem a má při tom řečí jako vody.

„Nejlepší je se na nic nešpecializovat ... kšeftovat se musí s tím co zrovna jde ... a hlavně, pánové ... čím víc práce, tím míň peněz a to pro mě nic. Já teď jedu ve dřevu ... zima na krku ... uhlí není, lidi se chtěj vohřát a na kožich zrovna každej nemá ... tak jim prodám dřevo a voni se vohřejou taky.“

Děda Bernard se přehrabuje v popelníku a vybírá špačky aby si ubalil.

„Jen toho nechaj, Čepeláku, voni jsou pěkněj zloděj ... dřevo co mi prodali je samá voda ... zkusej s tím topit voni,“ a na celou hospodu, „polejvá dřevo vodou a prodává ho na váhu, to se mu to potom vykuřuje, syčákovi,“ se mstivým úšklebkem ještě dodává, „ale voni ho komunisti stisknou ... na to se těším.“

Zloděj Čepelák se řehtá.

„Na mě jsou krátký, dědku ... moc krátký ... to byste musel bejt sakra dlouho živ abyste se dočkal až mě někdo stiskne.“

Dohraje, hodí tágo do regálu a jde si sednout. Dá si pořádný hlt piva a přitom si všimne Holečka.

„Jak ti jde kšeft, Holečku?“

„Jak mi může jít? Na černo nekupuju a bez lístků neprodávám, mně doba nepřeje.“

„Něco konečně vynalezni ... dneska už se nemusíš bát, máme po válce ... a nebo víš co? ... jeď do pohraničí.“

„Vynález mám,“ pohodí Holeček hlavou, ale schází mi na něj.“

„To je maličkost,“ uculuje se Čepelák a dává všem okolo hlavou znamení, „kolik potřebuješ?“

„Pro začátek počítám tak tři tisíce,“ oživuje pan Holeček a objímá Čepeláka měkkým pohledem.

Zloděj Čepelák bez mluvení se vytasí s náprsní taškou a polo-ží ty tři tisícovky na stůl. Pan Holeček zrudne a natáhne po nich nedočkavou ruku. Čepelák ho zarazí.

„Halt, jak povídal ten veršus, dál ani fous ... napřed nám řekni na co to chceš.“

Pan Holeček se ošívá, ale tři tisícovky jsou mocným lákadlem a tak se přesouvá ke kulečníku, chvíli se šacuje a pak začne na zelené sukno pokládat různě velké a různě pomuchlané a všelijak počárané papírky.

„Dobře, pánové,“ praví obřadně, „pojdte se podívat.“

Všichni, celá hospoda krom pana Maňase, protože ten se musí starat o živnost, obstoupí kulečník a vejrají do papírků na nichž se nedá poznat nic než čmáranice a nečitelné písmo.

Pan Holeček se nadechne a vykládá, šklebící se štamgasti spokojeně pomrukují a Čepelák zachovává vážnost.

„Pánové, to co tu vidíte, je tak zvané perpetuum mobile, čili stroj poháněný energií sobě vlastní, neboli jím samým vyrobenou a tím tedy použitou pro svůj vlastní pohon, znamená to tedy, že stroj spustivší se vlastní silou a touto silou poháněn, je vlastní silou poháněn na věky věkův.“

„Ámen,“ ukončí Čepelák. „Vytmavils nám to hezky ...šéma jsi nám ukázal ... Holečku, za fusekli nás tahat nebudeš. Je fakt, že mám jenom jednu měšťanku, ale furt je to dost abys moh ze mě dělat vola zrovna ty ... to bych s tebou taky třeba musel před hospodou chvíli zametat chodník ... Tak se vyjev jak to bude chodit ... kdy mi ty tři tisícovky a za každou stovku navrch vrátíš a co budu mít jako záruku?“

Holeček rudne a třese se rozčilením jako nastydlej ratl.

„Vy mě nutíte abych tady veřejně prozradil co by mělo zůstat tajný až do konce.“

Čepelák mává rukou, až se kouř jeho cigarety polekaně zavlní a prchá ke stropu.

„Když do něčeho dám prachy, tak si taky vohlídám aby se do toho nikdo neplet ... tak jen mluv.“

Děda Bernard neodolá aby si nepoštouchl, kření se pod vousy a radostně mrká do půllitru.

„Voni jsou mazanej, žejo? ... jenomže vono dokavád to nemá Holeček úředně potvrzený, tak mu to jeho hlídání je houbeles platný ... tak to je, voni chytřej.“

Zámečnický mistr Zahradník ochotně a rád přitakává, jen at má Čepelák vztek.

„No no, děda má dočista recht, no no.“

Čepelák ze vši legrace dostává opravdu zlost.

„Hele Holečku ... dědkovo blafání je mi egál, chceš prachy? ... tak mluv, jestli ne , tak vodprejskni.“

Pan Holeček lapen do sítě přemítá o tajemství svých probdělých nocí. Jiní chlapi lezou ženským do postele a on jen počítá a matruje si mozek. Pravda, někdy ho zneklidňuje pomýšlení na to, kde se vzali ty čtyři haranti co mu v krámě kradou škvarky.

„Pane Čepelák, já se tedy...ale jen že mi za to ručíte!“

„Dělej ... to je řečí, než to z tebe vyleze tak se bude zavírat,“ přeruší ho Čepelák.

„Dobrá, ale jen stručně. Představte si ruský kolo, místo sedátek jsou skleněný koule naplněný zvodnatělým etérem, etér se ohřívá a koule stoupají nahoru ... nahore se etér ochladí a koule klesají dolů a tak se to kolo furt točí kolem dokola. No a na vose kola je přidělaný dynamo jako na šlapacím kole a to dynamo vyrábí elektrický proud k ohřívání etéru aby moh se vodpařovat a koule stoupat nahoru, kde se sama ochladí a zase klesá dolů a tak kolem dokola pořád a pořád, pánové jestli to někdo z vás prozradí tak jsem na mizině,“ zhroutl se Holeček na židli.

Čepelák si s obdivem odplivne na zem.

„To je echt cvokařina, tu si ty tři tácy nechám košťovat, Holečku, jsou tvoje.“

Pan Maňas vidí, že by se měl vmísit a zatím co zmámený pan Holeček odchází se třema tisícikorunami v kapse domů, dává na stůl čerstvá piva.

„Panstvo, nic mi do toho není, ale někdo by měl varovat slečnu Kubínovou a Kůsa, že jim hrozí pohroma, vo Miškovi ani nemluvím ... jo a to pivo co Holeček nezaplátil, jde na vás, Čepelák.“

Vrací se s Otou Přerovským z hradecké taneční kavárny, zvané Palmovka podle dvou vysokých palem co stojí po stranách malého jeviště, na němž hraje orchestr Ládi Svobody. Čtyři saxofony, rytmika a Láďa trúbí trubku, dá se to poslouchat.

Jdou po silnici na Nový Hradec, je lemovaná lipovou alejí a je tma jako v pytli, jen tam někde před nimi je vidět třepotavě osvětlený lágr a v jeho sousedství rovněž cudně osvětlená a betonovou zdí obehnaná, tajemně podivná továrna ze samých přízemních baráků, jíž se bůhví proč říká U Novotných.

Jak se přibližují k lágru zjišťují, že je tam na tuto pozdní hodinu podezřele živo.

Nádvoří se zaplňuje vojáky vracejícími se z hospod, kaváren, ze schůzek s hradeckými dívkami i děvkami a kdoví ještě odkud a od koho, aby dospali aspoň ten zbytek noci.

Hned u brány, každého příchozího Lexa Bobůrko informuje o momentální situaci u roty šedesátého prvního PTP.

„Je tu Pech s jedním inspekčním magorem, Šnobla našli tady v boudě už ztuhlýho... před chvílí ho odváželi v penálu pryč... Olševský se bude počítám každou chvílí strílet a Kubík lítá po dvoře jako pošuk a vyhlašuje všeobecnou mobilizaci... tak jen račte vstoupit.“

Procházejí závorou lágru a stačí sotva uhnout, když se kolem nich řítí na kole vyhukaný staršina.

Lexa na něj volá, v dobré víře pomoci.

„Sou, soudruhu, nezapomeňte helmu ...je průser!“

A už podává informace dalším vojákům courajícím se domů.

Vejdou s Otou Přerovským na prostranství mezi baráky. Tam se zastaví a zírají na divadlo co se před nimi rozvíjí. Okno kanceláře velitele roty je dokořán a za ním jako v divadelní lóži sedí

ministerský major. Jeho tvář je velice chmurná. Lampa nad oknem osvětluje kousek dvora před ním.

Velitel roty, nadporučík Kubík běhá ve vycházkové uniformě, v polobotkách a s helmou na hlavě po dvoře a neustále vydává vojenské rozkazy.

„Roto, póóóóózor! Po četách nastoupit,“ a rázně se staví do čela.

Shromáždění vojáci se však k němu chovají nevšímavě, jeho hulákání neposlouchají a v hloučcích se baví o tom, co je tohle zase za vopičárnu a jak dlouho si oficiři myslí, že tu budou tvrdnout.

Neúspěšný Kubík běhá kolem vojáků, naznačuje postavení čet, krokuje vzdálenosti a chce rovnat řady. Marně. Zoufalství hluchoněmého mezi slepými.

Velitel praporu stojí ve vchodu do baráků a odmítá kohokoliv pustit dovnitř.

Ve stínu kanceláře, za zády ministerského majora, je vidět matná postava Olševského, jak majorovi cosi horlivě vykládá. Major nic, jen se pořád dívá na dvůr a na exhibice napitého Kubíka. Všeobecně se pak čeká co z toho všeho vyleze a co se bude dít.

Opře se o stěnu táborové kuchyně a současně také jídelny a v matném světle hledá známé tváře. V tom žlutomodrém příšeří se mu zavírají oči a jeho myšlenky se vzdalují.

...Je už hodně k ránu když vchází do Alhambry, aby si aspoň na chvíli poslechl zpěv Alice Farkašové. Schází po schodech dolů a už slyší známou píseň ...ale to není její hlas ... to není její hlas! Chce se mu umřít, protože přizrzlá blondýnka u mikrofonu ho nevábí. Číšník v ošuntělém fraku jen krčí rameny.

Sny se končí k ránu.

Pak se vmísí u stánku s pečenými buřty co stojí před automa-

tem Koruna mezi děti noci a píše svoji závěť. Vycmrdlá holka s rozmazaným obočím a s vyrážkou na krku se nabízí, že mu dá zadarmo.

„Když seš tak smutnej.“

V noci se má přece žít, na umírání je času ve dne dost. Dobře, počká do rána. Zmuchlá papír se závětí a hodí ho na rošt. Papír vzplane a buřtům naskáčou pihy z papírového popela. Odchází dolů na Můstek a dál Michalskou a na Staroměstské náměstí a do Pařížské a na most, hledat nezůstala-li tam někde třeba jen malilinká stopa po průsvitné dívce.

Už svítá a hlasy rozmrzelých vojáků sílí. Za chvíli mají jít na šichtu, je tedy čas noční rej ukončit.

Ministerský major si staví do řady, velitele praporu, velitele roty, zástupce pro věci politické a staršinu roty, aby pronesl poslední slova.

„Soudruzí, předpokládám, že všichni máte osobní zbraň. Tak. Nejdříve odstřelíte toho odporného psa co za vás drží služby a potom zastřelte sebe ... jestli jste vojáci a důstojníci.

Potom jde ke svému autu a odjíždí. Důstojníci mu salutují, rota se zájmem přihlíží.

Když je ministerský major pryč, obnoví Kubík svoji aktivitu a dá se do řvaní.

„Konec poplachu ... na ubikace rozchod.“

Na dvoře však již nikdo není.

U hradecké roty není ani jeden voják.

Nikdo se nechce zastřelit.

Sny se končí k ránu.

Táta má tolik práce, že musel přibrat dělníky. Nové boty se šijou málo, ale správek je strašná síla. Jsou v dílně namačkaní jeden na druhého, ale co na tom?

Ševci byli odjakživa zvyklí se tlačit ... „hlavně na holky,“ říkává pan Rozhoň, obchodní cestující v kůži a jiných prima materiálech pro obuvníky.

Kouří se a chodí pro pivo a dělají se legrácky z paniček a ze sester z Bulovky, co sem chodí a taky ze švadlenek slečny Kubínové.

Uprostřed dobré nálady vcházejí do krámu dva pánové v kloboukách a kožených kabátech. Že by pozdravili nepřipadá v úvahu. Nikdo také pozdrav nečeká. Táta si posune čepici, výlohou si všimne, že se kolem krámu motá zelinář Veselý, a jde si stoupnou za pult.

„Majoucta, čím posloužím?“ oprašuje si zástěru.

„Vilém Vondra,“ řekne ten bez knírku.

„To je můj syn,“ zahalí se táta v roucho beránka, něco provede?“

„Vy nevíte co váš syn provádí? ... vy to nevíte?“

Výslech vede ten bez knírku, ten s knírkem jen přihlíží a kontroluje.

Pan Rozhoň vstává, nadzdvihuje klobouk k pozdravu.

„Poroučím se mistře, nebudu rušit,“ a chystá se zmizet, chce se tiše vypařit jako ta kapka rosy na srpnovém slunci.

Knírek se tváří velmi podezíravě, oholená tvář je roztomile usměvavá, vlídná a zřejmě radostí celá bez sebe, že pana Rozhoň vidí.

„Kampak byste spěchal ... nás nerušíte. ..jen si sedněte.“

Ten s knírkem tak přátelský není.

„Když už jste na sebe upozornil ... vaše doklady ... a sofort!“
A zatím co pan Rozhoň je podrobován ověřování totožnosti tím s knírkem, oholený pokračuje v přátelském klábosení.

„Byl u Luftschutzu.“

„Byl,“ souhlasí táta.

„Ale už není,“ diví se ten bez knírku.

„Není,“ dává mu táta zase za pravdu, „nehodil se k tomu tak ho propustili.“

„Aleale,“ nevychází knírek z údivu, „ a kdepak byl, že ho nebylo tak dlouho vidět?“

Teď se zase diví táta.

„Doma ... kde jinde?“

„Aleale, otče ... my víme, že ne... tak kde byl?“

Pan Rozhoň zpocený z toho co právě prožil, si zase sedá na sesli a snaží se potlačit třes hlavy. Až tohle bude doma vyprávět.

Táta si pošupuje čepici po hlavě sem tam, jak usilovně přemýšlí aby z toho nějak vybrusil.

„No, teď byl pár dní na Moravě u babičky... je stará a mladší bratr co s ní žije ... je v říši na práci ... a tak jí tam byl kluk na chvíli vypomoct.“

Ten bez knírku se usmívá, ten s knírkem se mračí.

„To víte ... venkov ... tam je práce pořád,“ pokračuje táta, ...“ ale jinak byl doma. Je možný, že ho pan Veselý zrovna neviděl, ale doma byl.“

„Kdepak ho máte? ... pochlubte se synem,“ je ten bez knírku samá vlídnost.

Ten s knírkem se zle mračí na zelináře Veselého, kdykoli nahlédne prosklenými dveřmi do krámu.

„Támhle sedí,“ ukáže táta k panglu.

Vyholená tvář se skloní do okýnka a přátelsky se na Vildu zašklebí.

„Hezkej kluk, otče, máte radost ...“ a suše, „ Ukaž arbeids buch.“

Vilda fokuje a tak jen ukáže k pultu.

„Má ji táta v šuplíku.“

Táta už šuplík vytahuje a předkládá Vildovu pracovní knížku k nahlédnutí. Nelze jí nic vytknout.

„Máte ho hlášenýho?“ ukažte.

Táta si v duchu blahořečí, že když šel Vilda k Luftschutzu, že ho neodhlásil od pokladny a platil za něj pojištění dál.

„Co s tebou?“ dumá nad Vildou ten bez knírku, „ ukaž kenkartu.“

Vilda vstává od panglu, oprašuje si zástěru.

„Musím dozadu ... mám ji v sáčku.“

„Nechoď nikam,“ odfrkne ten bez knírku, „máš štěstí, že se s tebou nechci tahat a že je tvůj táta mazanej ... protože jinak ...“ rozhlédne se ještě jednou po krámě jestli by náhodou přece jenom nenašel, „ na ... Valter, komm.“

Bez pozdravu ... opět... bouchnou dveřmi až zadrnčí skleněná výplň a jsou venku na ulici. Tam se k nim hned přidává zelinář Veselý, ten s knírkem na něj něco řve, zelinář se třepe a utíká domů.

Všichni v krámu se za nimi dívají a pan Rozhoň si navíc ještě stále utírá pot.

Táta si sedá k panglu, vezme rozdělanou práci, řízne kladívkem do pultu a spustí tu jeho a všichni ševci se přidají.

„...pověz mě máááá mííííláááá co máááááš za lubem...“

Jarda Plic vyklepává podrážku a řeže do ní až cihlička co má na koleně zvoní jako zvonky v Loretě.

„Libeňskýho ševce nikdo nepřechčije ... a jedéééém... jááá mááám v hlavě kluka áááá mi srdce puká...“

Jde kolem hospody U staré basy a potom Kandertovou a zahýbá do Primátorské k hospodě U Ládi. Vedle něj capká spisovatel detektívek v obnošeném sáčku a v kalhotách od pyžama a celou cestu od Rokytky až sem běduje.

„Jestli tam ten gauner nebude a já si půjdu sednout do Ruzyně, půjde se mnou...viděl jste někdy jak to tam vypadá?“

„Ne, „ přidává do kroku aby už byli v hospodě.

„Vidíte, já jo, ... a můžu vám říct, že vůbec nestojím o to tam přespávat.“

Bere za kliku dveří hospody, ale než vejde, ještě si spisovatele detektívek prohlédne.

„Aspoň víte do čeho půjdete ... a trochu si upravte poklopec aby vám nelez ven pinda, holky by vás za něj mohly tahat.“

Spisovatel se rychle upravuje a to už vcházejí do výčepu a procházejí do lokálu odkud se ozývá harmonika.

Výčep při jejich příchodu tichne, zírá, dusí se. Tady už viděli leccos, třeba když starej Kabele utek z domova jen v podvlíkačkách, protože mu bába zabavila kalhoty, a zamkla je do almary a on nechtěje almaru štípat, musel jít do hospody tak jak byl, ale jeho spodky byly čisté, nepomuchlané a poklopec úhledně sepnutý na tři knoflíky. Oděnění to bylo, jak pravil holič pan Michler, odvážně neformální, avšak nijak neuráželo mravopochestnost místních dam a šetek, ale tohle je hodně i na otrlé chlapy z Košinky.

Když vejdou do lokálu, hraje Cilka zrovna Vyznání v růžích a zpívá mírně ochraptělým hlasem.

„...víc a ještě mnohem víc, než slovy mohls říct...“ poslední akordy se jí v ústech drobí a harmonika zdrceně sténá.

Cilka sedí v čele lokálu a tak vidí první a vidí všechno. Hlava jí padá na její mohutná prsa a jen tiše vzlyká.

„Děti mi říkají, mámo, nechlastej tolik, začneš vidět bílý myšky a my skončíme v ústavu ... a už je to tady a je to ještě horší,“ a začne hrát Hřbitove, hřbitove, ale nezpívá, jen nad sebou lítostivě pláče ... pláče, protože když byla dívenka, tak byla štíhlá a líbezná a hrála na piáno a měla talent a všichni říkali, že z ní něco bude, pláče že se chytla cikána a ten jí naučil chlastat a hrát na harmoniku a když jí měl dost, tak ji vyhodil i s dětma na ulici, pláče že jen díky tomu, že se její maminka utrápila k smrti mají kde bydlet. Hřbitove, hřbitove.

Posadí spisovatele ke stolu v koutě, aby na něj nebylo moc vidět.

„Že jsem vás nesrazil do Rokytky ...říkal jsem vám abyste s tím poklopcem něco udělal, takhle vypadáte jako buzík.“

Hostinská se k nim přisouvá s tváří zvrásněnou potlačovaným smíchem a s břichem cukajícím se z téhož důvodu, přesto její pohled spočine se zalíbením na spisovatelově pyžamu.

„Co jste nám to sem přivedl za fešáka? ... škoda, že už holka leží ... no, takhle zase nepřijde o iluze...co si dáte?“

„To je spisovatel, tak mu dejte pivo ... já si dám dvě deci bílýho ... Byl tu Jarďa Freibera?...měl na mě čekat a nikde ho nevidím.“

Hostinská se tou otázkou vyleká.

„Pssst...ať vás neslyší starej...jsem říkala, že holka leží...“

Je netrpělivý a všechno ho dožírá, dávno mohl také ležet, mohl i spát ... ráno musí do práce a místo toho ztrácí čas s pošahaným spisovatelem detektívek.

„Vaše dcera je mi fuč, to pochopil i váš jak říkáte starej, můžu tím pádem chodit na záchod,“ otočí se ke spisovateli, „ to vám dám grátis k použití ... poslouchejte ... mají jeden záchod pro ně i pro hospodu a musí se na něj kolem bytu, a protože kluci z Košinky lezli hostinskýmu za ženskýmá až do ložnice, tak se na

ten hajzlík nesmí a hosti choděj na Primátorskou kropit akáty,“ a znovu k hostinské, „já se ptal na Freibera.“

Hostinská je roztrášená.

„Neřvěte tolik ... podívejte co dovede,“ a povytáhne těsnou sukni co to jde až k lemu těch nejmenších kalhotek co mohla sehnat a tam vysoko jim ukazuje modrající pruh. Když usoudí, že se vynadávali dost, stáhne sukni dolů.

„Koupil si nověj pásek ... a stejně je mu to platný,“ našpulí pusinku do úsměšku, ale hned zvažní a šeptá.

„Řekla jsem, že holka leží ... a Freibera s ní ... co si dáte?“

Cilka vzdychá a protože si na jinou smutnou písničku zrovna nemůže vzpomenout, tak hraje pořád dokola tu o tom hřbitovu. Všem je to jedno, hlavně že hraje.

Hostinský obchází stoly a ty nejhorší případy kasíruje a vyhazuje na chodník. Bude se zavírat. Spisovatel se za stolem ztrácí jako kdyby se odpařoval, hostinská se třese a hledí si zadek v neblahé předtuše toho co jí čeká.

„Co je s tím Freibera?“

Dívá se na hostinskou a ta se mu chvílemi ztrácí v mlhovině z níž vystupuje průsvitná dívka lákající ho do vlnící se řeky Vltavy dole pod Bílou skálou. Usnout a spát a o ničem nevědět.

„Řekněte Jardovi, ať sem okamžitě jde, že na něj čekám, že má malér ... a tomuhle konečně přineste pivo a mě víno, ať se uklidním.“

Hostinská odšumí pryč a protože zrovna v tuhle chvíli jim není do řeči, sedí u stolu a poslouchají to Cilčino hřbitovní trápení.

Po chvíli se se ke stolu přikolébá hostinský s pitím.

„Stará šla dozadu ... to byste se nedočkali,“ kulí se likvidovat další dozrálé opilce a pomalu hospodu vyprazdňuje.

Cvrnkne spisovateli sklenkou o půllitr a radí mu..

„Tumlujte se, za chvíli je řada na nás ... hlavně Jarda aby to stihl ... protože jak ho Ládík nahrábne, bude zle, to to potom řeže všechno ... vinej, nevinej, požene nás až na Koráb.“

Hostinský, jako kdyby věděl, že je o něm řeč, strká hlavu do lokálu a křičí na Cilku.

„Cilko, nech toho a pakuj se ... nadraná jseš dost,“ a zase mizí ve výčepu.

Cilka poslušně ustříhne hru, balí nástroj a zdrcená zážitkem ze spisovatele, odchází.

Hospoda je už skoro prázdná. Ve výčepu se ještě hádají dva kočí a když jsou vyhozeni na čerstvý vzduch i oni je hospoda prázdná. Kočí jdou ke svým koním, Láďa utírá stoly, haraší se židlemi, dává jim najevo, že by měli vypadnou také.

Zaplatí tedy, sebere spisovatele detektívek a vyjde s ním před hospodu. Spisovatel vypadá, že rezignoval na poklopec i na život. Sesypaně si prohlíží akát stojící před hospodou jako kdyby pro sebe hledal tu správnou větev.

„Co budeme dělat,“ přece se jenom zeptá.

„Já nic ... já si jdu lehnout a spát ... jdu domů.“

„Necháte mě tady?“

„A proč ne? ... řekněte mi proč bych tu měl s vámi zůstat?“

„Nevím.“

„To jsem rád, že to nevíte ... Jarda tu musí každou chvíli být ... na to abyste se domluvili mě nepotřebujete...“

Z hospody se najednou ozve kravál a ječení.

„...jo, už je tady.“

Jarda Freibera vyráží tryskem z hospody a za ním se řemenem v ruce supí hostinský. Jarda se žene nahoru k poště a zahýbá do Konšelské a ke Korábu. Hostinský vyčerpá po stometrovém běhu svoje stodvacetikilové tělo, zabrzdí a dál už jenom řve silným hlasem.

„Já ti dám, žes byl na hajzlu, šmejde ... přijď mi do rány a je z tebe nebožtík ... moje dcera se bude vdávat jako panna... hnuse střížkovskej,“ avšak síly rychle ubývají a tak se kulí zpátky do hospody, aby ještě před spaním seřezal dceru i se ženou.

Spisovatel z toho co vidí vadne jako utržený vlčí mák.

„Co teď?“

„Domů to mám přesně jednu minutu a když si přichvátnu tak za pět minut spím ... máte ale kliku, že cítím ke spisovatelům určitou příchyllost, půjdu za Jardou s vámi. Za chvíli začne určitě zvolňovat, takže když přidáte, můžeme ho dohonit.“

Jarda sedí pod olivou u plotu zahradnictví pana Tichého a domlouvá se s hlídacím psem který ho skrz plot olizuje na krku.

„Podívej se jak vypadám ... a to jsem si ani nešoustnul, dělala s tím tak dlouho štráchy až nás vyhmátnul ten jejich bandur,“ prohlíží si kapsy, „naštěstí jsem tam nic nenechal.“

Dojdou až k němu a chvíli ho nechají si stěžovat na život. Ať si zanaříká ... to udělá dobře každému, po chvíli je však čas to ukončit.

„Jardo, cos udělal s tou cigártaškou?“

„Se kterou?“ Pátrá Jarda v paměti.

„S tou cos šlohnul tady soudruhu spisovateli.“

Spisovatel pootvívá ústa aby se snad ohradil proti tomu soudruhovi, ale nechá toho.

„Nemám,“ a teď pro změnu drbe Jarda psa.

„Cigartaška byla v saku ... a není ... měla by se najít, neboť pánovi hrozí kriminál.“

„To mě pořád ... zvykne si,“ tohle Jardu nedojímá. Šmátrá po kapsách až najde napůl vyklepanou partyzáнку. Trochu ji zežmoulá aby se z ní nesypal tabák a pak si zapálí.

„Vo co mu jde?“ ukáže teprve teď s trochou zájmu na spisovatele.

„Jardo, to je historka jako tvoje noha v ničem podobným jsi ještě namočený nebyl. Dávej pozor...je to na hlavu...ten pán ukradl ukradenou tabatěrku a tvrdí žes mu ji ukradl. Byla v tom saku.“

„Jarda drží zbytek cigarety mezi nehty palce a ukazováku opatrně dotahuje poslední kousíček tabáku.

„Jenže já ji nemám ... a jestli v sáčku byla, zhamtnuls jí ty.“

Ach bůže, dvě hodiny už mohl spát a mohlo se mu zdát o pani Markové a jejích velkých, modrých a udivených očích co jí přivádějí do neštěstí.

Spisovatel detektívek se drží olivy a jen chroptí.

„Pánové, mě čeká kriminál!“

Jardu Freiberu, to ale opravdu nedojímá.

„Člověče, tam je lidí ... horší je, že mám žízeň a nemám co kouřit ... co podniknem?“

„Nic, nejdříve musíme najít tu tabatěrku.“

Jarda se zoufale šacuje.

„Já ji nemám ... a nemám co kouřit.“

S očima plnýma smutku, mu dá z úhledné krabičky jednu memphisku.

„Nemáš, tak ji jdeme hledat ...někde je. Musela se ztratit někde mezi židlí na které sako viselo a mostem přes Rokytku... tam už v saku nebyla.“

Spisovateli se chce umřít.

„Co když lže a někam ji zašantročil?“

„Jarda krade, ale lže jen u soudu...seberte se oba a jdeme.“

A tak se vracejí tam kde to začalo. Jdou ulicí Krejčího, zahnou do Primátorské a aby se vyhnuli Láďovi, vezmou to Lindnerovou a Kandertovou, kolem Staré basy, přejdou ulici a uličkou podle dětského hřiště až na most přes Rokytku. Tam se zastavují. Je strohý a rozlobený, Jarda je otrávený a spisovatel se klepe.

„Jardo, veď nás kudy jsi utíkal... my za tebou budeme hledat.“

Jarda je vede ulicí U libeňského pivovaru a oni za ním, oči na štopkách. Tady měl opravnu rádií pan Čep a kousek vedle měl kadeřnictví pan Kalfář, tam přecházejí na druhou stranu a jsou skoro u pivovaru, kde se však pivo dávno nevaří a kde místo piva pění v sudech kysané zelí. Pak se Jarda zastavuje před otevřeným oknem v přízemí.

„Tady to musí bejt.“

Spisovatel zmučeně zasténá.

„Ano...tady to je,“ náhle dostane záchvat agresivity a vyrazí na Jardu, „kde je ta zlatá cigártaška?“

Jarda do něj maličko strčí, spisovatel od něj odletí a jeho bojovnost zhasne.

„Vodprejskni křapiku,“ Jardovo doporučení už bylo zbytečné, protože již se tak stalo.

Noc ubíhá, chce se mu spát a má spisovatele právě tak dost.

„Tady bydlíte?“

„Ano, tady Bydlím,“ zašumí nocí skromný šepot.

„Jardo, řekni jak to bylo... ale pravdu...nekecat.“

„Řeknu, ale za cigáro.“

Dostává další memphisku a s ní i lepší náladu.

„Šel jsem kolem, vidím...otevřený okno...podívám se dovnitř a dostanu nápad... skočím tam,“ a předvádí jak tam skočil. Místo dalšího popisu události, Jarda z bytu volá, „pošli mi sem toho křapika... ale hned... jsem netrpělivej.“

„Tak za ním,“ ukazuje spisovateli.

„Oknem?“

„Jo, oknem,“ a pomůže spisovateli vsoukat se do vlastního bytu.

Stojí pod oknem a čeká co bude. Z bytu se ozývá bouchání a hekání a Jardovo nadávání. Nakloní se přes parapet a ještě víc rozevře okno aby dobře viděl. A vidí.

Jarda drží spisovatele za krk a tluče mu hlavou o podlahu.

„Co je tohle?“ ... poznáváš to?... smetáku jeden. Žízeň mám, kouřit nemám co a von mě bude honit po celý Libni.“

Spisovatel naříká a prosí o pomoc.

„Ať mě ten pošuk pustí...řekněte mu něco... já musím zejtra mezi lidi.“

„Járo, nech ho...slyšíš...musí zejtra mezi lidi.“

Jarda chápe, postaví spisovatele na nohy, chvíli mu pomáhá udržet balanc a pak mu dá čistou libeňskou facku. Spisovatel nejdřív trochu pobourá nábytek, ale nakonec přistane měkce na posteli a spí jako ten poslední nevinej. Jarda si ho zálibně prohlídne.

„No, aspoň nebude muset brát prášky,“ přehoupne se přes parapet a je na ulici.

A pod stolem, osvětlena rozpálenými punčoškami plynové lampy, září do tmy pokoje zlatá cigártaška, co ležela v kuřáckém pokoji na kuřáckém stolku ve vile patřící židovi, pak důstojníkovi SS, pak národnímu správci a pak stranickému tajemníkovi.

Stojí s Jardou na můstku přes Rokytku, opírají se o zábradlí, pozorují svítání a naslouchají šplouchání vody přes malý jez co je zrovna pod nimi.

„Jardo, četls někdy Zločin a trest?“

Je začátek podzimu, přes den je ještě dost pěkně, ale večery jsou chladné a tak chodí po baráku a pečlivě si vybírá kde bude dnes v noci spát. Rozhodně ne u okna. Loni v zimě, to měl ještě vlastní postel, u okna spal a nejen že na něj táhlo, při chumelenici měl i zasněženou postel. Od té doby však již přišel nato, že mít vlastní postel není žádná výhoda.

O každém kdo má postel se ví...vojáka bez postele nikdo nepostrádá, jeho nepřítomnost se dá zjistit jenom při jmenovitém nástupu a i tehdy se dá ještě proklouznout okem sítě, neboť vždycky je někdo na stavbě a nebo jinak zaměstnán mimo tábor.

Někdy se o jednu postel dělí dva i tři, to však vyžaduje již určitou závislost a to mu nevyhovuje. Lepší je vyhledat si pokaždé jinou postel právě volnou. A ta se najde vždycky. Kufr má na dvánáctce a na chodbě má plechovou šatní skříňku a to mu na jeho majetek bohatě stačí.

Nerad spí u dveří, nebo u kamen. Hledá si takovou postel aby z ní měl co nejjednodušší únikovou cestu. Pod paží si nese dvě prostěradla, která si posílá prát domů aby měl pořád svoje a pořád čistá. Kdo ví jak, umí se mezi dvěma prostěradly vyspat skoro všude.

Vchází do světnice a vidí že v koutě, z dohledu, je místo vedle Jirky Lukšička, skauta co nastoupil k jednašedesátému rovnou z kriminálu. Jde k němu.

„Je tu volno?“

Jirka leží na posteli, ruce za hlavou, podívá se a jen beze slova přikývne.

Upravuje si postel aby spal ve svých prostěradlech a pak se natáhne tak jak je ještě oblečený a dívá se do stropu také.

„Máš starosti?“

Jirka vrtí hlavou že ne.

„Viděl jsem tu chodit kontráše i s tím jeho svobodnickým poskokem...říkal mi Ota Přerovský, že z vedlejšího baráku se tuhle v noci zase někdo ztratil.“

Jirka krčí rameny, potom přece jenom promluví.

„Vyslychal mě...ještě píšeš?“

Otáčí se k sobě a mluví jen polohlasem aby je v šumotu světnice nebylo slyšet.

„Moc ne...spíš se snažím přežít...ted' se mi to snad už povede... co budeš dělat až nás pustí?“

„Půjdu někam na venkov... do lesa... stromy se tě na nic neptají, nechají tě žít jak se ti líbí a popovídat si s nimi můžeš líp než s lidmi.“

„Třeba máš pravdu, já jsem městskej kluk. Mám rád když je hodně lidí a ulice když se valí a v noci když město spí a oddychuje si jako napapaný miminko ... já mám rád město. Co ti chtěl?“

„Prý na něco přišli, chce vědět co o tom vím a já už dávno nevím nic... to by ses divil co je v lese života a jaká je tam tlačeni-ce...ale les tě musí přijmout, musíš do něj patřit.“

Jirka se převrací na záda a zase něco hledá na stropě... minulost?...budoucnost?

„Ať to dopadne všechno jak chce, do toho mého lesa jednou dojdu ... Bójím se o mámu.“

Pak někdo křikne.

„Nechte už všichni toho kecání,“ a zhasne světlo.

Potmě se svlékne, zaleze do prostěradel a do prvního snu mu vchází vzpomínka na slečnu Fanušku, jak jí poprvé spatřil na Smíchově v kavárně Urban a jak jí oslovil a pozval na kávu a na dlaň jí psal inkoustovou tužkou báseň.

Ráno ho probouzí tiché povídání a šramot vojáků jdoucích na stavbu. Obrací se k Jirkovi, ale Jirka nikde. Nejsou ani prostěradla, ani deky. Tam kde večer slyšel Jirkovo oddychování, je jen holý slavník a nepovlečený podhlavník.

Dívá se na hrbolatý a nevzhledný slavník, pak uklízí vypůjčený kavalec a zase jde v chumlu stejných drbanů a někde v tom houfu je i tichý mládenec drobné postavy, Jirka Lukšiček. Pak spolu kopou základy domu a zatím co jemu dochází síla a ruce má samý krvavý mozol, Jirka jakoby necítil únavu ani námahu. Pak jsou spolu v partě betonářů, taky vykládají vagony s cemen-

tem a záda mají rozdrásaná cementovým prachem, vykládají z vagonů šterk a zatím co jemu se večer zdá, že umírá, Jirka si čte. Kriminál ho na tuhle vojnu dobře připravil.

S prostěradly pod paží vychází ze světlice... ještě jednou se podívá na holý kavalec a jde se holit. Potom se oblékne a jde do hradecké kavárny Paříž kde má v deset schůzku. Paříž je ještě taková maloměstsky starosvětská kavárna, celý den se tam hraje na klavír náladová hudba a káva je docela i k pití. Na rozdíl od Grandu, je tam klid a dopoledne tam bývají příjemná.

Až na občasně pohovory u zástupce pro věci politické, je tahle služba u šedesátého prvního PTP, docela snesitelná. Mít soucit jen sám se sebou... jen tak se dá přežít v polovině dvacátého století. Čas hrdinů prý minul. Je to tak?... není to tak?... myšlenky mu proudí hlavou, když si sedá za kavárenský stolek, když vdechuje vůni kávy, když se oknem dívá na žijící ulici. Potom ale s přicházející dívkou, vzpomínka na drobného mládence, s nímž mu život za podivných okolností skřížil cestu, odchází. Čas hrdinů minul.

43

Obchody a krámy jsou dávno zavřené a až na několik matně osvětlených výloh i tmavé. Jen krám pana Holečka svítí do ulice. Pan Holeček staví perpetuum mobile. Na pultu má rozložené, na cárech balícího papíru nakreslené, plány posledního modelu, jenž jako scvrklé mlýnské kolo, stojí na špalku na sekání masa.

Vyleštěné skleněné baňky se lesknou a většina z nich je již naplněna etérem, jenž se podařil panu Holečkovi sehnat po materialistech a taky od zřízenců z Bulovky.

Žebral, podplácel, ale teď může baňky plnit a za chvíli se ten

jeho kolosální stroj rozběhne a bude se točit a točit až na věky věků.

Nalévá poslední baňku, v ústech má trochu nasládlo a nohy nezvykle lehounké a v duši krásný pocit volnosti. Ještě jednou přeměřuje jestli je všech koulích stejně, rychle běží do kuchyně kde má v horké vodě měknout vosk na utěsnění otvorů, než se však stačí vrátit zhasíná světlo.

Libeň je bez proudu. Je vidět jak v oknech bytů se rozsvěcují svíce a petrolejky a jak život domácností běží dál, jak v hospodách se dál hrajou karty a vedou řeči, jen v Bio Ferkl je přestávka a tak se při baterce prodává eskymo a mládež dělá vylomeniny a dospělí se baví o politice a milenci se muchlují a nikomu ta tma nevadí.

Hrouť se pan Holeček.

„Copak nemohli ještě moment počkat? mně to vyprchá ... kde je svíčka?“

Pani Holečková válí ve světle petrolejky těsto na nudle.

„Někde v kredenci ... takovýhle věci máš mít připravený.“

„Půjč mi petrolejku,“ doprošuje se pan Holeček.

„Ani nápad, děti musej večeret ... najdi si svíčku.“

Pan Holeček se silou vůle uklidní a jde na věc systematicky. Nejdříve najde sirky, když je má a několik jich vyškrtá, najde i svíčku, zapálí ji a vejde do krámu. Pak jen záblesk, řinkot skla a zhadrovatělý pan Holeček na židli se zhasnutou svíčkou v ruce. Pani Holečková žasne kde se vzal v bytě najednou ten průvan.

Saniťák pan Volek stojí nad panem Holečkem, a rozhlíží se po krámě a sametovým hlasem řezníka utěšuje.

„Mohlo to bejt i horší, škvarky se seškrábou, dřevo koupí Čepelák a železo vám kluci odvezou ke Stiborům do ohrady... pak se vymaluje, zasklí a krám jako novejš... Venco, dělej, naložíme ho.“ Na Bulovku je to kousek.

Perpetuum mobile, věčný sen. A přece se točí.

Pan domácí Miška je nespokojený.

„Kouknou Holečku, voni jsou cvok...že musej zaplatit ten krám, to dá rozum... ostatně to s nima vyřídí advokát... že tu nemůžou dál bydlet, to vědí taky ... ale co chtějí a to mi řeknou, jsou od té dobroty, dělat v pohraničí? A kdo jim to povolil?... voni jsou nebezpečnej člověk ... voni jsou schopnej obrátit celej bemrvald v prach a popel.“

Pan Holeček se kroutí jako papírový hádek na kamnech.

„Co mám jinýho?... tady nevydržím a tohle mi dojednal Čepelák ... taky jsem mu dlužen.“

„No tak už radši jdou... jdou, nebo z nich ještě nakonec dostanu červinku ... a pamatujou si, že když jich víc neuvidím, budu mít lepší spaní. Tak jdou!“ Pan domácí zavře oči aby ukázal, že už Holečka nechce opravdu nikdy vidět.

Pan Holeček se s rozpaky vytrácí tak tichounce jako skřítek vdechnutý na sklo a odpařený slunečním paprskem.

Perpetuum mobile, věčný sen.

Převrací v ruce klobouk co si u řezníka koupil, jako kdyby v něm něco hledal. A pak ho to napadá. Život je perpetuum mobile ... každý den začíná a každý den končí, znovu a znovu... každý den stejně.... jako dnes, jako zítra, jako až na věky věků.

44

Zelinář Veselý má strach. Jeho rachitické tělo s velkou hlavou a vykulenýma očima, se krčí mezi pytli brambor a vůbec nejraději by beze stopy zmizelo.

Pani Veselá, rozložitá a masivní obchodnice s tělem jako černý zápasník Ali Ben Abdul, se dívá výlohou na ulici, na to jak

lidi bourají barikádu co stojí před Bio Ferkl, jak Revoluční garda vytahuje z domů němce a někam je odvádí, jak také odvádějí pana Pavlišťu a také Vajnerovi co se dali k němčům a kluka přihlásili do Hitlerjugend a jak jeden gardista s několika chlapy z ulice míří i k nim. Otočí se k panu Veselému, chvíli ho zpytuje a pak mu vrazí takovou, že se zelinář propasíruje mezi pytli až někam ke zdi.

„Teď abysme se ty chcípáku kvůli tobě pro vostudu odstěhovali.“

Gardista i jeho doprovod vchází s ráznou důležitostí do krámu. Gardista se rozhlédne a když vidí jen pani Veselou, rozhodne se slušně pozdravit.

„Dobřej, pani Veselá, jdeme si pro vašeho...kde je?“

Pani Veselá na pozdrav neodpoví, ukáže však za sebe.

„Válí se někde mezi pytlema...tak si ho vodneste.“

Zelinář se třese a strachy zvrací. Gardista hrábne mezi pytle a táhne ho za límec, jako králíka, ven z krámu a sem tam, když se vzpouzí, mu i nějakou vrazí. Moc se nemluví. Není o čem. Pani Veselá si přesto drží svoji obchodnickou čest.

„Můžu ještě něčím posloužit?... majoucta, přijďte zas,“ úslužně o sebe tře svoje velké a mozolnaté ruce.

Gardista se svým průvodem kouká aby už byl pryč a pan Vaněček při pohledu na její šustící ruce, zaklove hlavou.

„Von si počítám už svoje užil.“

Zvoneček nad dveřmi cinkl a oznámil konec Protektorátu Böhmen und Mähren. A pak už jde zase všechno svojí všední cestou. Pani Veselá vezme do každé ruky padesátikilový pytel brambor a nese je jako sáčky s rumovými pralinkami od cukráře Viškrny dozadu do krámu a tam je mrskne na zem. Na dceru, která sem vylekaně nahlíží z bytu houkne.

„Dneska zavíráme...pojd' mi pomoct.“

Dcera pofňukává.

„Kam ho odvedli?“

„Nevím ... je mi to putýnka a když si ho tam nechaj nic se nestane.“

Táta sedí u panglu a převrat nepřevrat, ševcuje. Lidi nosej boty pořád. Zrovna když zvedne od práce oči, vidí jít kolem průvod se zelinářem Veselým. Zamává mu kladívkem na pozdrav... nebo je to jinak?...jenže zelinář ho stejně nemůže vidět. Jednak že z ulice není výlohou do dílny vidět a také proto, že má oči plné slzí. Kdo ho polituje?...nikdo, dostává kopanec aby šel rychleji.

Pan Grácias se na to dívá přes tenký proužek dýmu z viržína

„Pro vás mistře to má tu výhodu, že vás přestane přesvědčovat o vašich árijských povinnostech... jeho bych i politoval... před tím ho jako špinavý límeček mydlila žena...a teď si myslím na tom nebudu o mnoho líp. To už tak v životě je, že každé chvíli tahá pilku...On tu svoji dotahal, teď je holt řada na někom jiným. Podívejte na Kučerovou, jak běhá s červeným práporkem... řekl bych, že Veselý bude mít brzy náhradnici.“ Spokojeně se usmívá do kníru jehož jedna polovina je šedivá a druhá hnědá od nikotinu.

Táta rozpálený tou představou, řeže kladívkem do pultu.

„Ať mi sem neleze... ať přesvědčuje tam kam nosí ty jejich sešmajdaný škrpály... jednou mi její vymaloval kuchyň tak, že se tam žena bála vařit... musel jsem to nechat všechno seškrabat a znova nechat vymalovat od Hutaře... vod nich dál.“

A pan Grácias si bafne.

„No... jen aby se toho oni drželi.“

Hradecké roty jednašedesátého PTP jdou dnes naposledy na stavbu, a protože je to naposledy jde s nimi také a jdou všichni. Na dvoře se nastaví do přibližně vojenského tvaru a odcházejí. Poddůstojníci se pokoušejí velet, ale po chvíli toho nechávají.. ten průvod je nevidí... jako by tam nebyli.

Za tou hordou, v předtuše příštích nepříjemností a malérů se s velkým odstupem šourá zástupce pro věci politické, Olševský.

Jdou po silnici z Nového Hradce, jdou alejí stromů kudy šli již tolikrát, když na jednou kdosi vpředu vykřikne.

„Pozor, pohov, volno, zpívat.“

A někdo jiný.

„Tu naši.“

A zpívají... Náš tatíček Masaryk, všechny vojska svolává... a potom, Okolo Hradce... a když vcházejí do města a jdou kolem Žižkovských kasáren, dávají si extra záležet na refrénu Vojáci jdou vojáci jdou, Bože jaká je to krása a když jdou ulicemi zazpívají si ještě naposledy smutnou, v Novém Hradci u Novotných lágr stojí...a to už jenom jdou a začínají se s Hradcem loučit. To hlavní však teprve přijde.

Zástupce pro věci politické, s myšlenkou ať se děje vůle páně, odbočuje do vedlejší ulice a vrací se do lágru, zavírá se do kanceláře a nechce nic vědět ani slyšet... stejně jde taky do civilu.

SNB má pohotovost, Žižkovy kasárna mají pohotovost, pěšáci se připravují jako při mobilizaci... černý baroni, černý vrahové jak jim říkají, jdou do civilu a tu je třeba být ostražitým. Mužstvo má speciální přípravu a dostává instrukce jako kdyby měli jít proti diverzantům.

Je tu poslední noc...a i když je prosinec, je ta noc plná žáru

z planoucích očí... je také uplakaná a mrazivá...je smutná křečovitým smíchem loučení.

Té noci se po hospodách platí dluhy, milenci si slibují nezapomnění a věrnost i když ví, že zítra je zítra a nový život někde jinde a jinak. Jen málo lásek se pravděpodobně naplní ... ale kdo ví?

Vychází se svojí dívkou z baru, aby jí doprovodil domů, aby si ještě řekli pár něžných sov, aby se tak jako mnozí i oni ujistili. Je již oblečený do civilu a přes civil má přehozený zimní vojenský kabát. Až dívku vyprovodí, vrátí se ještě jednou, naposledy, do lágru. Za svítání jede domů.

Příslušníci SNB v tuto pozdní hodinu začínají propadat nervozitě. Snad proto, že tu a tam je některý bit když se nerozumně zaplete do sporu mezi propuštěncem a důstojníkem, snad proto že chtějí zabránit znásilňování žen a mučení nevinátek a že chtějí bránit Lidově demokratický stát a vymoženosti pracujících lidu, tak proto je snad, hned jak vyjde s dívkou z baru, zatčen a před samopalem veden zlostně roztřeseným příslušníkem, na stanici SNB.

Je s ním sepisován protokol...je obviněn z výtržnictví. Pak přichází jeho poslední velitel roty. K rotě se dostal z trestu a za trest i s rotou odchází do civilu. Má zlost, že musí jezdit v noci po městě , má zlost, že se nemůže namazat taky, má zlost, že se nemá s kým loučit, má zlost na esenbáky, že mu přidělávají na poslední chvíli práci.

„Proč jste ho sebrali?...Pral se?...Je opilý?...Proč tě sebrali?“

Hořko v ústech... slano v očích... podivné loučení.

„Nevím, pane nadporučíku, šel jsem se slečnou a tady soudruh na mě chtěl strílet samopalem...proč, to ví on.“

Nadporučíka to nebaví...nechce nic vědět o sepsaném protokolu.

„Beru si ho sebou.“

Vyjdou bez dalších slov na ulici, nasedají do gaziku a jedou do tábora.

Taková je ta prosincová noc, noc kdy není sníh ani neprší a není ani sucho, a není ani zima a není ani teplo.

Chce o té noci něco napsat a najednou neví co, tak se jen dívá na prázdné prostranství zarůstající zaplevelenou travou a hledá a pokouší se najít něco co by ujistilo jeho vzpomínku. Nenachází nic.

Šedivá, nevšimavě se tvářící zeď, nastavená několika řadami ostnatých drátů, ukrývající tu podivnou továrnu U Novotných, také nic neví, nic si nepamatuje.

Odchází silnicí lemovanou alejí stromů a říká si.

Bylo ... nebylo?

Mitošinka dopíjí třetí pivo...v žádné hospodě si nedá víc než tři piva, aby se o něm nemohlo říkat, že je násoska neboli pijan. Je státní zaměstnanec a tak na sebe musí dbát. Každopádně zaplatí ... jen musí promyslet jestli stihne večeri ještě než půjde na obchůzku, nebo jestli má zajít do hospody U Králů a na večeri jít až po obchůzce.

Rozhodne se pro Královi a tak si to šine kolem komisařství a přes Rokytku do Pivovarnické a za chvíli už sedí v útulném výčepu.

Napřed si dává malou žitnou aby z něj vyvanula chuť piva od Jeřábů a mohl posoudit co dnes točí Královi. Pivo je dobrý, ale hostinská bez nálady, ve výčepu skoro nikdo, štamgasti teprve začnou chodit, zábava žádná.

Na Libeň padá večerní šero a všechny ulice dostávají zelenošedý odstín, jako kdyby se halily do závojíčku smutné panny.

Mitošinka jde s bidlem v ruce od lampy k lampě a jako malý pámbíček přináší do ulice světlo. Je to jako kdyby do toho závojíčku všival zlatavé korálky. Jde Libní a je pyšný na svoji čtvrt... nahlíží do výloh také se rozsvěcujících krámů, dívá se po lidech jdoucích z práce... spěchajících za zábavou...

„Kdepak bych se stěhoval... kam?... jen v mém rajonu jsou čtyři biografy, taneční kavárna, bar a vinárna, tři fotbalový hřiště, dva kulečníky a hospod... kdybych si v každý měl dát jedno pivo tak domů nedolezu... jen ať dá bába pokoj... tady mám šikézní práci a u Bodláka dvě žitný denně grátis. Já všude nebydlím... já jsem člověk vybíraje.“

To už jde Krejčího ulicí, zaklepe bidlem panu Kůsovi na výlohu, že mu jako před krámem rozsvítí lampu, pan Kůs se chechtá a napaňuje kalhoty v žehlícím stroji a mává panu Mitošinkovi na pozdrav.

Pak obejde zahradnictví pana Tichého, rozsvítí světla u školy Na Korábě a stočí se do Zahrad, tam rozsvítí poslední lampu a konec.

Potom už jen večere, kázání od báby a jak karta ukazuje, zajde před spaním Na Ztracenou vartu.

Tak končí s poslední rozsvícenou lampou den... přichází večer, s ním tma a s tmou vyletují z hnízd noční ptáci... milenci měsíčního svitu... snoubenci plynových lamp, aby žili až do příštího rána, než pan Mitošinka svým bidlem zhasí noc a zažehne nový den.

Dnes, zítra, pozítří a pořád až na věky věků.

Stanislav Vávra (* 7. 4. 1933)

Vyučený knihař. V letech 1950 – 1952 člen Záběhlické skupiny surrealistů a Libeňských psychiků. 1953 – 1957 úzce spolupracuje s Vladimírem Boudníkem (akce v ulicích, manifesty explosionismu atd.) Mezitím (od listopadu 1953 do prosince 1955) slouží u 61 PTP. V letech šedesátých a sedmdesátých se stahuje do ústraní a v jeho tvorbě, až na výjimky, nastává odmlka. Znovu začíná psát na začátku osmdesátých let.

Zvířený prach

Zvířený prach je o životě pražské čtvrti Libeň, která se na řádku let padesátých stala místem, kde se protínaly osudy a cesty básníků, spisovatelů i výtvarníků, jejichž tvorba vytlačovaná až za tu periferii, měla někde za městskou branou odumřít i s nimi.

Na konci čtyřicátých a potom v padesátých letech, v časech největších politických represí, kriminálů a poprav, tu žili a tvořili umělci, kteří tomu všemu nepodlehli a dokonce si uměli vytvořit prostředí na politické moci zcela nezávislé. Paradoxně byla ta doba, pro tyto umělce velmi šťastná, svobodná a vyplněná jiskřivě drásavou tvorbou.

Libeňští psychici, (bratři Vávrové, Buřil, Šmoranc) a další kolem nich, seskupení kolem Bohumila Hrabala v ulici Na Hrázi, Explosionalisté a atelier v ulici Na Žertvách (nejen E. Bondy a Vl. Boudník, ale i jiní).

Zvířený prach je o konkrétních událostech, na konkrétních místech a v konkrétním čase.

Je to pohled na Libeň a dobu tak jak ji viděl Stanislav Vávra, pohled na dobu o níž psali Hrabal i Bondy a o níž vzniklo i mnoho legend.

Aby se však dalo dobře porozumět lidem i prostředí v němž tito umělci psali a malovali a protože všechno se ještě napsat zcela konkrétně nedá, vznikly další tři knihy: Perpetuum mobile, Mlčenlivá věž a Čas v podmínce, z nichž každá zachycuje určité období v němž jsou ukryty některé příběhy osob dosud žijících.

Tyto knihy by měly podat další obraz Libně (i když ne všechno se v hradbách libeňských odehrálo) a osudů některých jejích obyvatel a básníků, konce čtyřicátých a pak padesátých let a tvoří jeden uzavřený celek.

